

Anonimizacija sudskih i tužilačkih akata u BiH

(Ne)mogući kompromis između zaštite ličnih podataka
i prava na informaciju o krivičnim postupcima

Anonimizacija sudskih i tužilačkih akata u Bosni i Hercegovini

(Ne)mogući kompromis između zaštite
ličnih podataka i prava na informaciju
o krivičnim postupcima

Emina Ćerimović

Edin Hodžić

Amra Mehmedić

Sarajevo, 2014.

Naslov: Anonimizacija sudskih i tužilačkih akata u Bosni i Hercegovini: (ne)mogući kompromis između zaštite ličnih podataka i prava na informaciju o krivičnim postupcima

Urednik: Edin Hodžić

Istraživački tim: Emina Ćerimović, Edin Hodžić, Amra Mehmedić

Recenzentica: mr. Ljiljana Filipović

Izdavač: Analitika – Centar za društvena istraživanja

Godina: 2014.

©Analitika – Centar za društvena istraživanja, sva prava pridržana

Adresa izdavača:

Kaptol 5, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

info@analitika.ba

www.analitika.ba

Lektura: Amela Šehović

Korektura: Mirela Rožajac-Zulčić

Dizajn publikacije: Branka Ilić

DTP: Jasmin Leventić

Štampa: Blicdruk d.o.o., Sarajevo

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

343.1:342.72/.73](497.6)

ĆERIMOVIĆ, Emina

Anonimizacija sudskih i tužilačkih akata u
Bosni i Hercegovini : (ne)mogući kompromis između
zaštite ličnih podataka i prava na informaciju o
krivičnim postupcima / Emina Ćerimović, Edin
Hodžić, Amra Mehmedić. - Sarajevo : Analitika,
Centar za društvena istraživanja. - 95 str. ; 30
cm

O autorima: str. 95. - Bibliografija: str. 85-93.

ISBN 978-9958-1922-5-8

1. Hodžić, Edin 2. Mehmedić, Amra

COBISS.BH-ID 21142278

Napomena: Stavovi i mišljenja izneseni u ovoj publikaciji isključivo su stavovi i mišljenja autorâ i ne odražavaju nužno stavove i mišljenja Analitike – Centra za društvena istraživanja, niti donatora publikacije.

Ova publikacija nastala je kao rezultat projekta “Zaštita informacija vs. zaštita javnog interesa: Postizanje optimalne ravnoteže između javnog interesa i zaštite informacija u krivičnom postupku”, koji u partnerstvu implementiraju Centar za društvena istraživanja Analitika i Udruženje tužilaca Federacije BiH.

Ova publikacija je objavljena uz podršku američkog naroda preko Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Autori ove publikacije su odgovorni za njen sadržaj i stavovi koji su u njoj izneseni ne odražavaju stavove USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Američkih Država.

1.	UVOD: KONTEKST I FOKUS STUDIJE	9
2.	ANONIMIZACIJA U PRAVOSUĐU KROZ DOKUMENTE I PRAKSE U BOSNI I HERCEGOVINI	13
2.1.	Inicijalna institucionalizacija anonimizacije dokumenata u pravosuđu	13
2.2.	Preispitivanje prakse anonimizacije dokumenata u krivičnom pravosuđu	19
3.	DEFINICIJA PROBLEMA: ANONIMIZACIJA I KONFLIKT PRAVA I INTERESA	23
3.1.	Anonimizacija/objavljivanje ličnih podataka i način pristupa informacijama	25
3.1.1.	Različiti načini pristupa dokumentima pravosudnih institucija	25
3.1.2.	Internet kao poseban izazov	31
3.2.	Objavljivanje ličnih podataka i konflikt prava i interesa	33
3.2.1.	Pravo na zaštitu ličnih podataka: Međunarodni standardi	33
3.2.2.	Zaštita ličnih podataka u bosanskohercegovačkim propisima	37
3.3.	Anonimizacija u svjetlu prava na ugled i prava na resocijalizaciju osuđene osobe	42
3.4.	Načelo presumpcije nevinosti kao dodatni osnov za anonimiziranje optužnica (i nepravosnažnih presuda)?	48
3.5.	Argumenti protiv anonimizacije	50
3.5.1.	Transparentnost i otvorenost pravosuđa	50
3.5.2.	Sloboda pristupa informacijama	54
3.5.3.	Efekti generalne i specijalne prevencije	58
3.5.4.	Satisfakcija žrtava	60
3.5.5.	Utvrđivanje činjenica u kontekstu ratnih zločina	61

4.	IZMEĐU ANONIMIZACIJE I POTPUNE TRANSPARENTNOSTI: KOMPARATIVNA ISKUSTVA	63
5.	MOGUĆI KOMPROMIS IZMEĐU OPĆE ANONIMIZACIJE I INTERESA JAVNOSTI	71
5.1.	Kategorizacija s obzirom na prirodu podataka koji se objavljuju	71
5.2.	Kategorizacija s obzirom na težinu krivičnog djela	75
5.3.	Kategorizacija s obzirom na karakter i karakteristike učesnika u postupku	76
5.3.1.	Posebna pozicija javnih osoba	76
5.3.2.	Svjedoci i drugi učesnici u postupku	77
5.3.3.	Nejasnoće u pogledu anonimizacije naziva pravnih osoba	77
6.	ZAKLJUČAK	79
7.	PREPORUKE	81
8.	BIBLIOGRAFIJA	85
	O AUTORIMA	95

1.

Uvod: kontekst i fokus studije

Prilikom osnivanja Suda Bosne i Hercegovine (Sud BiH) i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (Tužilaštvo BiH), koji su sa radom u punom kapacitetu počeli 2005. godine, prepoznata je potreba za njihovom transparentnošću i intenzivnijom komunikacijom između ovih institucija i javnosti. U tu svrhu, uspostavljen je Ured za odnose sa javnošću Suda BiH i Ured za informiranje javnosti u Tužilaštvu BiH, sa osnovnim zadatkom da medijima i široj javnosti dostavljaju sve relevantne informacije koje su u posjedu i pod kontrolom ovih institucija.¹ Djelovanje ovih ureda prepoznato je kao veoma značajna aktivnost, koja doprinosi boljem razumijevanju rada ovih institucija i zadovoljavanju realno velikog interesa javnosti – medija, organizacija civilnog društva i građana – za njihov rad. Također, uprkos njihovom ograničenom kapacitetu, prepoznata je uloga oba ureda u podizanju opće društvene svijesti o značaju i doprinosu Suda BiH i Tužilaštva BiH poslijeratnoj obnovi društva i države.²

U cilju ostvarivanja bržeg i jednostavnijeg pristupa informacijama iz Suda i Tužilaštva BiH, uspostavljene su i zvanične internetske stranice ovih dviju institucija.³ Počev od 2005. godine, među informacijama koje su bile dostupne na njihovim internetskim stranicama su: potvrđene optužnice i presude za sva krivična djela iz nadležnosti državnog suda i tužilaštva, statistički podaci, raspored suđenja, fotografije sa suđenja, saopćenja za javnost, kao i sedmični pregled aktivnosti. Pored toga, na zvaničnim internetskim stranicama bilo je moguće ostvariti i fizički uvid u druge javne dokumente Suda, kao što su rješenja i odluke.⁴

¹ Za više informacija vidjeti web-stranicu Suda BiH, <http://www.sudbih.gov.ba/> (stranica posjećena 9. 7. 2013), i web-stranicu Tužilaštva BiH, <http://www.tuzilastvobih.gov.ba/> (stranica posjećena 9. 7. 2013).

² Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi, Misija u Bosni i Hercegovini, Postizanje pravde u Bosni i Hercegovini: procesuiranje predmeta ratnih zločina od 2005. do 2010. godine (Sarajevo: OSCE misija u Bosni i Hercegovini, maj 2011), str. 87–92; Human Rights Watch, *Looking for Justice: The War Crimes Chamber in Bosnia and Herzegovina* (New York: Human Rights Watch, 2006), str. 34–39. Za više informacija vidjeti web-stranicu Suda BiH, <http://www.sudbih.gov.ba/> (stranica posjećena 9. 7. 2013.), i web-stranicu Tužilaštva BiH, <http://www.tuzilastvobih.gov.ba/> (stranica posjećena 9. 7. 2013).

³ U pitanju su sljedeće web-stranice: web-stranica Suda BiH, <http://www.sudbih.gov.ba/> (stranica posjećena 9. 7. 2013), i web-stranica Tužilaštva BiH, <http://www.tuzilastvobih.gov.ba/> (stranica posjećena 9. 7. 2013).

⁴ Sud Bosne i Hercegovine, Ured registrara, *Brošura o Sudu BiH* (Sarajevo: Sud Bosne i Hercegovine, 2011), str. 52.

Od 2010. godine naovamo, međutim, zabilježen je trend restrikcija u pristupu informacijama sa suđenja, koje se, kako se navodi u relevantnim zvaničnim dokumentima,⁵ uvode u interesu zaštite ličnih podataka optuženih, osuđenih i drugih učesnika u postupku. Konkretno, restrikcije se ogledaju u *anonimiziranju* ličnih podataka pojedinaca (pri čemu anonimizacija, u ovom kontekstu, podrazumijeva zamjenu ili ispuštanje određenih podataka, odnosno objavljivanje podataka u takvoj formi na osnovu koje se konkretne osobe ne mogu identificirati), te naziva pravnih osoba, općina i gradova u sudskim odlukama i tužilačkim aktima objavljenim na internetu. U pojedinim slučajevima, anonimiziraju se i sudske odluke i optužnice distribuirane javnosti na drugi način – naprimjer, na osnovu pojedinačnog zahtjeva.⁶ Konačno, prema iskustvima predstavnika medija koji prate rad pravosuđa, pojedini sudovi i tužilaštva, pored toga što uopće ne objavljuju vlastite dokumente na internetu, ne dostavljaju ih ni na osnovu pismenog zahtjeva – anonimizirane ili ne.⁷

Spomenuti trend anonimizacije sudskih odluka i tužilačkih akata prouzrokovao je val rasprava u bosanskohercegovačkoj javnosti, koje još traju. Neki anonimizaciju vide, između ostalog, kao narušavanje načela javnosti i demokratskog zahtjeva za transparentnošću pravosuđa, povredu prava na slobodan pristup informacijama, uvođenje cenzure u medijsko izvještavanje, pa čak i kao čin skrivanja historijskih činjenica.⁸ S druge strane, anonimizacija se u pravosuđu opravdava potrebom za zaštitom ličnih podataka pojedinca protiv moguće zloupotrebe, što je posebno relevantno u doba brzog i lakog prijenosa podataka putem interneta. Ističe se potreba za zaštitom privatnosti i digniteta pojedinca, te za zaštitom prava optuženih na presumpciju nevinosti kao i prava osuđenih osoba na resocijalizaciju i rehabilitaciju. Na kraju, opravdanost identificiranja pojedinaca u sudskim i tužilačkim aktima koji se javnosti prezentiraju putem interneta preispituje se i u kontekstu faktora vremena, odnosno nereguliranog pitanja perioda tokom kojeg sudske odluke i tužilački akti trebaju biti dostupni nakon što se predoče javnosti na taj način.

Imajući u vidu brojne nejasnoće i kontroverze koje prate praksu anonimizacije pravosudnih akata u Bosni i Hercegovini (BiH), ova studija nastoji ponuditi

---

⁵ Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Mišljenje – Obrada ličnih podataka na službenim internet stranicama tužilaštava i sudova u BiH, broj: 03-1-37-2-127-1/11, od 25. 2. 2011. godine. Mišljenje u arhivi Analitike.

⁶ Fokus grupa održana u okviru ovog istraživanja 10. 5. 2013. godine. Transkript u arhivi Analitike.

⁷ Informacija sa fokus grupe održane u okviru ovog istraživanja 10. 5. 2013. godine. Pored toga, dana 22. 7. 2013. godine uputili smo zahtjev za dostavu informacija o prvostepenoj presudi u predmetu Gazdić Jasko. Dan kasnije, Ured za odnose s javnošću Suda BiH obavijestio nas je da nam se ne odobrava dostava prvostepene presude u predmetu Jasko Gazdić. U odgovoru nije navedeno obrazloženje za takvu odluku. E-mail komunikacija u arhivi Analitike.

⁸ Uporedi: Sevima Sali Terzić, *Anonimizacija ili cenzura sudskih odluka: Problemi sa Pravilnikom Suda BiH* (Sarajevo: Fondacija Centar za javno pravo, 2012); Ibro Čavčić, "Gdje je granica u izvještavanju?", *Novo vrijeme*, 8. 4. 2013, str. 8.

sistematičnu analizu kompleksne problematike pristupa informacijama koje su u posjedu pravosudnih institucija u BiH, a kroz prizmu zahtjeva za zaštitom ličnih podataka učesnika u krivičnom postupku. Ključna pitanja koja ova studija postavlja i na koja nastoji odgovoriti su: kako i zašto se uopće pojavila potreba za zaštitom ličnih podataka pojedinaca uključenih u krivične postupke pred pravosudnim institucijama u BiH? Kakva je trenutna praksa u tužilaštvima i sudovima u BiH u krivičnim predmetima kada je riječ o dostupnosti i eventualnom anonimiziranju optužnica i presuda? Kakva je praksa u susjednim državama, državama Evropske unije i drugdje u svijetu, te kako ovoj problematici pristupaju međunarodni tribunali i regionalni sudovi? Koji je vremenski okvir relevantan za reguliranje ovog pitanja (odnosno, koliko dugo relevantni podaci trebaju ili mogu biti dostupni na internetskim stranicama pravosudnih institucija u BiH)? Kakvi su aktuelni zakonski okvir i aktuelne politike kada je riječ o reguliranju ove problematike u BiH? Koja su prava i interesi, konkretno, u konfliktu u kontekstu anonimizacije sudskih i tužilačkih akata? Zatim, koji lični podaci zahtijevaju veći stepen zaštite u sudskim i tužilačkim aktima, te kakve su implikacije takvih, tzv. "posebno osjetljivih podataka" na javno i transparentno vođenje krivičnog postupka u BiH? I, konačno, na kojim bi se principima trebala zasnivati optimalna rješenja kada je riječ o problematici ličnih podataka u aktima pravosudnih institucija u BiH?

Generalno govoreći, polazeći od postavke prema kojoj se pravo svakog pojedinca na zaštitu ličnih podataka i zaštitu privatnosti ne smije zanemariti, te uzimajući u obzir legitiman interes javnosti u ovoj oblasti, ova studija nastoji utvrditi relevantne parametre za razmatranje ove kompleksne problematike i sugerirati primjerena rješenja za BiH kada je riječ o problematici anonimizacije, odnosno obrade ličnih podataka u krivičnom pravosuđu u BiH. Uzimajući u obzir da ne postoji ujednačena praksa u BiH kada je u pitanju pristup informacijama u posjedu tužilaštava i sudova, cilj ovog rada jeste i da doprinese optimalnom nivou transparentnosti pravosudnih institucija u smislu dostupnosti informacija o krivičnim predmetima. Iako je ova problematika relevantna i za praksu objavljivanja sudskih akata i u drugim oblastima prava, naš fokus na područje krivičnog prava u skladu je sa aktuelnim trendovima u ovom području u BiH, ali i sa posebnim značajem koji krivični predmeti imaju iz perspektive javnosti.

Za potrebe ove studije preduzet je niz povezanih metodoloških istraživačkih pristupa. Prvo, početno istraživanje imalo je za cilj identificirati aktuelne politike i prakse u ovoj oblasti. Kako bi se to postiglo, izvršen je pregled web-stranica sudova i tužilaštava u BiH. Pored toga, analizirani su domaći zakoni, podzakonski akti i drugi dokumenti od značaja za ovu oblast, relevantni globalni standardi, te standardi Vijeća Evrope i Evropske unije. Sagledana su i iskustva drugih država kada je u pitanju pristup sudskim odlukama i tužilačkim aktima, i to s obzirom na obim zaštite ličnih podataka u njima. Izvršen je uvid u dostupne izvještaje i stručne analize te novinske članke o ovoj temi, kako u BiH tako i u svijetu. U okviru ovog istraživanja održane su i dvije fokus grupe. Jedna fokus grupa, sa 15 učesnika, održana je sa ključnim akterima u ovoj oblasti, koje čine: predstavnici sudova i tužilaštava iz sve četiri jurisdikcije u BiH, predstavnici Agencije za zaštitu

ličnih podataka u BiH, Institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH, te Visokog sudskog i tužilačkog vijeća (VSTV). Druga fokus grupa sa osam učesnika održana je sa predstavnicima medija, Centra za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu, Fonda otvoreno društvo BiH, TRIAL BiH, Fondacije za lokalnu demokratiju i Asocijacije za demokratske inicijative. Konačno, obavljeno je 12 dodatnih intervjua sa predstavnicima pravosudnih institucija u BiH, koje imaju različitu praksu u ovoj oblasti, sa međunarodnim i domaćim stručnjacima, te sa predstavnicima medija.

Prvi dio studije nastoji ponuditi odgovarajuću hronologiju i mapirati osnovne dokumente koji su doveli do prakse anonimizacije u pravosuđu u BiH. Cjeline koje slijede raspravljaju o anonimizaciji i zaštiti ličnih podataka u sudskim i tužilačkim aktima, pitanju perioda dostupnosti sudskih odluka i optužnica na internetu, te razmatraju problematiku anonimiziranja, odnosno objavljivanja ličnih podataka s obzirom na različite načine pristupa sudskim i tužilačkim aktima. Drugi dio nastoji sagledati konfliktni odnos između prava i interesa kojima se opravdava, odnosno dovodi u pitanje praksa anonimizacije, i to u svjetlu međunarodnih standarda i domaćih propisa. Cjelina koja slijedi prezentira komparativna iskustva, odnosno praksu drugih država u ovoj oblasti, sa posebnim fokusom na zemlje okruženja i države Evropske unije. Nakon toga slijedi kraća rasprava o mogućoj gradaciji nivoa anonimizacije pravosudnih akata, uključujući i razmatranje pitanja da li je potrebno uspostaviti posebna pravila o pristupu informacijama i anonimizaciji u svjetlu posebnih karakteristika krivičnih djela, odnosno prema specifičnostima i težini konkretnog krivičnog djela. Konačno, posljednji dio studije nudi okvirne preporuke o tome na koji način razriješiti aktuelne kontroverze u ovoj oblasti, odnosno kako uspostaviti balans između prava na zaštitu ličnih podataka i javnog interesa u krivičnim postupcima u specifičnom kontekstu BiH.

Važno je naglasiti da ova umnogome eksploratorna studija nema ambiciju da ponudi konačne odgovore na iznimno kompleksna pitanja koja se postavljaju u kontekstu balansiranja navedenih vrijednosti u krivičnom postupku u BiH. Njena je temeljna ambicija elaborirati ključne argumente, odnosno kriterije koje bi trebalo imati u vidu pri reguliranju ove problematike u BiH, te na taj način unaprijediti aktuelnu diskusiju o pravim modelima objavljivanja, odnosno zaštite ličnih podataka u krivičnom pravosuđu.

2.

Anonimizacija u pravosuđu kroz dokumente i prakse u Bosni i Hercegovini

2.1. Inicijalna institucionalizacija anonimizacije dokumenata u pravosuđu

Unatoč činjenici da su međunarodni standardi koji se okvirno odnose na problematiku zaštite ličnih podataka znatno starijeg datuma⁹ i unatoč tome što su u BiH i ranije sačinjeni dokumenti koji su u određenoj mjeri tretirali problematiku anonimizacije u pravosuđu,¹⁰ zaštita ličnih podataka u kontekstu pravosudnih institucija u BiH prvi je put ozbiljnije problematizirana tek 2010. godine. Naime, tada je Agenciji za zaštitu ličnih podataka BiH¹¹ upućen prigovor od jedne bivše osuđenice povodom obrade posebne kategorije ličnih podataka u optužnici i presudi objavljenim na internetskim stranicama Suda BiH i Tužilaštva BiH. Na osnovu ovog prigovora, Agencija je Sudu BiH uputila dokument naslovljen “Mišljenje – Obrada ličnih podataka na službenoj internet stranici Suda BiH”, prema kojem objavljivanje optužnica i presuda koje sadrže lične podatke na internetu nema pravnog osnova, te je prema tome nezakonito.¹² U navedenom dokumentu, Agencija predlaže da Sud

---

⁹ Vidjeti naročito: Vijeće Evrope, “Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda”, CETS No. 005, 4. 11. 1950, član 8; Konvencija za zaštitu osoba s obzirom na automatsku obradu ličnih podataka (ETS br. 108); “Dodatni protokol uz Konvenciju u vezi sa nadzornim organom i prekograničnim protokom podataka”, *Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori*, 7/04; “Direktiva 95/46/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka”, *Službeni list Evropskih zajednica* L 281/31, 23. 11. 1995. (ova je direktiva u velikoj mjeri oblikovala zakone o zaštiti podataka unutar zemalja članica EU).

¹⁰ Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, Uputstvo za anonimizaciju sudskih odluka, Sarajevo, 6. 9. 2007. U arhivi Analitike.

¹¹ Agencija je osnovana 2006. godine, a u njoj je nadležnosti nadgledanje provođenja odredbi Zakona o zaštiti ličnih podataka i drugih zakona o obradi ličnih podataka, postupanje po podnesenim prigovorima nosilaca podataka, podnošenje godišnjih izvještaja o zaštiti ličnih podataka u BiH, te praćenje uvjeta za zaštitu ličnih podataka. Agencija je ovlaštena, između ostalog, da naloži blokiranje, brisanje ili uništavanje podataka, privremenu ili trajnu zabranu njihove obrade, da upozorava ili opominje kontrolora, te da daje savjete i mišljenja u vezi sa zaštitom ličnih podataka. Vidjeti “Zakon o zaštiti ličnih podataka BiH”, *Službeni glasnik BiH* 49/06, 76/11 i 89/11, član 40.

¹² Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Mišljenje – Obrada ličnih podataka na službenoj internet stranici Suda Bosne i Hercegovine, broj: 03-1-37-1-51-6/10, 25. 3. 2010. godine. U arhivi Analitike.

BiH “donese ili inicira donošenje propisa kojim bi se utvrdila pravila anonimizacije ličnih podataka u optužnicama i presudama koje se objavljuju na službenoj web stranici”. U odnosu na Tužilaštvo BiH, Agencija je donijela Rješenje, kojim:

“upozorava (Tužilaštvo) da se uzdrži od nezakonite obrade ličnih podataka podnositeljice prigovora na službenoj web stranici, te da blokira lične podatke svih lica čiji su lični podaci sadržani u optužnicama i presudama koje su objavljene na službenoj web stranici”.¹³

Tokom 2011. godine, Agencija za zaštitu ličnih podataka uputila je relevantno mišljenje i Ministarstvu pravde BiH, te Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH (dalje u tekstu: VSTV).¹⁴ Prema ovom mišljenju, objavljivanje ličnih podataka učesnika u postupcima pred pravosudnim organima u BiH na službenim internetskim stranicama ovih organa predstavlja kršenje prava na privatnost i prava na zaštitu ličnih podataka.¹⁵ U navedenom dokumentu, Agencija ističe potrebu *anonimizacije* sudskih odluka – na način da se ne može utvrditi identitet osobe na koju se odnose – a koja treba biti izvršena prije objavljivanja konkretnog akta na internetskoj stranici suda.¹⁶ Konačno, u ovom mišljenju Agencija poziva Ministarstvo pravde BiH i VSTV da “aktivno djeluju u pravcu jedinstvenog normiranja anonimizacije pravnih akata koji se objavljuju na službenim internet stranicama pravosudnih organa u BiH”.¹⁷

Nakon što su doneseni spomenuti dokumenti Agencije, daljnja institucionalizacija prakse anonimizacije u bosanskohercegovačkom pravosuđu je nastavljena. Tako je VSTV,¹⁸ na sjednici održanoj 29. 9. 2011. godine, donio Politiku o objavljivanju sudskih odluka,¹⁹ u kojoj se preporučuje da sudovi i tužilaštva u BiH počnu anonimizirati presude i optužnice. VSTV nadalje preporučuje da sudovi i tužilaštva u tu svrhu

---

¹³ Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Rješenje, broj: 03-1-37-1-51-8/10, 6. 4. 2010. godine. U arhivi Analitike.

¹⁴ Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Obrada ličnih podataka na službenim internet stranicama tužilaštava i sudova u BiH, broj Č 03-1-37-2-127-1/11, 25. 2. 2011. godine. U arhivi Analitike.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Prema Zakonu o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH, Vijeće ima nadležnosti da “vodi, koordinira i nadgleda korištenje informacijske tehnologije u sudovima i tužilaštvima da bi se u tom pogledu postigla i održala uniformnost u sudovima i tužilaštvima u cijeloj zemlji” (član 17, stav 24, Zakona), te “daje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu utjecati na pravosuđe, pokreće postupak usvajanja zakona i drugih propisa i daje smjernice sudovima i tužilaštvima iz nadležnosti Vijeća” (član 17, stav 28), “Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine”, *Službeni glasnik BiH* 25/04, 93/05, 15/08 i 48/07.

¹⁹ Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, Politika o objavljivanju sudskih odluka, usvojena na sjednici održanoj 29. 9. 2011. godine. U arhivi Analitike.

koriste Uputstvo za anonimizaciju sudskih odluka koje se objavljuju na web-portalima Centra za sudsku dokumentaciju VSTV-a iz 2007. godine,²⁰ “a radi osiguranja jedinstvene zaštite ličnih podataka”.²¹ Prema ovom uputstvu, podaci o strankama, svjedocima i ostalim osobama koje u postupku ne učestvuju po službenoj dužnosti trebaju biti zamijenjeni inicijalima, a na sličan bi način trebali biti anonimizirani i podaci o pravnoj osobi, kao i mjestu počinjenja krivičnog djela.

Nastavljajući spomenuti trend, Sud BiH je u martu 2012. godine donio *Pravilnik o ostvarivanju pristupa informacijama pod kontrolom Suda i o saradnji sa zajednicom*²² (dalje u tekstu: Pravilnik), koji predviđa anonimizaciju svih sudskih odluka prije njihovog objavljivanja na web-stranici Suda BiH ili distribuiranja medijima i široj javnosti na drugi način.²³ Prema Pravilniku, anonimizacija podrazumijeva “zamjenu i ispuštanje”²⁴ ličnih podataka učesnika u postupku, njihovih zastupnika i predstavnika, službenih osoba, podataka institucija, općina, gradova, ustanova, preduzeća i slično, u sudskim odlukama, audio/videozapisima ročišta i drugim informativnim sadržajima.²⁵ Ovakvim pristupom, u veoma ekstenzivnoj interpretaciji zahtjeva za anonimizacijom, Sud BiH, osim ličnih, anonimizira i podatke javnih institucija i pravnih osoba. Iako će se i rješenja predviđena ovim dokumentom analizirati u nastavku ove studije, već na ovom mjestu treba istaći bitnu nejasnoću, pa čak i kontradikciju. Naime, zakoni o krivičnom postupku propisuju da sud može donijeti odluku da se presuda kojom se optuženi oglašava krivim ima objaviti u sredstvima informiranja.²⁶ Aktuelni Pravilnik Suda BiH predviđa anonimizaciju svih odluka Suda BiH prije objavljivanja na internetu i *distribuiranja medijima i široj*

---

²⁰ Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, Uputstvo za anonimizaciju sudskih odluka.

²¹ Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, Politika o objavljivanju sudskih odluka.

²² Sud BiH, “Pravilnik o ostvarivanju pristupa informacijama pod kontrolom suda i saradnji suda sa zajednicom”, 20. 3. 2012.

²³ Ibid., član 42, stav 1.

²⁴ Sud BiH, “Pravilnik o ostvarivanju pristupa informacijama pod kontrolom suda i saradnji suda sa zajednicom”, član 42; Sud Bosne i Hercegovine, Uputa o načinu anonimizacije sudskih odluka, audio/videozapisa ročišta i drugog informativnog sadržaja, 20. 3. 2012.

²⁵ Sud BiH, “Pravilnik o ostvarivanju pristupa informacijama pod kontrolom suda i saradnji suda sa zajednicom”, član 42.

²⁶ Svakako treba naglasiti da zakoni o krivičnom postupku propisuju i pravo stranaka na žalbu protiv odluke o objavljivanju, te da takva žalba ima suspenzivno djelovanje, odnosno presuda se u takvom slučaju ne može objaviti u sredstvima javnog informiranja prije nego što ta odluka postane pravosnažna. Vidjeti naprimjer “Zakon o krivičnom postupku BiH”, *Službeni glasnik BiH* 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, član 296, tačka d), i član 292, stav 4; “Zakon o krivičnom postupku Federacije BiH”, *Službene novine Federacije BiH* 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13, član 311, stav 4, i član 307, stav 4; “Zakon o krivičnom postupku RS”, *Službeni glasnik RS* 53/12 (prečišćeni tekst), član 310, tačka g), i član 306, stav 4; “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, *Službeni glasnik BDBiH* 44/10 (prečišćeni tekst), član 296, tačka d), i član 292, stav 4.

*javnosti na drugi način.*²⁷ Analizirajući ovu odredbu Pravilnika, moglo bi se zaključiti da je predviđena anonimizacija i presuda za koje bi se eventualno mogla donijeti odluka da se imaju objaviti u sredstvima informiranja – naprimjer, u štampanim medijima. Međutim, zbog nepostojanja prakse objavljivanja presuda u štampanim medijima u BiH općenito, a naročito zbog nepostojanja takve prakse nakon donošenja Pravilnika, teško je predvidjeti u kojoj bi formi presude bile objavljene u ovom slučaju.

Ono što je posebno važno istaći jeste da Pravilnik Suda BiH ni u jednom aspektu nije pokušao postići balans između prava optuženih, odnosno osuđenih osoba da njihovi lični podaci budu zaštićeni, s jedne strane, i prava javnosti na pristup informacijama, s druge strane. Naprotiv, Pravilnik zahtijeva automatsko i potpuno uklanjanje svih ličnih, ali i drugih podataka (npr. naziva gradova i naselja, kao i pravnih osoba), ne uzimajući u obzir da to često presudu čini takvom da ju je praktično nemoguće čitati i razumjeti. I same sudije Suda BiH prepoznale su probleme u ovakvoj praksi, koju nazivaju “kriptografskom zaštitom”, koja je nešto “najružnije što je pravosuđe vidjelo do sada”, čime se “presuda karikira”.²⁸ I zaista, u prvostepenoj i drugostepenoj presudi Suda BiH u predmetu *L.S.*²⁹ inicijali se, naprimjer, koriste ne samo kada su u pitanju lični podaci osuđenog, nego i kada je riječ o ličnim podacima žrtava i/ili svjedoka koji su javno svjedočili u ovom predmetu, kao i prilikom spominjanja naziva grada i objekta u kojem su konkretna krivična djela ratnog zločina počinjena.

Tako je izreka presude u spomenutom predmetu formulirana na sljedeći način:

“S. L., zv. U., sin M. i majke C. rođene B., rođen ... u selu V., općina K., adresa prebivališta ..., JMBG ..., po nacionalnosti Srbin, državljanin BiH [...]

kriv je što je: Za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini, u toku mjeseca jula i avgusta 1992. godine, na području opštine K., u svojstvu milicionera rezervnog sastava milicije u sastavu Stanice K.,³⁰ radeći na poslovima obezbjeđenja škole M. R. u K.,...”

Iz na ovaj način anonimizirane presude Suda BiH zaista nije moguće utvrditi detalje o tome ko je počinilac, kojoj je formaciji pripadao, te u kojem je objektu, mjestu, odnosno gradu konkretno krivično djelo ratnog zločina počinjeno. Pored toga, takvu je presudu gotovo nemoguće čitati i ona bi, po logici stvari, u većini

---

²⁷ Sud BiH, “Pravilnik o ostvarivanju pristupa informacijama pod kontrolom suda i saradnji suda sa zajednicom”, član 42, stav 1.

²⁸ Fokus grupa, 22. 4. 2013.

²⁹ Sud BiH, Predmeti u fazi pretresa ili žalbe na Presudu br. S1 1 K 002590 11 KRŽ <http://www.sudbih.gov.ba/index.php?opcija=predmeti&id=339&jezik=b> (stranica posjećena 20. 3. 2014).

³⁰ Sud BiH, Presuda br. 2 S 1 1 K 002590 10 Krl, 22. 8. 2011.

slučajeva ostala domen interesovanja uskih pravnih krugova koji su zainteresirani za pravna, a ne nužno za činjenična pitanja.

Na osnovu Pravilnika, Sud BiH je donio i Uputu o anonimizaciji sudskih odluka, audio/videozapisa ročišta i drugog informativnog sadržaja³¹ (dalje u tekstu: Uputa). Značajno je istaći da je, po svom sadržaju, Uputa Suda BiH veoma slična prethodno spomenutom uputstvu Centra za sudsku dokumentaciju (CSD) VSTV-a, te se može pretpostaviti da je Uputstvo značajno utjecalo na Sud BiH prilikom pisanja i Pravilnika i Upute. Upravo zbog sličnosti navedenih dokumenata, Uputstvo je vjerovatno i glavni razlog zbog kojeg je Sud BiH pristupio ekstenzivnijoj anonimizaciji nego što je to predviđeno u spomenutom mišljenju Agencije. Naime, i Uputstvo CSD-a predviđa anonimizaciju podataka o službenim osobama, pravnoj osobi, nazivu grada, općine, ustanova itd.³² Ipak, važno je napomenuti da je osnovna funkcija Centra za sudsku dokumentaciju edukativna a ne regulatorna, te da je baza Centra prvenstveno namijenjena profesionalnom usavršavanju i ujednačavanju sudske prakse.³³ Reguliranje pitanja transparentnosti i objavljivanje informacija za javnost nije ni cilj niti funkcija ovog centra, pa kasniji, po svemu sudeći – veoma bitan, utjecaj ovog dokumenta na politike u ovoj oblasti svakako predstavlja iznenađenje.

Nesumnjivo pod direktnim utjecajem akata Agencije, sve su presude i optužnice sredinom 2010. godine bile privremeno uklonjene s internetskih stranica Suda BiH i Tužilaštva BiH.³⁴ Presude Suda BiH kasnije su vraćene na internetsku stranicu u neanonimiziranoj formi i takva je praksa zadržana sve do 2012. godine. Od 2012. godine Sud BiH je počeo objavljivati tzv. anonimizirane presude na svojoj internetskoj stranici, te medijima i drugim zainteresiranim osobama, ukoliko udovolje pismenom zahtjevu, dostavljati anonimizirane *printane kopije* presuda.³⁵ S druge strane, ne anonimiziraju se saopćenja za javnost, sažeci o predmetima, te sedmični pregledi aktivnosti.³⁶ Presude u predmetima u kojima je Sud donio odluku prije uvođenja prakse anonimizacije također su dostupne na web-stranici bez anonimizacije.³⁷ S druge strane, počev od 2010. godine, optužnice Tužilaštva BiH uopće nisu dostupne javnosti – ne samo putem web-stranice (bilo anonimizirane

---

³¹ Sud BiH, Uputa o načinu anonimizacije sudskih odluka, audio/videozapisa ročišta i drugog informativnog sadržaja.

³² Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Uputstvo za anonimizaciju sudskih odluka, član 2.

³³ Osnovna je funkcija Centra omogućiti nosiocima pravosudnih funkcija, strankama u sudskim postupcima, zakonskim zastupnicama, punomoćnicima i advokatima jednostavan pristup širokom spektru pouzdanih pravnih informacija, u cilju proučavanja sudske prakse.

³⁴ Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi, Misija u Bosni i Hercegovini, Postizanje pravde u Bosni i Hercegovini, str. 87.

³⁵ Fokus grupa, 10. 5. 2013.

³⁶ Fokus grupa, 22. 4. 2013, i fokus grupa, 10. 5. 2013; vidjeti i web-stranicu Suda BiH.

³⁷ Vidjeti npr. Sud BiH, Presude u predmetu X-KRŽ-05/139.

ili ne), nego se one ne dostavljaju zainteresiranim osobama ni na osnovu upita u pisanoj formi.³⁸

Imajući sve navedeno u vidu, ne iznenađuje da je, pored Suda BiH i Tužilaštva BiH, trend anonimizacije, istina u formi i obimu koji se razlikuje od institucije do institucije, zahvatio i ostale pravosudne instance u BiH. Tako je, npr., Tužilaštvo Brčko distrikta BiH u novembru 2010. godine zaprimilo rješenje Agencije za zaštitu ličnih podataka o nalogu za “blokiranje i brisanjem ličnih podataka sadržanih u optužnicama objavljenim na službenoj web stranici.”³⁹ Na osnovu ovog rješenja, Tužilaštvo Brčko distrikta je počelo objavljivati anonimizirane optužnice na internetskoj stranici, s tim da se, za razliku od prakse Suda BiH, anonimiziraju samo lični podaci optuženog i oštećenog, bez anonimiziranja pravnih osoba ili mjesta počinjenja djela, što je aktuelna praksa Suda BiH.⁴⁰

Trend anonimizacije nije se zadržao samo na sudskim odlukama i optužnicama kao ključnim dokumentima pravosudnih institucija. No, kao i u slučaju presuda i optužnica, pravosudne institucije u BiH imaju značajno različit pristup pitanju identificiranja pojedinaca uključenih u krivične postupke u informativnim sadržajima za javnost. Tako, dok pojedine pravosudne institucije u svojim saopćenjima ne objavljuju lične podatke optuženih, odnosno osuđenih osoba,⁴¹ druge objavljuju potpune informacije, uključujući i lične podatke (ime i prezime) optužene/osuđene osobe.⁴² Pored toga, neke institucije koje anonimiziraju saopćenja za javnost imaju različit pristup tom pitanju s obzirom na poziciju i ulogu konkretnih osoba u krivičnom postupku. Tako, npr., Kantonalno tužilaštvo Unsko-sanskog kantona u svojim saopćenjima anonimizira lične podatke optužene osobe, ali ne i žrtava.⁴³

---

³⁸ Saznanja sa fokus grupe održane sa predstavnicima medija i nevladinih organizacija, 10. 5. 2013. godine; intervju sa predstavnikom Tužilaštva BiH, 12. 7. 2013.

³⁹ Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Rješenje u predmetu objavljivanja ličnih podataka iz optužnica na službenoj web-stranici Tužilaštva Distrikta Brčko BiH, broj: 03-1-37-7-440-3/10 (Sarajevo: Agencija za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini, 12. 11. 2010).

⁴⁰ Potvrđene optužnice Tužilaštva Brčko distrikta BiH (anonimizirane) dostupne su na web-stranici: <http://jt-brckodistriktbih.pravosudje.ba/> (stranica posjećena 26. 3. 2013). Slična je praksa i u Tužilaštvu Unsko-sanskog kantona. Vidjeti http://www.tuzilastvousk.com.ba/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=29:optunica-29122010&catid=8:2010&Itemid=33 (stranica posjećena 26. 3. 2013).

⁴¹ Vidjeti web-stranicu Okružnog tužilaštva u Doboju, <http://ot-doboj.pravosudje.ba/> (stranica posjećena 17. 7. 2013); web-stranicu Okružnog suda u Doboju, <http://oksud-doboj.pravosudje.ba/> (stranica posjećena 17. 7. 2013); web-stranicu Tužilaštva Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, <http://jt-brckodistriktbih.pravosudje.ba/> (stranica posjećena 17. 7. 2013).

⁴² Vidjeti web-stranicu Suda BiH; web-stranicu Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona, <http://tuzilastvotk.com.ba/kantuz/> (stranica posjećena 17. 7. 2013); web-stranicu Kantonalnog tužilaštva Hercegovinačko-neretvanskog kantona, <http://kt-mostar.pravosudje.ba/> (stranica posjećena 17. 7. 2013).

⁴³ Vidjeti web-stranice Kantonalnog tužilaštva Unsko-sanskog kantona, <http://kt-bihac.pravosudje.ba/> (stranica posjećena 17. 7. 2013), i http://www.tuzilastvousk.com.ba/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=167:optunica-27122012&catid=39:2013&Itemid=71 (stranica posjećena 17. 7. 2013).

Generalno govoreći, aktuelna praksa pravosudnih institucija u BiH u domenu anonimizacije veoma je različita. Zbog nepostojanja jedinstvenog standarda u BiH u ovoj oblasti, neke pravosudne institucije u BiH anonimiziraju samo lične podatke, druge i imena općina, mjesta počinjenja djela, te nazive institucija.⁴⁴ S druge strane, neki sudovi i tužilaštva, potpuno ignorirajući Mišljenje Agencije, kao i aktuelnu politiku VSTV-a, objavljuju na web-stranicama ili medijima i široj javnosti dostavljaju (po pismenom zahtjevu) potpuno neanonimizirane presude, odnosno potvrđene optužnice.⁴⁵ Ipak, treba istaći da je u aktuelnoj situaciji pitanje objavljivanja podataka na internetu u kontekstu pravosuđa velikim dijelom teoretsko, i tiče se reguliranja budućih situacija, imajući u vidu da, uprkos uspostavljenom i funkcionalnom portalu pravosuđa BiH (www.pravosudje.ba), veoma mali broj sudova i tužilaštava na toj platformi objavljuje ažurirane informacije iz područja svog rada.

Regulacija ove problematike u BiH doživljava svojevrsnu kulminaciju 2012. godine, kada je anonimizacija sudskih odluka ušla i u zakonodavni proces. Naime, izmjenama Zakona o sudovima Republike Srpske u martu 2012. godine, predviđeno je da sudovi⁴⁶ izvrše “prethodno uklanjanje ličnih podataka” prilikom objavljivanja sudskih odluka i drugih informacija od interesa za javnost. Zakon predviđa i to da će Ministarstvo pravde RS-a donijeti “Pravilnik o objavljivanju sudskih odluka”.⁴⁷ No, takav pravilnik u trenutku finaliziranja ovog rada, dakle, u januaru 2014. godine, još nije donesen.

2.2. Preispitivanje prakse anonimizacije dokumenata u krivičnom pravosuđu

U posljednje vrijeme, međutim, zabilježen je novi trend preispitivanja prakse ekstenzivne i automatske anonimizacije ličnih podataka u pravosuđu. Zbog glasnih kritika medija, organizacija civilnog društva i šire javnosti, ali i internog prepoznavanja problema i promjene stava o ovom pitanju, u 2013. godini Sud BiH

---

⁴⁴ Okružni sud u Doboju, <http://oksud-doboj.pravosudje.ba/> (stranica posjećena 17. 7. 2013); Okružno tužilaštvo u Doboju, <http://ot-doboj.pravosudje.ba/> (stranica posjećena 17. 7. 2013); Kantonalno tužilaštvo Unsko-sanskog kantona, <http://www.tuzilastvousk.com.ba> (stranica posjećena 17. 7. 2013). Tužilaštvo Unsko-sanskog kantona, npr., u pojedinim slučajevima anonimizira lične podatke optužene osobe, dok u drugim situacijama iste podatke objavljuje.

⁴⁵ Tako, naprimjer, Kantonalno tužilaštvo Hercegovačko-neretvanskog kantona objavljuje neanonimizirane optužnice na svojoj web-stranici. Potvrđene optužnice ovog tužilaštva dostupne su na web-stranici: <http://kt-mostar.pravosudje.ba/> (stranica posjećena 26. 3. 2013).

⁴⁶ “Zakon o sudovima RS”, *Službeni glasnik RS* 37/12, član 9, stav 3.

⁴⁷ *Ibid.*, član 9, stav 4.

je pristupio izmjenama Pravilnika i prateće Upute.⁴⁸ Prema Nacrtu novog pravilnika, napušta se praksa anonimizacije sudskih odluka po automatizmu, te se predviđa da pojedinci koji učestvuju u krivičnim postupcima budu imenovani u presudama i informativnim sadržajima koji se objavljuju na web-stranici Suda. Naime, Nacrt ovog dokumenta naglašava načelo javnosti presude i u tom smislu predviđa da će se na web-stranici Suda BiH objavljevati presude/odluke od interesa za javnost i presude/odluke od značaja za pravnu praksu.⁴⁹ Nacrt Pravilnika predviđa da su odluke i presude od interesa za javnost one koje su donesene u predmetima ratnih zločina, terorizma, organiziranoga kriminala, korupcije, poreske utaje, te odluke/presude u ostalim predmetima u kojima postoji poseban interes javnosti.⁵⁰ No, u Nacrtu Pravilnika nisu navedeni kriteriji za uspostavljanje posebnog interesa javnosti u “ostalim” predmetima. Odlukama/presudama od značaja za pravnu praksu smatraju se one koje, prema ocjeni Suda, mogu biti od interesa za stručnu zajednicu, odnosno za praćenje razvoja sudske prakse Suda BiH u okviru njegove nadležnosti u krivičnim, upravnim i građanskim stvarima.⁵¹ Ipak, nije pojašnjeno ni to na temelju kojih će kriterija Sud BiH odlučivati o tome koje odluke zaista jesu od interesa za stručnu zajednicu. Konačno, izmjene Pravilnika predviđaju da će se objavljivanje odluka vršiti u skladu sa zakonima BiH, poštujući princip transparentnosti rada sudova, uzimajući u obzir javni interes, pravo na zaštitu privatnosti i zaštitu ličnih podataka, te zaštitu interesa maloljetnika, svjedoka i oštećenog.⁵² Ova je odredba u Nacrtu Pravilniku posebno značajna jer potvrđuje potrebu balansiranja jednako zaštićenih interesa i prava.

Nacrt izmjene Pravilnika predviđa i to da će se na web-stranici Suda BiH objavljevati i informativni sadržaji,⁵³ a oni obuhvataju: saopćenja za javnost, sažetke o predmetima, sedmične preglede aktivnosti Suda, audiozapise objave presude i druge elektronske izvore podataka.⁵⁴ Ipak, važno je naglasiti da Nacrt novog pravilnika ne predviđa da će Sud na svojoj stranici objavljevati potvrđene optužnice. U trenutku pisanja ovog rada, opća sjednica Suda BiH još nije usvojila navedeni Nacrt Pravilnika. U međuvremenu, kao što je to već navedeno, na web-stranici Suda

---

⁴⁸ Intervju sa predstavnicom Suda BiH, 17. 7. 2013; fokus grupa, 22. 4. 2013. godine.

⁴⁹ Sud BiH, Nacrt izmjene Pravilnika o ostvarivanju pristupa informacijama pod kontrolom i saradnji Suda sa zajednicom, član 25. U arhivi Analitike.

⁵⁰ Ibid., član 25, stav 3.

⁵¹ Ibid., član 25, stav 4.

⁵² Ibid., član 24, stav 2.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid., član 24.

BiH, počev od septembra 2012. godine, nije objavljena nijedna presuda. Pored toga, otežan je pristup presudama na osnovu pismenog zahtjeva.⁵⁵

Nastavljajući trend preispitivanja prakse opće anonimizacije, Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH u junu 2013. godine uputila je dopunu Mišljenja iz 2011. godine⁵⁶ upućenog Ministarstvu pravde BiH i VSTV-u. U ovom dokumentu Agencija ističe sljedeće: “Krajnost u koju se otišlo, u smislu anonimizacije, ni u kom slučaju ne može se pravdati odlukama Agencije. Za Agenciju je neupitan javni interes u smislu činjenja dostupnim optužnica i presuda za teška krivična djela koja spadaju u nezastarive zločine.”⁵⁷ Međutim, “to ni u kom slučaju ne znači objavu kompletnih optužnica i presuda, pogotovo imajući u vidu legitimne interese i drugih učesnika u postupku kao što su žrtve i svjedoci.”⁵⁸ U istom dokumentu, Agencija eksplicitno ukazuje na potrebu za posebnim reguliranjem ove materije:

“Agencija ne sprovodi Zakon o zaštiti ličnih podataka, kao ni druge zakone kojima je regulisana obrada ličnih podataka, već nadzire sprovođenje istih i kroz institut ocjene zakonitosti. Kontrolori su ti koji su odgovorni za sprovođenje zakona, a u ovom slučaju to su sudovi i tužilaštva. *Ovom prilikom ponovo vas pozivamo da u skladu sa vašim nadležnostima preduzmete aktivnosti na prevazilaženju trenutnog stanja koje je neprihvatljivo i sa aspekta zaštite ličnih podataka i sa aspekta slobode pristupa informacijama.*”⁵⁹ (naglasak autorâ)

Nakon što je Agencija donijela spomenuto pojašnjenje, VSTV je djelimično izmijenio svoju politiku kada je u pitanju obim informacija prezentiranih u sudskim i tužilačkim aktima. Naime, Vijeće je u julu 2013. godine zaključilo da je objavljivanje sudskih odluka sa ličnim podacima na službenim stranicama pravosudnih institucija u principu dozvoljeno, s tim što pravosudne institucije, kao kontrolori

---

⁵⁵ Vidjeti fusnotu 7. Jedna od učesnica fokus grupe sa medijima i nevladinim organizacijama također je istakla da je, prema njenom iskustvu, veoma teško dobiti presude Suda BiH. Važno je napomenuti da Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH, u članu 12, predviđa obavezu nadležnog organa da u slučaju odbijanja zahtjeva za dostavljanje informacije mora navesti koji su razlozi za takvo odbijanje. Vidjeti “Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH”, *Službeni glasnik BiH* 28/00, 45/06, 102/09 i 62/11, član 12. Isto rješenje sadrže i ostali zakoni o slobodi pristupa informacijama u BiH: “Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH”, *Službene novine FBiH* 32/01, 48/11, član 12; “Zakon o slobodi pristupa informacijama RS”, *Službeni glasnik RS* 20/01, član 12.

⁵⁶ Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Obrada ličnih podataka u sudskim izvještajima objavljenim na službenim web stranicama pravosudnih organa Bosne i Hercegovine, dopuna Mišljenja, upućeno Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH i Ministarstvu pravde BiH, broj: 03-1-34-15-271-11/13, 19. 6. 2013. godine. U arhivi Analitike.

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid.

podataka, u svakom konkretnom slučaju trebaju uspostaviti balans između prava javnosti na informiranje i prava na zaštitu ličnih podataka osoba koje učestvuju u sudskim postupcima.⁶⁰ U cilju adekvatnog provođenja navedenog principa, VSTV je inicirao formiranje Radne grupe za izradu smjernica u skladu s kojima će sudovi i tužilaštva postupati u konkretnim situacijama, sa posebnim fokusom na objavljivanje sudskih i tužilačkih akata na internetu. Radnu grupu sačinjavaju predstavnici pravosuđa i ministarstava pravde u BiH, te relevantnih nevladinih organizacija.⁶¹ U tom kontekstu, i analiza koja slijedi ima za cilj da dâ doprinos tom procesu, te da posluži kao platforma za uključivanje šireg kruga aktera u diskusiju o pravom obimu podataka koji će pravosudne institucije u BiH predočavati javnosti.

---

⁶⁰ Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Izvještaj sa sjednice VSTV-a BiH održane 17, 18. i 19. jula 2013. godine (Sarajevo: Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, 2013), str. 7.

⁶¹ Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Odluka o uspostavi Radne grupe za izradu okvirnih smjernica za objavljivanje sudskih i tužilačkih akata na web-stranicama sudova i tužilaštava u Bosni i Hercegovini, 2. 10. 2013. godine. U arhivi Analitike.

3.

Definicija problema: anonimizacija i konflikt prava i interesa

Pitanje identificiranja pojedinaca uključenih u krivični postupak prilikom objavljivanja sudskih odluka i tužilačkih akata uglavnom se predstavlja kao konflikt različitih, ali jednako zaštićenih prava. Naime, anonimizacijom ličnih podataka, kako se često ističe, prvenstveno se štiti pravo pojedinca na dostojanstvo, te pravo na zaštitu privatnosti i ličnih podataka. U kontekstu krivičnih postupaka, kao osnov za anonimizaciju sudskih odluka posebno se ističe pravo na resocijalizaciju i rehabilitaciju, a kada su u pitanju optužnice – pravo na presumpciju nevinosti. Tako predstavnica Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH ističe da anonimizacija sudskih odluka i optužnica omogućava olakšanu resocijalizaciju u smislu da će se osuđenik nakon izdržane kazne lakše vratiti u tokove društvenog života (naprimjer, dobiti posao) ukoliko informacije o njemu kao prekršiocu zakona nisu dostupne javnosti.⁶²

S druge strane, osiguravanjem pristupa potpunim informacijama o krivičnim postupcima omogućava se ostvarivanje prava na slobodu pristupa informacijama. Pored toga, za identificiranje optuženih, odnosno osuđenih pojedinaca u pravosudnim dokumentima većina učesnika fokus grupa i intervjuiranih osoba u okviru ovog istraživanja smatra da doprinosi transparentnosti i otvorenosti pravosuđa, osiguravanju javnog nadzora nad funkcioniranjem krivičnog sistema u BiH, te jačanju povjerenja javnosti u pravosudne institucije. Uzimajući u obzir procese poslijeratne obnove Bosne i Hercegovine, te ne tako davno počinjena krivična djela genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina, pravo žrtava i javnosti da zna potpunu istinu o ovakvim djelima dodatni je razlog za pozivanje na javnu identifikaciju osoba optuženih i osuđenih za najmasovnija kršenja ljudskih prava. Konačno, mnogi akteri koji su učestvovali u fokus grupama i intervjuima održanim u okviru ovog istraživanja vjeruju da se pravo žrtve na javnu osudu i priznanje, te efekti generalne prevencije ne mogu ostvariti ukoliko se anonimiziraju lični podaci osobe koja je počinila krivično djelo.

Pitanje identificiranja pojedinaca uključenih u krivični postupak može se posmatrati kroz dvije dimenzije: tehničku (način pristupa informacijama) i vremensku (period dostupnosti relevantnih informacija). U tom smislu, predstavnici

---

⁶² Intervju sa predstavnicima Agencije za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini, 18. 7. 2013. godine.

pravosudnih institucija, Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH i VSTV-a koji su učestvovali u prvoj fokus grupi koja je održana u okviru ovog istraživanja potrebu za anonimizacijom vide različito – ovisno o tome da li je pristup konkretnoj informaciji, odnosno dokumentu ostvaren na osnovu neposrednog prisustva suđenju, na osnovu saopćenja pravosudnih institucija ili, pak, direktnim uvidom u dokumente sudova i tužilaštava. Kada je u pitanju ovo posljednje, problematika anonimizacije, barem iz perspektive pojedinih ključnih aktera u BiH, dodatno se komplicira, odnosno diversificira ovisno o tome da li je direktni uvid u relevantne dokumente ostvaren: a) na osnovu pismenog zahtjeva za dostavu dokumenata; b) putem internetskih stranica pravosudnih institucija ili c) na neki drugi način (npr., na osnovu objave sudskih odluka u biltenu suda). Tako je, naprimjer, predstavnica Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH iznijela mišljenje da sudske odluke i tužilački akti, uprkos tome što su javni dokumenti, sadrže lične podatke koje je potrebno drugačije tretirati ovisno o tome na koji se način prezentiraju javnosti, pri čemu lični podaci u dokumentima objavljenim na internetu trebaju uživati posebnu zaštitu.⁶³

Vremenska dimenzija problema identificiranja pojedinaca uključenih u krivični postupak uglavnom se odnosi samo na dostupnost podataka u sudskim odlukama i optužnicama objavljenim na internetu. U tom kontekstu, postavljaju se dva ključna pitanja. Prije svega, postavlja se pitanje u kom trenutku optužnice i presude mogu, odnosno trebaju biti objavljene na web-stranici. Da li optužnica treba biti postavljena na internet u trenutku njenog podizanja ili tek nakon njenog potvrđivanja? Kada je u pitanju presuda: da li je relevantan trenutak za objavljivanje na internetu donošenje prvostepene presude u određenom predmetu ili tek trenutak njene pravosnažnosti? Ova su pitanja relevantna neovisno o tome da li je osoba protiv koje se vodi krivični postupak u njima identificirana ili ne. No, pitanje trenutka objavljivanja ovih dokumenata posebno je značajno, ali i dodatno komplicirano, ukoliko je riječ o neanonimiziranim dokumentima.

Pored toga, postavlja se i veoma ozbiljno pitanje perioda tokom kojeg sudske odluke i tužilački akti mogu biti dostupni javnosti putem interneta, što se, dakako, posebno komplicira ukoliko navedeni dokumenti nisu anonimizirani. Naprimjer, učesnici prve fokus grupe sa predstavnicima pravosudnih i drugih relevantnih institucija u BiH postavljali su pitanje: da li je potrebno da optužnica bude dostupna na web-stranici i nakon objavljivanja presude ili je, pak, potrebno utvrditi određeni rok nakon kojeg bi se optužnica trebala ukloniti sa interneta, neovisno o tome da li je donesena pravosnažna presuda? Kada su u pitanju presude, postavlja se pitanje da li je dopustivo i društveno prihvatljivo da presuda u jednom krivičnom predmetu bude dostupna na internetu i nakon što je osuđena osoba izdržala kaznu, odnosno nakon što je došlo do brisanja osude i prestanka njenih pravnih posljedica? Drugim riječima, u doba elektronskih informacija i dominacije interneta, postavlja se pitanje da li će počinitelj krivičnog djela ikada moći svoju prošlost ostaviti iza sebe.

---

⁶³ Fokus grupa, 22. 4. 2013. godine.

3.1. Anonimizacija/objavljivanje ličnih podataka i način pristupa informacijama

3.1.1. Različiti načini pristupa dokumentima pravosudnih institucija

Sudski su postupci u krivičnim predmetima po pravilu otvoreni za javnost,⁶⁴ pa je samim tim identitet učesnika javan. Svi oni koji prisustvuju suđenju – koje počinje čitanjem optužnice – i izricanju presude – kojim se suđenje završava, znat će sve podatke o postupku, uključujući i lične podatke osoba uključenih u postupak. Prema međunarodnim standardima, ali i relevantnom zakonskom okviru u BiH, presude u krivičnim postupcima uvijek se izriču javno, čak i u slučajevima kada je javnost isključena sa suđenja.⁶⁵

No, postoje dva izuzetka od pravila identificiranja pojedinaca uključenih u krivične postupke tokom suđenja. Prvi su izuzetak lični podaci pojedinaca koji uživaju zaštitu ličnih podataka na osnovu Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka.⁶⁶ Drugo, kada se sudi maloljetniku, javnost je uvijek isključena,⁶⁷ a zabranjeno je i objavljivanje detalja toka krivičnog postupka prema maloljetniku. Pravosnažna odluka u takvom predmetu može se objaviti, ali bez navođenja ličnih podataka maloljetnika, iz kojih se može utvrditi njegov identitet.⁶⁸ Ovo je također jedini izuzetak eksplicitno predviđen u zakonima o krivičnom postupku u BiH kada je riječ o navođenju ličnih podataka osuđene osobe prilikom objavljivanja presude.⁶⁹

Međutim, činjenica je da veoma mali dio javnosti prisustvuje suđenjima. Razlog tome je nedostatak interesa, ubrzan tempo života, nedostatak vremena i pažnje za

⁶⁴ Svi zakoni o krivičnom postupku u BiH propisuju da je glavni pretres javan i da mu mogu prisustvovati samo punoljetne osobe, te da se sa glavnog pretresa samo izuzetno može isključiti javnost. Vidjeti: “Zakon o krivičnom postupku BiH”, članovi 234. i 235; “Zakon o krivičnom postupku RS”, članovi 242. i 243; “Zakon o krivičnom postupku Federacije BiH”, članovi 249. i 250; “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, članovi 234. i 235.

⁶⁵ Vidjeti npr. UN Human Rights Committee, General Comment 32: Article 14, Right to equality before courts and tribunals and to fair trial, CCPR/C/GC/32, 23. 8. 2007, par. 29. Vidjeti u tom smislu i relevantne odredbe o objavljivanju presude u zakonima o krivičnom postupku u BiH: “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 286; “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 301; “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 300; “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, član 286.

⁶⁶ Vidjeti npr. “Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka”, *Službeni glasnik BiH* 3/03, 21/03, 61/04, 55/05. Uporediti: Sud BiH, Pravilnik o zaštiti svjedoka, 29. 9. 2008. godine; “Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka”, *Službene novine FBiH* 36/03; “Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka”, *Službeni glasnik RS* 21/03, 61/04, 55/05; “Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka”, *Službeni glasnik BDBiH* 11/03, 8/07.

⁶⁷ Vidjeti npr. “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 365, stav 1.

⁶⁸ Vidjeti npr. *Ibid.*, član 349.

⁶⁹ *Ibid.*

izuzetno spore procese – što procesi u krivičnim predmetima svakako jesu.⁷⁰ Zbog toga, cjelokupni glavni pretres u jednom krivičnom predmetu po pravilu se održi a da mu ne prisustvuje niko sa strane osim stranaka, branioca, sudije ili vijeća, koji odlučuju o konkretnom predmetu, kao i stručnih saradnika, zapisničara i, eventualno, nekolicine predstavnika medija. Činjenica da pripadnici šire javnosti rijetko dolaze u sudove dovodi u pitanje načelo javnosti krivičnog postupka, koje ne bi smjelo ostati teoretska mogućnost, već bi trebalo biti i realizirano u praksi.⁷¹

S druge strane, u predmetima u kojima postoji posebno izražen interes javnosti, sudnice u BiH su premale da bi primile sve one koji žele prisustvovati suđenju u određenom predmetu. Naprimjer, iako je Sud BiH nastojao da glavni pretres u predmetu *Turković i drugi* održava u svojoj najvećoj sudnici (sudnica broj 6), uposlenici Suda redovno su se suočavali sa većim brojem građana koji žele prisustvovati pojedinačnim pretresima nego što to ova sudnica može primiti. Kombinacija ograničenog prostora i, u pravilu, ograničenog interesa javnosti i u drugim zemljama sugerira potrebu da se pravosudni sistem prilagodi takvim okolnostima kako bi se osiguralo da uistinu bude otvoren za javnost.⁷² To je posebno bitno u postkonfliktnoj i tranzicijskoj BiH, gdje nijedna sudnica, a pogotovo one u kantonalnim i okružnim sudovima, nije u mogućnosti primiti ni sve zainteresirane žrtve pojedinih krivičnih djela ratnih zločina.⁷³ Iz ovih razloga razvijeni su dodatni mehanizmi koji imaju za cilj osigurati javnost postupka. Tako, pored neposrednog prisustvovanja glavnom pretresu, drugi način pristupa informacijama o krivičnim djelima općenito, ali i o toku konkretnog krivičnog postupka, odnosno o optuženoj ili osuđenoj osobi, jeste *putem informativnih sadržaja sudova i tužilaštava*, kao što su: saopćenja za javnost, sažeci o predmetima, sedmični pregledi aktivnosti i slično. Ovakav pristup informacijama ima za cilj omogućiti i da javnost mnogo šira od one koja prisustvuje suđenjima dobije saznanja o stanju kriminaliteta i o pojedinim krivičnim postupcima.⁷⁴ Informativni sadržaji za javnost po pravilu se dostavljaju medijima te se objavljuju na internetskim stranicama tužilaštava i sudova.

---

⁷⁰ Vidjeti: David Neuberger, "Open Justice Unbound?", *Judicial Studies Board Annual Lecture*, 16. 3. 2011, str. 13.

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid.

⁷³ Izricanju presuda u predmetima ratnih zločina na Sudu BiH, npr., često prisustvuje 50 do 100 osoba (najčešće predstavnika žrtava) koje žele da "vide pravdu na djelu". Intervju sa predstavnikom Tužilaštva BiH, 12. 7. 2013.

⁷⁴ Natalie Gomes-Velez, "Internet Access to Court Records – Balancing Public Access and Privacy", *Loyola Law Review* 51, br. 3 (2005); Philip Leith i Maeve McDonagh, "New Technology and Researchers' Access to Court and Tribunal Information: the Need for European Analysis", *SCRPTed* 6, br. 1 (2009).

Međutim, u sudovima i tužilaštvima u BiH (izuzev Suda BiH i Tužilaštva BiH) u pravilu ne postoje uredi ili službenici za odnose sa javnošću,⁷⁵ nego te poslove obavljaju predsjednici sudova, glavni tužilac, službenici i drugo osoblje.⁷⁶ Takva situacija svakako limitira dostavljanje informacija u posjedu i pod kontrolom ovih sudova i tužilaštava medijima i široj javnosti. Pored toga, različiti kapaciteti pravosudnih institucija u ovom domenu diktiraju i različite pristupe kreiranju i objavljivanju relevantnih informativnih sadržaja. Tako, npr., pojedini sudovi objavljuju samo plan javnih sjednica, dok drugi – poput Suda BiH – objavljuju i dnevne informacije o konkretnim krivičnim predmetima.

Zakoni o krivičnom postupku u BiH propisuju i to da sud u izuzetnim slučajevima može odobriti da se glavni pretres ili njegov dio *snima i emituje od strane medija*.⁷⁷ Naprimjer, Sud BiH od početka svog rada snima ročišta koja se odvijaju pred ovim sudom. Na osnovu zahtjeva i uz odobrenje Suda BiH, po ubrzanoj proceduri, bilo je moguće odobriti pristup javnosti arhiviranom videomaterijalu sa cjelokupnog suđenja. I u ovom slučaju, jedini zaštićeni lični podaci bili su lični podaci zaštićenih svjedoka. Pravilnikom iz 2012. godine, takva je praksa promijenjena na način da mediji po ubrzanoj proceduri sada mogu dobiti samo deset minuta snimka sa suđenja u audio ili videoformi.⁷⁸ Kako saznajemo od učesnika druge fokus grupe održane u okviru ovog istraživanja,⁷⁹ ovih deset minuta po pravilu se odnose na sami početak suđenja, te se uglavnom koriste za formalnosti vezane za otvaranje glavnog pretresa od strane Vijeća, zbog čega su rijetko sadržajno bitne. Ipak, i u ovom slučaju, anonimiziraju se samo informacije vezane za svjedoka čiji su lični podaci zaštićeni na osnovu Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, dok su lični podaci optužene osobe – u slučaju da se spomenu u tih deset minuta – dostupni javnosti i na ovaj način.⁸⁰

Važno je istaći da televizijske kuće u BiH rijetko upućuju zahtjev Sudu BiH za odobrenje da se dio glavnog pretresa snima i emitira.⁸¹ Jedini poznati takav slučaj do sada je izricanje presude u predmetu Veselin Vlahović, a na osnovu zahtjeva koji je uputila jedna od televizijskih kuća u BiH. Razlog ovakvoj praksi upravo i leži u činjenici da su novinari imali mogućnost, prije donošenja Pravilnika, da po hitnoj proceduri dobiju od Suda BiH kompletne audio i videozapise sa glavnog

---

⁷⁵ Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi, Misija u Bosni i Hercegovini, Postizanje pravde u Bosni i Hercegovini, str. 87.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Vidjeti npr. "Zakon o krivičnom postupku BiH", član 241, stav 3.

⁷⁸ Sud BiH, "Pravilnik o ostvarivanju pristupa informacijama pod kontrolom suda i saradnji suda sa zajednicom", član 13, stav 3.

⁷⁹ Fokus grupa, 10. 5. 2013.

⁸⁰ Ibid.; intervju sa predstavnicom Suda BiH, 17. 7. 2013.

⁸¹ Intervju sa predstavnicom Suda BiH, 17. 7. 2013.

pretresa.⁸² Nadalje, treba naglasiti da, iako je izricanje presude u predmetu Veselin Vlahović bilo emitirano putem medija nakon što je donesen Pravilnik Suda BiH o anonimizaciji (a snimak tog događaja trenutno je dostupan i na internetu putem youtubea),⁸³ tokom izricanja i emitiranja bili su zaštićeni jedino lični podaci svjedoka koji uživaju zaštitu na osnovu Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka. Očigledno, u ovom je slučaju javni interes preovladao u odnosu na pravo na zaštitu ličnih podataka predviđeno Pravilnikom Suda BiH. Na pitanje o tome kako posmatrati pitanje zaštite ličnih podataka u kontekstu medijskog emitiranja glavnog pretresa, i predstavnici Agencije za zaštitu ličnih podataka BiH su istakli da je ta opcija predviđena Zakonom, te da sud isključivo preuzima odgovornost da razmotri sva prava i interese prilikom odobravanja takvog emitiranja.⁸⁴

Pored toga, javnost sudskih rasprava podrazumijeva i *pravo izvještavanja sa suđenja*, odnosno, obavještanje javnosti o samom toku konkretnog krivičnog postupka. Izvještavanje o krivičnim postupcima pred pravosudnim organima dodatno doprinosi mogućnosti da šira javnost ima saznanja o stanju kriminaliteta, odnosno da zna detalje o pojedinim krivičnim postupcima. Izvještavanje djeluje preventivno i edukativno te, na isti način kao i saopćenja za javnost, omogućava i dijelu javnosti koji nije u mogućnosti prisustvovati suđenjima da vrši nadzor nad funkcioniranjem sudstva, odnosno da se upozna sa njegovim radom. Vrijedi istaći, u tom kontekstu, da i preporuka Komiteta ministara Vijeća Evrope o pružanju informacija o krivičnim postupcima putem medija ukazuje na “značaj medijskog izvještavanja u informiranju javnosti o krivičnim postupcima, čime se preventivna funkcija krivičnog prava čini vidljivom, te u pružanju uvida javnosti u funkcioniranje krivičnog pravnog sistema”.⁸⁵ Naravno, Zakon o zaštiti ličnih podataka ne odnosi se na rad medija. S tim u vezi, mediji u BiH mogu, bez ograničenja, u svojim izvještajima navoditi imena pojedinaca uključenih u sudske postupke, izuzev osoba koje uživaju poseban status u skladu sa zakonima o zaštiti svjedoka. Međutim, za objektivno i tačno informiranje javnosti, medijima je neophodan pristup potpunim informacijama o krivičnim predmetima. Upravo to je, kako je već navedeno, znatno otežano u praksi, odnosno dodatno je dovedeno u pitanje pojedinim dokumentima koji reguliraju ovu problematiku na nivou pojedinačnih pravosudnih institucija. To je slučaj, npr., sa aktuelnim Pravilnikom Suda BiH, kojim se predviđa da će, u interesu ostvarivanja prava na zaštitu ličnih podataka, čak i informativni sadržaji za medije biti anonimizirani.

---

⁸² Ibid.

⁸³ Vidjeti: Sud BiH, Veselin Vlahović Batko – Izricanje presude za ratne zločine, <http://www.youtube.com/watch?v=0kCfnFZEf6A> (stranica posjećena 10. 8. 2013).

⁸⁴ Intervju sa predstavnicima Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH, 18. 7. 2013.

⁸⁵ Council of Europe, Recommendation Rec(2003)13 of the Committee of Ministers to member states on the provision of information through the media in relation to criminal proceedings, 10. 7. 2003. godine.

Nevladine organizacije i mediji u BiH suočavaju se sa brojnim poteškoćama u svom radu zbog prakse anonimizacije, ali i zbog generalno otežanog pristupa sudskim odlukama i optužnicama.⁸⁶ Nemogućnost pristupa potvrđenim optužnicama koji bi omogućio uvid u pojedinačne tačke optužnice otežava praćenje glavnog pretresa, monitoring toka određenog predmeta te dnevno izvještavanje sa suda.⁸⁷ Nevladine organizacije koje u okviru svog rada izvještavaju međunarodne organizacije o stanju ljudskih prava u BiH suočavaju se s problemima nedostatka detaljnih informacija o pojedinačnim krivičnim predmetima.⁸⁸ Ako se uzme u obzir da su čak i mjesta počinjenja krivičnih djela brisana iz pojedinih presuda, postaje evidentno da su nevladinim organizacijama i medijima često uskraćene osnovne informacije koje su im potrebne za adekvatno izvještavanje sa suđenja. Na taj način, anonimizacija, uz već spomenuti otežani pristup relevantnim dokumentima iz pravosuđa, dodatno komplicira i pisanje istraživačkih tekstova i analiza o bitnim krivičnim postupcima.⁸⁹ U konačnici, nedostupnost podataka o osobama koje su osuđene za krivična djela ratnih zločina i nedostupnost presuda u ovakvim predmetima – pogotovo kada su u pitanju pravosudne institucije entiteta – može biti dodatni element na kojem se zasnivaju paušalni stavovi i izjave o tome da pravosuđe nedovoljno procesuirava ova djela.

Na kraju, još jedan način ostvarivanja pristupa informacijama iz sektora pravosuđa je *direktni uvid* u dokumente pravosudnih institucija. Jedan od pravnih osnova za takav pristup dokumentima leži u državnim i entitetskim zakonima o slobodi pristupa informacijama. Prema tim zakonima, svaka fizička i pravna osoba ima pravo na pristup informacijama koje su pod kontrolom državnih i javnih institucija, uključujući sudove i tužilaštva u BiH. U skladu s tim, i sudovi i tužilaštva imaju odgovarajuću obavezu da takve informacije učine dostupnim. Pored toga, prema zakonima o sudovima u BiH javnost u pravilu ima pravo pristupa sudskim spisima.⁹⁰ *Direktni uvid* u informacije u posjedu pravosudnih institucija može se ostvariti na *tri načina*. Prvi je način *neposredni uvid* u prostorijama sudova, a na osnovu pismenog zahtjeva za razgledanje i prepisivanje spisa (uvid u potvrđene optužnice, presude, rješenja, odluke i slično).⁹¹ Drugi je način *obraćanje pismenim zahtjevom*

---

⁸⁶ Fokus grupa, 10. 5. 2013.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ “Zakon o sudovima u Federaciji BiH”, *Službene novine Federacije BiH* 38/05, 22/06, 63/10, 72/10 i 7/13, član 58; “Zakon o sudovima Brčko distrikta BiH”, *Službene novine Brčko distrikta BiH* 19/07, član 74; “Zakon o sudovima Republike Srpske”, član 88.

⁹¹ Sud Bosne i Hercegovine, Ured registrara, *Brošura o Sudu BiH*, str. 52. Također vidjeti: “Zakon o sudovima u Federaciji BiH”, član 58; “Zakon o sudovima Brčko distrikta BiH”, član 74; “Zakon o sudovima Republike Srpske”, član 88.

za dostavljanje informacija. Treći je način direktnog pristupa informacijama u ovom domenu *putem internetskih stranica* pravosudnih institucija.

U BiH, sve osobe mogu u svakom trenutku ostvariti neposredni uvid u javne dokumente sudskog spisa.⁹² Osobe koje to zatraže imat će pristup svim javnim informacijama, uključujući lične podatke optužene, odnosno osuđene osobe i drugih učesnika u postupku – izuzev ličnih podataka osoba koje uživaju zaštitu ličnih podataka na osnovu Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka. Kada je u pitanju dostavljanje traženih dokumenata ili informacija na osnovu pojedinačnog zahtjeva, sudovi u BiH, ali i tužilaštva, u pravilu primjenjuju relevantne zakone o slobodi pristupa informacijama.⁹³ Uprkos činjenici da se Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH u svojim mišljenjima i rješenjima fokusirala na obradu ličnih podataka sadržanih u optužnicama i presudama koje su objavljene na *internetu*, pojedini sudovi i tužilaštva u BiH, kao što je već navedeno, anonimiziraju i optužnice, odnosno presude koje se dostavljaju javnosti i na osnovu pismenog zahtjeva.⁹⁴ Također, treba podsjetiti da aktuelni Pravilnik Suda BiH predviđa anonimizaciju i onih odluka koje se distribuiraju javnosti i “na drugi način”, pored onih koje se objavljuju na web-stranici te pravosudne institucije. Štaviše, i ostvarivanje direktnog uvida u sudske i tužilačke akte u praksi je znatno otežano. Primjer Tužilaštva BiH svakako je ilustrativan u tom smislu jer, kao što je već navedeno, optužnice Tužilaštva BiH nisu dostupne javnosti – niti putem web-stranice (bilo anonimizirane ili ne) niti na osnovu upita u pismenoj formi.⁹⁵

Premda se Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH nije upustila u razmatranje zakonitosti njihove obrade u kontekstu drugih načina pristupa ličnim podacima, pitanje anonimizacije očigledno je relevantno i u tim situacijama, što i jest

---

⁹² “Zakon o sudovima u Federaciji BiH”, član 58; “Zakon o sudovima Brčko distrikta BiH”, član 74; “Zakon o sudovima Republike Srpske”, član 88.

⁹³ Intervju sa predstavnikom Kantonalnog tužilaštva Hercegovačko-neretvanskog kantona, 24. 5. 2013. Intervju sa predstavnikom Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskoga kantona, 3. 6. 2013. godine. Intervju sa predstavnicom Suda BiH, 17. 7. 2013.

⁹⁴ Fokus grupa, 10. 5. 2013.

⁹⁵ Razlozi za nedostavljanje potvrđenih optužnica, kako saznajemo od predstavnika Tužilaštva BiH, su sljedeći: prije svega, ističe se da novinari nisu stranka u postupku, te da time nemaju ni pravo da im Tužilaštvo dostavlja optužnice. Nadalje, ističe se da dostavljanje optužnica ima i određene negativne implikacije, u smislu da se njihovim predočavanjem javnosti djelimično otkriva metodologija rada Tužilaštva i policijskih organa, što može uzrokovati poteškoće u otkrivanju krivičnih djela. Konačno, ističe se da su mediji u pojedinim slučajevima na osnovu uvida u optužnice imali informacije o spisku svjedoka, te su intervjuirali te svjedoke o konkretnom predmetu i prije nego što su oni imali priliku da se pojave pred sudom. Na kraju, Zakon o Tužilaštvu BiH eksplicitno ne predviđa pravo javnosti na uvid u dokumente u posjedu Tužilaštva, a ista je situacija i sa zakonima o tužilaštvima u entitetima. Jedini je izuzetak u tom smislu Zakon o Tužilaštvu Brčko distrikta BiH, gdje se u članu 37. predviđa pravo fizičkih i pravnih osoba na pristup informacijama koje su pod kontrolom Tužilaštva Distrikta i obavezu Tužilaštva Distrikta da takve informacije objavi, po proceduri i uz moguća ograničenja, kako je to propisano posebnim Zakonom o slobodi pristupa informacijama. Intervju sa predstavnikom Tužilaštva BiH, 12. 7. 2013.

razlog zbog kojeg ova studija nije fokusirana isključivo na problematiku pristupa dokumentima putem interneta. Ipak, svakako se prvenstveno treba osvrnuti na činjenicu da u svojim dokumentima upućenim Sudu BiH, Tužilaštvu BiH, Tužilaštvu BDBiH i VSTV-u Agencija ističe potrebu da se pravosudne institucije u BiH uzdrže isključivo od “nezakonite obrade ličnih podataka” na vlastitim službenim web-stranicama.

3.1.2. Internet kao poseban izazov

Razvojem informacijskih tehnologija posebno su se razvile dodatne mogućnosti pristupa informacijama koje su u posjedu pravosuđa – od objavljivanja dokumenata elektronskim putem do *online* praćenja suđenja. Tako, naprimjer, Međunarodni krivični tribunal za bivšu Jugoslaviju i Međunarodni krivični tribunal za Ruandu objavljuju optužnice i presude na svojim web-stranicama. U tom smislu, nesporno je da prelazak iz papirne u elektronsku sudsku evidenciju ima značajne prednosti. One se prvenstveno ogledaju u olakšanom i praktičnom pristupu informacijama, te u olakšanom svakodnevnom radu pravosudnih institucija.⁹⁶ Međutim, takva je transformacija sa sobom donijela i određene rizike – prije svega, rizik narušavanja prava na privatnost i rizik zloupotrebe ličnih podataka pojedinaca koji su uključeni u sudske postupke.⁹⁷

Na prvi pogled, moglo bi se sugerirati da je ravnotežu u tom smislu lako uspostaviti dosljedno primjenjujući isti set pravila za elektronsku sudsku evidenciju kakav se primjenjivao za rad papirne sudske evidencije.⁹⁸ Međutim, to nije slučaj.⁹⁹ Suštinska razlika leži u tome da su u kontekstu papirne evidencije javni dokumenti bili dostupni zainteresiranoj osobi samo na osnovu pismenog zahtjeva. Naime, iako su javni dokumenti suda po pravilu dostupni svima, papirna evidencija zahtijeva angažiranost, pa čak i trošak zainteresirane osobe. Da bi se izvršio uvid u javne dokumente suda ili da bi sud dostavio određene dokumente, osoba koja za to pokazuje interes mora prethodno poslati i eventualno obrazložiti zahtjev za uvid ili dostavu, mora snositi trošak slanja zahtjeva ili odlaska na sud, troškove kopiranja i slično. U tom kontekstu, samo će osobe koje pokazuju relativno velik interes za takvu informaciju uložiti određeni trud kako bi je dobili. Samim tim, pristup javnim dokumentima suda na ovaj način nije česta pojava.¹⁰⁰

---

⁹⁶ Peter A. Winn, “Online Court Records: Balancing Judicial Accountability and Privacy in an Age of Electronic Information”, *Washington Law Review* 79, br. 1 (2004), str. 314–315.

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Kada je u pitanju papirna evidencija sudskih dokumenata, vrijedi pravilo da se ti dokumenti dijele na javne i tajne, te da javnost po pravilu treba imati pristup javnim dokumentima. U našem krivičnompravnom sistemu, javni dokumenti su presude i potvrđene optužnice.

⁹⁹ Winn, “Online Court Records”.

¹⁰⁰ Ibid.

S druge strane, objavljivanje informacija putem interneta rezultira jednostavnim, neograničenim pristupom, koji ne iziskuje poseban trud niti troškove. Pored toga, posebno je važno istaći da je prijenos tih podataka jednako jednostavan i potencijalno neograničen. Automatsko indeksiranje, odnosno automatsko opisivanje svakog dokumenta koji se postavlja na internet pojmovima prema kojima će ti dokumenti kasnije biti pretraživani, te postojanje moćnih pretraživača, poput Googlea, omogućava olakšano pronalaženje informacija koje su na internetu objavili sudovi i tužilaštva.¹⁰¹ Zainteresirana osoba čak ne mora ni znati koji je sud odlučivao u konkretnom predmetu ili na kojoj se web-stranici nalazi određena presuda – dovoljno će biti da zna ime optužene ili osuđene osobe kako bi putem jednostavnog pretraživanja dobila podatke o eventualnom krivičnom postupku protiv te osobe. Ono što je specifično u kontekstu pretraživanja informacija putem interneta jeste da čak nije potrebna ni posebna “zainteresiranost” za određeni krivični postupak: slučajna pretraga može dovesti do toga da se pristupi informacijama o osobama koje su optužene, odnosno osuđene za počinjenje krivičnih djela.¹⁰²

Još jedna važna razlika je u tome što papirne evidencije imaju svoj rok trajanja i tačno određen prostor u kojem se vode: nakon izvjesnog vremena svi relevantni dokumenti se iz sudova prebacuju u arhiv države ili se uništavaju.¹⁰³ S druge strane, elektronski zapisi se ne sele u skladišta niti se uništavaju. Potencijalno, mogu trajati zauvijek. Naprimjer, za razliku od papirne evidencije, za dokumente koji se postavljaju na internet ne postoji regulativa koja propisuje njihovo uništavanje nakon izvjesnog vremena. Upravo ta vremenska dimenzija predstavlja jedan od ključnih problema kada je riječ o pristupu putem interneta sudskim i tužilačkim aktima, odnosno ličnim podacima u njima.

---

¹⁰¹ Google kao internetski pretraživač ne stvara novi sadržaj, već daje informaciju o tome gdje se već postojeći sadržaj koji je treća osoba postavila na internet nalazi.

¹⁰² Međutim, važno je istaći da kontrolor podataka, odnosno web-stranica na kojoj je objavljena određena informacija, ima mogućnost koristiti “oznaku isključenosti” (npr., robots.txt), pomoću koje je moguće dati određenu instrukciju pretraživačima u pogledu toga koje dokumente na sajtu da indeksiraju, a koje ne. Tako, iako pretraživač kakav je Google ima svoje programe koji pretražuju internet i indeksiraju sve web-stranice na koje naiđu, pomoću “oznake isključenosti” moguće je Googleu naložiti da neku stranicu ili neki dokument ne indeksira i samim tim ne prikazuje u rezultatima pretraživanja. Vidjeti European Court of Justice, *Opinion of Advocate General Jääskinen, Google Spain SL Google Inc. v. Agencia Espanola de Proteccion de Datos*, 25. 6. 2013, par. 41–42.

¹⁰³ Winn, “Online Court Records”. Vidjeti također npr. “Zakon o arhivskoj građi i Arhivu BiH”, *Službeni glasnik BiH* 16/01, član 11. Iako taj zakon propisuje da je arhivska građa javna, ona je dostupna za korištenje samo 30 godina nakon njenog nastanka (“Zakon o arhivskoj građi i Arhivu BiH”, član 5. i član 16). Nadalje, u članu 17. isti zakon propisuje da se “javna arhivska građa koja se odnosi na pojedinačne osobe (uključujući krivične predmete i sudske spise) može koristiti najkraće 10 godina nakon smrti osobe ili kraće...”. Ukoliko je iz naučnih ili drugih opravdanih razloga ovakvu arhivsku građu potrebno koristiti i nakon isteka navedenog roka, interesi pojedinačnih osoba moraju se zaštititi na način da se “podaci navode bezimeno ili na drugi odgovarajući način”.

3.2. Objavljivanje ličnih podataka i konflikt prava i interesa

3.2.1. Pravo na zaštitu ličnih podataka: Međunarodni standardi

Agencija za zaštitu ličnih podataka BiH kao osnov za svoju urgenciju u pogledu objavljivanja identiteta pojedinaca u sudskim odlukama i tužilačkim aktima navodi Ustavom i međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima zajamčeno pravo na privatnost. U tom kontekstu, Agencija se poziva na član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima,¹⁰⁴ član 17. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima,¹⁰⁵ Konvenciju o zaštiti osoba s obzirom na automatsku obradu ličnih podataka Vijeća Evrope (dalje u tekstu: Konvencija o zaštiti podataka),¹⁰⁶ Direktivu EU o zaštiti ličnih podataka,¹⁰⁷ Ustav BiH, te Zakon o zaštiti ličnih podataka BiH.

Iako Evropska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama ne predviđa eksplicitno zaštitu ličnih podataka kao takvu, prema relevantnim presudama Evropskog suda za ljudska prava, zaštita ličnih podataka sastavni je dio zaštite privatnog života iz člana 8. Konvencije. Tako, naprimjer, prema standardima Evropskog suda za ljudska prava, obrada ličnih podataka bez saglasnosti ili znanja nosioca podataka dovest će do uplitanja u njegovo pravo na privatnost.¹⁰⁸ Međutim, pravo na poštivanje privatnog života nije apsolutno. Iako identificiranje pojedinaca uključenih u sudske postupke predstavlja uplitanje u pravo tih pojedinaca na privatni život, takvo će uplitanje biti opravdano ako ispunjava sljedeće uvjete: a) predviđeno je zakonom, b) teži legitimnom cilju, c) neophodna je mjera u demokratskom društvu.¹⁰⁹ Na sličan način i član 17. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima predviđa da niko ne može biti izložen proizvoljnom ili nezakonitom miješanju u privatni život, odnosno da svako ima pravo na zakonsku zaštitu od takvog miješanja.¹¹⁰ U skladu s tim, svako identificiranje

---

¹⁰⁴ Vijeće Evrope, "Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda", član 8.

¹⁰⁵ Ujedinjene nacije, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, usvojen na Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda 16. 12. 1966. godine, Rezolucija br. 2200 A /XXI/, stupio na snagu 23. 3. 1976. godine.

¹⁰⁶ Uporediti Vijeće Evrope, Konvencija o zaštiti osoba u pogledu automatske obrade ličnih podataka, ETS. 108 (Strazbur: Vijeće Evrope, 28. 1. 1981). Parlamentarna skupština BiH je ratificirala Konvenciju 21. 7. 2004. godine, Službeni glasnik BiH 7/04.

¹⁰⁷ "Direktiva 95/46/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka"

¹⁰⁸ European Court of Human Rights (ECtHR), *Perry v. The United Kingdom*, 17. 7. 2003.

¹⁰⁹ Vidjeti: Vijeće Evrope, "Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda", član 8, stav 2; European Court of Human Rights (ECtHR), *Rotaru v. Romania*, 4. 5. 2000, par. 48.

¹¹⁰ Ujedinjene nacije, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, član 17.

pojedinaца uključenih u sudske postupke mora biti predviđeno zakonom, te moraju biti preduzete efikasne mjere kako bi se osiguralo da se ti podaci ne koriste u nezakonite svrhe i da se čuvaju na siguran način.¹¹¹

Konvencija Vijeća Evrope o zaštiti osoba u pogledu automatske obrade ličnih podataka (dalje u tekstu: Konvencija o zaštiti podataka) preciznije uređuje ovu oblast, propisujući pravila za postupanje sa ličnim podacima. Ključna pravila zaštite nalaze se u članu 5. Konvencije, koji utvrđuje principe obrade podataka. Prema tim principima, lični podaci moraju biti pribavljeni i obrađeni na pravedan i zakonit način, te pohranjeni i korišteni u jasno precizirane i legitimne svrhe. Lični podaci koji se podvrgavaju automatskoj obradi trebaju biti adekvatni i relevantni, ne trebaju biti preobimni u odnosu na svrhu za koju se pohranjuju, trebali bi biti tačni i ažurirani po potrebi, te očuvani u obliku koji omogućava identifikaciju nosioca podataka u periodu koji nije duži od onog koji je potreban za svrhe za koje se podaci pohranjuju. Također, ni u ovom slučaju, navedeni principi ne nameću apsolutnu zabranu otkrivanja ličnih podataka. Član 9.2. Konvencije predviđa mogućnost derogacije člana 5. po sljedećim osnovama:

“...tamo gdje je takva derogacija predviđena zakonom države i predstavlja neophodnu mjeru u demokratskom društvu u interesu:

- a. zaštite državne sigurnosti, javne sigurnosti, monetarnih interesa države ili suzbijanja krivičnih djela;
- b. zaštite nosioca podataka ili prava i sloboda drugih.”

Prema Konvenciji, derogacija temeljnih načela zaštite podataka je ograničena na izuzetke koji su neophodni za zaštitu temeljnih vrijednosti demokratskog društva.¹¹² Pri tome, izrazi “državna sigurnost i javna sigurnost” shvataju se u tradicionalnom smislu zaštite nacionalnog suvereniteta protiv unutarnjih i vanjskih prijetnji, uključujući i zaštitu međunarodnih odnosa države.¹¹³ Pojam “monetarni interesi države” obuhvata sve različite načine finansiranja državnog aparata (naprimjer, poreske obaveze i devizna kontrola).¹¹⁴ Izraz “suzbijanje krivičnih djela” uključuje istragu i procesuiranje krivičnih djela.¹¹⁵ Konačno, “zaštita nosioca podataka ili

---

¹¹¹ Office of the High Commissioner for Human Rights, General Comment No. 16, Art. 17, The Right to Respect of Privacy, Family, Home and Correspondence, and Protection of Honour and Reputation, 4. 8. 1988, par. 10.

¹¹² Council of Europe, Explanatory Report on the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (Strasbourg: Council of Europe, 1981), par. 55.

¹¹³ Ibid., par. 56.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Ibid., par. 57.

prava i sloboda drugih” u ovom se kontekstu tiče interesa privatnih osoba, poput interesa samog nosioca podataka ili prava trećih osoba.¹¹⁶

Posebno je značajno razmotriti član 6. Konvencije o zaštiti podataka, koji identificira više, kako ih određuje, “posebnih kategorija podataka”. Ovi podaci (koji se obično nazivaju “osjetljivim podacima”) uključuju, između ostalog, i “lične podatke koji se odnose na krivične osude”.¹¹⁷ Prema Eksplanatornom izvještaju uz Konvenciju, “krivične osude” u smislu člana 6. treba shvatiti kao “osuđujuće presude na temelju krivičnog zakona i u okviru krivičnog postupka”,¹¹⁸ odnosno, kao lične podatke iz krivične evidencije vezane za krivično kažnjavanje. Član 6. nalaže da domaći zakoni predvide “odgovarajuće mehanizme zaštite” ako tretiraju osjetljive podatke. Međutim, to ne znači da Konvencija uvodi zabranu identificiranja pojedinca kao osobe koja je osuđivana za krivično djelo, odnosno objavljivanja podataka o osuđivanosti određene osobe.¹¹⁹ Kako se navodi u Konvenciji, dovoljno je da postoje “odgovarajuće mjere zaštite” kada se radi takva identifikacija. Ova odredba ne precizira koje oblike ove zaštitne mjere mogu poprimiti, te je državama članicama ostavljena diskrecija da odluče koje je pravne, organizacijske ili tehničke mjere zaštite potrebno preduzeti u ovom kontekstu. Prema mišljenju Radne grupe za član 29. (Article 29 Data Protection Working Party) Evropske unije, zbog činjenice da ne postoje daljnji kriteriji ili uvjeti kada su u pitanju zaštitne mjere u ovom kontekstu, osjetljivi podaci rijetko se tretiraju sa više pažnje nego ostali lični podaci.¹²⁰ Iz tog razloga, ovaj je organ iznio mišljenje da bi bilo korisno ponuditi dodatne smjernice o tome šta predstavljaju odgovarajuće mjere zaštite u ovom domenu.¹²¹

Direktiva EU o zaštiti ličnih podataka iz 1995. godine uspostavlja slične principe u pogledu obrade ličnih podataka.¹²² Ipak, zanimljivo je primijetiti da se u tom dokumentu podaci vezani za krivično kažnjavanje ne smatraju osjetljivim podacima,

---

¹¹⁶ Ibid., par. 58.

¹¹⁷ Konvencija o zaštiti osoba u pogledu automatske obrade ličnih podataka, član 6.

¹¹⁸ Council of Europe, Explanatory Report on the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, par. 47.

¹¹⁹ Graham Sutton, “Identificiranje pojedinaca uključenih u sudske postupke” (članak prezentiran na obuci USAID JS DP II “Primjena načela javnosti postupka u praksi sa posebnim osvrtom na Zakon o zaštiti ličnih podataka”, Sarajevo, 23. 4. 2013).

¹²⁰ Article 29 Data Protection Working Party, Advice Paper on Special Categories of Data (“sensitive data”) (Brussels, 20. 4. 2011), str. 11.

¹²¹ Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 08/2012 Providing further Input on Data Protection Reform Discussions (Brussels, 5. 10. 2012). Vidjeti također Article 29 Data Protection Working Party, Advice Paper on Special Categories of Data (“sensitive data”), str. 11.

¹²² “Direktiva 95/46/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka”, član 6.

te samim tim nisu obuhvaćeni generalnom zabranom obrade.¹²³ Direktiva u tom smislu samo propisuje da se obrada podataka koji se odnose na krivična djela, krivične osude ili sigurnosne mjere “može izvršiti jedino pod kontrolom službenoga tijela ili ako je nacionalnim zakonodavstvom predviđena odgovarajuća zaštita, uz mogućnost odstupanja koje može odobriti država članica temeljem nacionalnih odredbi uz odgovarajuću zaštitu”.¹²⁴

Pravo na privatnost i standardi Vijeća Evrope ne uspostavljaju apsolutnu zabranu javnog identificiranja pojedinaca u sudskim postupcima, premda ga mogu ograničiti. Stav Evropskog suda za ljudska prava, kada je u pitanju zaštita privatnosti stranaka i drugih učesnika u postupku, jeste da razmjer publiciteta i dostupnosti presude treba ocjenjivati u svakom konkretnom postupku, uzimajući u obzir posebne karakteristike konkretnog slučaja i legitimni interes zbog kojeg se želi ograničiti javni pristup.¹²⁵ Kada je u pitanju javni pristup ličnim podacima općenito, Sud je konstatirao sljedeće:

“Sud uvažava da treba ostaviti marginu slobodne procjene nadležnim nacionalnim vlastima za uspostavljanje pravedne ravnoteže između interesa javnosti sudskih postupaka, na jednoj strani, i interesa stranke ili treće osobe za očuvanje tajnosti takvih podataka, na drugoj strani. Opseg ove procjene ovisit će o faktorima poput prirode i ozbiljnosti postojećih interesa i ozbiljnosti miješanja u prava...”¹²⁶

U skladu s navedenim, prema međunarodnim standardima o zaštiti ličnih podataka i stavu Evropskog suda za ljudska prava, zaštita ličnih podataka učesnika u sudskim postupcima nema apsolutnu prevagu nad zaštitom drugih prava i sloboda (poput prava na slobodu pristupa informacijama), te će svako identificiranje tih osoba biti opravdano ukoliko je predviđeno zakonom, teži legitimnom cilju i ako je neophodna mjera u demokratskom društvu. Drugim riječima, potrebno je da odgovarajući nacionalni organi uspostave balans – koji Evropski sud naziva “pravednom ravnotežom” – prilikom odlučivanja o tome da li će podaci o osobama uključenim u krivične postupke biti otkriveni ili ne. Imajući u vidu značaj zakonske regulacije ovog pitanja, odnosno spomenuti standard, prema kojem izuzeci od

---

¹²³ “Direktiva 95/46/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka”, član 8. Vidjeti također Article 29 Data Protection Working Party, Advice Paper on Special Categories of Data (“sensitive data”), str. 6.

¹²⁴ “Direktiva 95/46/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka”, odjeljak III, član 8, stav 5.

¹²⁵ Vidjeti European Court of Human Rights (ECtHR), *B. and P. v. the United Kingdom*, 24. 4. 2001, par. 45–49.

¹²⁶ European Court of Human Rights (ECtHR), *Z v. Finland*, 25. 2. 1997, par. 99.

pravila neidentificiranja osoba moraju biti predviđeni zakonom, potrebno je najprije razmotriti zakonska rješenja u BiH koja reguliraju ovu problematiku.

3.2.2. Zaštita ličnih podataka u bosanskohercegovačkim propisima

3.2.2.1. Zaštita ličnih podataka u Bosni i Hercegovini: Pravilo i izuzeci

Donošenjem Zakona o zaštiti ličnih podataka, BiH je postavila pravila zaštite sigurnosti ličnih podataka. Cilj je ovog zakona osigurati svim osobama na teritoriji BiH zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a “naročito pravo na tajnost u pogledu obrade ličnih podataka koji se na njih odnose”.¹²⁷ Odredbe ovog zakona primjenjuju se na rad svih javnih organa, uključujući tužilaštva i sudove.¹²⁸

Lični podatak je bilo koja informacija koja se odnosi na identificiranu fizičku osobu ili osobu čiji se identitet može utvrditi.¹²⁹ Iako Zakon ne navodi eksplicitno primjere ličnih podataka, uzimajući u obzir da je to bilo koja informacija na osnovu koje se može utvrditi identitet osobe, u lične podatke ubrajaju se: ime i prezime, mjesto stanovanja, datum rođenja, jedinstveni matični broj, broj identifikacijskih dokumenata poput broja lične karte, pasoša i slično.¹³⁰ Pored navedenih, Zakon poznaje i tzv. posebne kategorije ličnih podataka za koje je predviđen veći stepen zaštite, a u koje spadaju lični podaci koji otkrivaju raso, nacionalno ili etničko porijeklo, političko mišljenje ili stranačku pripadnost, članstvo u sindikatima, religijsko, filozofsko ili drugo uvjerenje, zdravstveno stanje, genetski kod, seksualni život, krivične presude i biometrijske podatke (npr. otisci prstiju).¹³¹

Dakle, Zakon govori o krivičnim presudama kao o posebnim kategorijama podataka za koje je predviđen veći stepen zaštite, što je donekle različita formulacija u odnosu na definiranje posebnih kategorija podataka u Konvenciji Vijeća Evrope o zaštiti osoba u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka. Naime, Konvencija u ovom kontekstu predviđa da se u posebnu kategoriju podataka ubrajaju lični podaci iz *kaznene evidencije*.¹³² Bosanskohercegovački zakon, s druge strane, govori o ličnim podacima koji otkrivaju krivične presude, u koje bi, prema doslovnom tumačenju, ulazili svi lični podaci o krivičnim presudama, uključujući i informacije o donošenju presude, neovisno o tome koja je vrsta presude donesena – npr. oslobađajuća ili osuđujuća.

---

¹²⁷ “Zakon o zaštiti ličnih podataka BiH”, član 1, stav 1.

¹²⁸ Ibid., član 2, stav 1.

¹²⁹ Ibid., član 3.

¹³⁰ “Pravo na privatnost i zaštita ličnih podataka u BiH”, Opservatorij ljudskih prava BiH, 12. 6. 2012.

¹³¹ “Zakon o zaštiti ličnih podataka BiH”, član 3.

¹³² Konvencija o zaštiti osoba u pogledu automatske obrade ličnih podataka, član 6.

Istina, pojedini podaci koji su prezentirani tokom suđenja mogu biti veoma povjerljivi, kao što je zdravstveno stanje osobe, prethodno kažnjavanje ili porodične prilike. Međutim, bitno je napomenuti da ova odredba Zakona – slično članu 6. Konvencije o zaštiti osoba u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka – iako propisuje zabranu obrade ovakvih podataka, predviđa i izuzetke od tog pravila.¹³³ Naime, ovakvi podaci mogu se obrađivati ako je to od posebnog javnog interesa ili u drugim slučajevima propisanim zakonom ukoliko Zakon, slično formulaciji iz Konvencije, sadrži konkretne odredbe o adekvatnim mehanizmima zaštite. No, iz Zakona nije jasno na šta se misli pod “adekvatnim mehanizmima zaštite”. O nedovoljno jasnom formuliranju ovog standarda u bosanskohercegovačkom kontekstu govori i stav predstavnika Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH, koji su pomalo tautološki istakli da se “adekvatni mehanizmi zaštite” u ovom smislu prvenstveno ogledaju u generalnoj zakonskoj zabrani obrade ovakvih podataka.¹³⁴

Prema Zakonu o zaštiti ličnih podataka, objavljivanje identiteta određene osobe predstavlja oblik obrade ličnih podataka.¹³⁵ U skladu s tim, objavljivanje identiteta pojedinaca mora se vršiti uz poštivanje principa utvrđenih Zakonom o zaštiti ličnih podataka.¹³⁶ Principi utvrđeni u Zakonu slični su principima propisanim u Konvenciji o zaštiti podataka i Direktivi EU o zaštiti ličnih podataka. Princip pravednosti i zakonitosti,¹³⁷ te princip obrade podataka u periodu neophodnom za ispunjenje svrhe zbog koje su prikupljeni¹³⁸ svakako su posebno relevantni za problematiku javne identifikacije pojedinaca uključenih u sudske postupke. Ovaj posljednji princip, popularno nazvan principom minimiziranja obrade ličnih podataka, zahtijeva da kontrolor može obrađivati podatke “samo u mjeri i obimu koji je neophodan za ispunjenje određene svrhe”, te da se oni moraju čuvati u “formi koja dopušta identificiranje nosioca podataka ne duže nego što je to potrebno za svrhu u koju se podaci prikupljaju ili dalje obrađuju”.¹³⁹ Na taj je način uspostavljena vrlo bliska veza između podataka koji se prikupljaju, obrađuju i čuvaju za određeni period, s jedne strane, i svrhe zbog koje se podaci obrađuju, s druge strane. Kako ističu i drugi autoritativni izvori, od trenutka kada podaci nisu više potrebni za svrhu zbog koje su prikupljeni ili zbog koje su se dalje obrađivali, oni bi trebali biti

---

¹³³ “Zakon o zaštiti ličnih podataka”, član 9, stav 2.

¹³⁴ Intervju sa predstavnicima Agencije za zaštitu ličnih podataka BiH. Vidjeti također “Zakon o zaštiti ličnih podataka BiH”, član 9, stav 1.

¹³⁵ “Zakon o zaštiti ličnih podataka BiH”, član 3.

¹³⁶ Ibid., član 4, (a).

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ Ibid., član 4, (b) i (c).

¹³⁹ Ibid., član 4, tačka c) i tačka g).

izbrisani ili anonimizirani.¹⁴⁰ Ipak, svi su navedeni standardi okvirnoga karaktera i ne propisuju jasan program zaštite ličnih podataka u kontekstu objavljivanja različitih dokumenata na internetu. I zaista, kako ističe jedan autor, s obzirom na rastuće količine digitalnih podataka na globalnom planu, odnosno rastuće izazove koje internet postavlja u domenu zaštite ličnih podataka, “i samo vjerovanje da pažnja koja se u međunarodnom pravu pridaje pravu na privatnost – ili još uže pravu na zaštitu ličnih podataka – može biti dovoljna da se adekvatno odgovori i na manji dio oblika štete, konflikta, dominacije i nepravde koje će ‘tijela od krvi i mesa’ vjerovatno iskusiti čini se iluzornom, u najboljem slučaju.”¹⁴¹

3.2.2.2. Zaštita ličnih podataka u krivičnim postupcima: ključno pitanje svrhe obrade podataka

Zakon o zaštiti ličnih podataka opći je propis, te se u tom smislu principi iz Zakona moraju posmatrati u kontekstu zakona koji je mjerodavan za oblast primjene. U našem konkretnom slučaju, to su zakoni o krivičnom postupku u BiH, koji predviđaju obradu ličnih podataka u krivičnim predmetima. Naprimjer, prema Zakonu o krivičnom postupku Federacije BiH, u toku istrage, kada se osumnjičeni prvi put ispituje, od njega se uzimaju lični podaci (uključujući i posebne kategorije podataka poput etničke pripadnosti).¹⁴² Optužnica i presuda, prema istom zakonu, također sadrže lične podatke optužene, odnosno osuđene osobe.¹⁴³ Početak glavnog pretresa karakterizira uzimanje ličnih podataka od optužene osobe.¹⁴⁴ Pored ličnih podataka osumnjičene, odnosno optužene osobe, u krivičnim se postupcima obrađuju i lični podaci svjedoka i vještaka,¹⁴⁵ koji se navode u optužnicama i presudama.¹⁴⁶ Izuzetno, ukoliko je riječ o “zaštićenom svjedoku”, takva će osoba, u određenim situacijama, u sudskim dokumentima i tužilačkim aktima biti naznačena inicijalima. Prema aktuelnim odredbama zakonâ o krivičnom postupku u BiH, pored ličnih podataka optužene, odnosno osuđene osobe, ime

---

¹⁴⁰ European Network and Information Security Agency – ENISA, *Study on Data Collection and Storage in the EU* (Heraklion: ENISA, 2012), str. 44.

¹⁴¹ Fleur Johns, “The Deluge”, *London Review of International Law* 1, br. 1 (2013), str. 26.

¹⁴² “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 92. Uporediti: “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 78, stav 1; “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, član 78; “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 143.

¹⁴³ Vidjeti “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 242. (Sadržaj optužnice) i član 305. (Sadržaj presude). Vidjeti također “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 227, stav 1, tačka b), i član 290, stav 3.

¹⁴⁴ “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 258; “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 273, “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, član 258; “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 273.

¹⁴⁵ “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 86, stav 3; “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 100, stav 3; “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, član 86, stav 3; “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 151.

¹⁴⁶ Po pravilu samo ime i prezime svjedoka. Vidjeti: “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 227, stav 1, tačka e); “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, član 227, stav 1, tačka e); “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 242, stav 1, tačka e); “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 242, stav 1, tačka d).

i prezime postupajućeg sudije ili predsjednika i članova vijeća, ime i prezime zapisničara, tužioca, branioca, zakonskog zastupnika i punomoćnika također će uvijek biti naznačeni u presudama.¹⁴⁷ Isto se odnosi i na sve druge osobe – poput sudskog tumača, socijalnog radnika, psihologa, pedagoga, defektologa, ljekara i slično – koje se mogu pojaviti u postupku.

Nadalje, zakoni o krivičnom postupku predviđaju da će presuda izrađena u pisanoj formi u potpunosti odgovarati presudi koja je objavljena na sudu,¹⁴⁸ te da će sadržavati, između ostalog, i lične podatke optuženog.¹⁴⁹ Pored toga, sud može donijeti odluku da se presuda kojom se optuženi oglašava krivim ima objaviti u sredstvima informiranja. Zakoni o krivičnom postupku propisuju i to da sud može objaviti konačne odluke u predmetima koji se tiču maloljetnika, s tim da prethodno mora ukloniti lične podatke o maloljetniku.¹⁵⁰ Ovo je ujedno i jedini predviđeni osnov u Zakonu o krivičnom postupku za anonimizaciju podataka o osuđenoj osobi. U tom smislu, zakoni o krivičnom postupku predviđaju obradu ličnih podataka pojedinaca uključenih u krivični postupak (uključujući i posebne kategorije ličnih podataka) od početka istrage do donošenja pravosnažne presude. Međutim, postavlja se pitanje da li *postoji zakonski osnov za objavljivanje ličnih podataka u optužnicama i presudama na internetu?*

Prema mišljenju Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH, zakoni o krivičnom postupku u BiH ne nude pravni osnov za objavljivanje ličnih podataka učesnika u krivičnim postupcima u optužnicama ili presudama objavljenim na internetu, neovisno o tome da li je krivični postupak u toku ili okončan, te bi ovakva objava bila u suprotnosti sa principom pravednosti i zakonitosti.¹⁵¹ Drugim riječima, u toj perspektivi, jedina je svrha obrade ličnih podataka koju vrše pravosudne institucije

---

¹⁴⁷ “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 290, stav 2; “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, član 290, stav 2; “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 305, stav 2; “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 304, stav 2.

¹⁴⁸ “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 290, stav 1; “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, član 290, stav 1; “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 305, stav 1; “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 304, stav 1.

¹⁴⁹ “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 290, stav 3; „Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, član 290, stav 3; “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 305, stav 3; “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 304, stav 3.

¹⁵⁰ “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 349, stav 2; “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, član 349, stav 2; “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 370, stav 2; “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 355, stav 2.

¹⁵¹ Intervju sa predstavnicima Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH, 18. 7. 2013. Uporediti: Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Rješenje broj 03-1-37-1-51-8/10 od 6. 4. 2010. godine; Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Mišljenje – Obrada ličnih podataka na službenim internet stranicama tužilaštava i sudova u BiH, broj 03-1-37-2-127-1/11 od 25. 2. 2011. Dokumenti u arhivi Analitike. Vidjeti i: Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Rješenje u predmetu objavljivanja ličnih podataka iz optužnica na službenoj web-stranici Tužilaštva Brčko distrikta BiH.

omogućavanje vođenja krivičnog postupka.¹⁵² Objavljivanje ličnih podataka u presudama na internetu, strogo uzevši, ne služi potrebama vođenja postupka, niti je, kako su to istakli predstavnici Agencije, predviđeno zakonima o krivičnom postupku.¹⁵³ Analizirajući odredbe zakonâ o krivičnom postupku u BiH, dolazi se do zaključka da oni zaista eksplicitno ne predviđaju objavljivanje presuda ili optužnica na web-stranicama, pa samim tim ni objavljivanje ličnih podataka iz takvih presuda i/ili optužnica.¹⁵⁴ Međutim, ne smije se zanemariti veoma značajno načelo javnosti glavnog pretresa, koje podrazumijeva obavezu sudova i tužilaštava da obavještavaju javnost o toku krivičnog postupka i njegovom ishodu, te da prikupljeni podaci neminovno služe i u tu svrhu.¹⁵⁵ U tom smislu, i za pravo na zaštitu ličnih podataka osumnjičene i optužene osobe moglo bi se reći da može biti ograničeno u interesu ostvarivanja načela javnosti sudskog postupka.¹⁵⁶

Pored toga, važno je istaći i to da princip obrade podataka u periodu neophodnom za ispunjenje svrhe zbog koje su konkretni podaci prikupljeni nije dovoljno precizno formuliran standard i kao takav ne može biti nedvosmisleno primijenjen u praksi. Naprimjer, relevantna Direktiva Evropske unije o zaštiti ličnih podataka iz 1995. godine, na isti način kao i bosanskohercegovački Zakon o zaštiti ličnih podataka, zahtijeva da kontrolori podataka izbrišu, odnosno uklone lične podatke nakon što prestane legitimna svrha za njihovu obradu. Međutim, kako pojedini eksperti ispravno ističu,

“ograničavanje kontrolora podataka da čuva lične podatke samo tokom perioda ‘potrebnog za svrhe zbog kojih se podaci prikupljaju ili zbog kojih se dalje obrađuju’, teško da ima neki utjecaj u praksi. Princip ograničavanja u odnosu na svrhu postao je poprilično nejasan u današnjem ‘personaliziranom netu’ – gdje svaka informacija nesumnjivo služi nekoj svrsi za neodređeni period.”¹⁵⁷

---

¹⁵² Vidjeti izvore navedene u prethodnoj fusnoti.

¹⁵³ Intervju sa predstavnicima Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH, 18. 7. 2013.

¹⁵⁴ “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 294 (Presuda se izriče i objavljuje u ime Federacije Bosne i Hercegovine) i član 304 – Pismena izrada presude (Ista se dostavlja tužiocu, oštećenom, optuženom i braniocu).

¹⁵⁵ Uporediti: “Zakon o Tužilaštvu BiH”, *Službeni glasnik BiH* 24/02, 42/03, 03/03, 37/03, 09/04, 35/04, 61/04, 97/09, 49/09, član 11; “Zakon o tužilaštvima RS”, *Službeni glasnik RS* 55/02, 85/03, 115/03, 37/06, član 11; “Zakon o Tužilaštvu Brčko distrikta BiH”, *Službeni glasnik BDBiH* 19/07, član 37; “Zakon o Federalnom tužilaštvu FBiH”, *Službene novine FBiH* 19/03, član 11.

¹⁵⁶ Vidjeti npr. “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 2, stav 2 (osumnjičeni, odnosno optuženi, prije donošenja pravosnažne presude, može biti ograničen u svojoj slobodi i drugim pravima samo pod uvjetima koje propisuje taj zakon).

¹⁵⁷ Meg Leta Ambrose i Jef Ausloos, “The Right to be Forgotten across the Pond”, *Journal of Information Policy* 3, (2013), str. 14.

Dakle, naročito u kontekstu interneta, standard svrhe obrade podataka nedovoljno je elaboriran i nedovoljno jasan da, sam po sebi, služi kao pouzdan orijentir za upravljanje ličnim podacima, naročito imajući u vidu to da ne daje jasne smjernice o vremenskoj dimenziji obrade ličnih podataka. Zaista, čak i ako je svrha obrade ličnih podataka tokom trajanja krivičnog postupka isključivo njegovo efikasno vođenje i obavještanje javnosti o njegovom toku i ishodu, kada se može reći da objavljivanje presude, a time i identiteta osuđenih osoba više ne služi toj svrsi? Očigledno, neka vrsta balansa mora biti uspostavljena između legitimnog interesa javnosti i društva da zna identitet počinitelja krivičnih djela i zahtjeva za zaštitom njihovih ličnih podataka, u svrhu njihove lakše reintegracije u društvo. Istovremeno, može se reći da sam protok vremena utječe na to da interesovanje javnosti za konkretni predmet i njegove učesnike jenjava. No, ostaje nejasno kako i na osnovu kojih kriterija tretirati podatke o optuženom i osuđenom dok krivični postupak traje, odnosno u periodu izdržavanja kazne.

3.3. Anonimizacija u svjetlu prava na ugled i prava na resocijalizaciju osuđene osobe

Pitanje da li su informacije o pojedincima uključenim u krivične postupke javne informacije, dostupne svim zainteresiranim osobama, ili se, pak, djelimično ili potpuno čuvaju kao povjerljive, ima bitne implikacije za budućnost optužene i osuđene osobe. U Eksplanatornom izvještaju uz Preporuku Komiteta ministara Vijeća Evrope o pružanju informacija o krivičnim postupcima putem medija, ističe se da objavljivanje imena optužene ili osuđene osobe može predstavljati težu sankciju od same krivične kazne, te da može onemogućiti reintegraciju te osobe u društvo.¹⁵⁸ Osuđeniku može teže pasti i prouzrokovati više štete neizbrisiva stigma “osuđenoga kriminalca” nego nadzor zajednice, novčana, pa čak i zatvorska kazna.¹⁵⁹ Prema mišljenju eksperata, ukoliko osuđeni počinitelj mora nositi svoju osudu javno, kao brend, njegove su šanse za uspješnu reintegraciju u društvo izrazito smanjene.¹⁶⁰ S druge strane, reintegracija osoba koje su odslužile kaznu u tokove društvenog života sastavni je dio pravednog pristupa provođenju pravde.¹⁶¹

---

¹⁵⁸ Council of Europe, Explanatory Report to Recommendation Rec (2003)13 on the Provision of Information through the Media in Relation to Criminal Proceedings, 10. 7. 2003, par. 26.

¹⁵⁹ James B. Jacobs i Elena Larrauri, “Are Criminal Convictions a Public Matter? The USA and Spain”, *Punishment & Society* 14, br. 3 (2012), str. 4.

¹⁶⁰ Devah Pager, *Marked: Race, Crime and Finding Work in an Era of Mass Incarceration* (Chicago: The University of Chicago Press, 2007). Vidjeti također Jacobs i Larrauri, “Are Criminal Convictions a Public Matter? The USA and Spain”.

¹⁶¹ Council of Europe, Explanatory Report to Recommendation Rec (2003)13, par. 40.

Prema mišljenju predstavnika Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH, anonimiziranje sudskih odluka i tužilačkih akata doprinosi minimiziranju mogućih štetnih posljedica po optuženog, te je uvjet za uspješnu rehabilitaciju i reintegraciju osuđene osobe nakon izdržane kazne.¹⁶² U ovom smislu, predstavnici Agencije ističu da anonimizacija doprinosi smanjenju stigmatizacije i uspješnom povratku počinioca u normalne tokove života.¹⁶³ Predstavnik Agencije postavlja i pitanje:

“Zbog čega postoji potreba osuđenoj osobi stalno prigovarati za krivično djelo koje je počinio u prošlosti, da li treba da ga stalno posmatramo kao kriminalca; dobio je kaznu, odslužio je istu, dajmo mu mogućnost da se vrati. Njegov povratak štaviše nije u privatnom, nego u javnom interesu.”¹⁶⁴

Nesporno je da anonimizacija može doprinijeti minimiziranju štetnih posljedica po ugled optužene osobe i može omogućiti olakšanu reintegraciju osuđenika nakon izdržane kazne. Međutim, da li osoba koja se tereti ili za koju je dokazano da je počinila krivično djelo ima pravo na to da se ne imenuje u informativnim sadržajima, optužnicama i presudama koje se dostavljaju javnosti?

U ovom se kontekstu, prije svega, postavlja pitanje da li postoji “pravo na minimiziranje štetnih posljedica po ugled” ili, jednostavno, “pravo na ugled” koje se eventualno treba zaštititi anonimizacijom sudskih i tužilačkih akata? U predmetu *Karako protiv Mađarske* iz 2009. godine Evropski sud za ljudska prava procijenio je da li zaštita privatnog života uključuje i pravo na ugled. Sud je zaključio da je takvo pravo u prethodnoj sudskoj praksi Suda bilo priznato samo sporadično i uglavnom samo u slučajevima koji su uključivali *ozbiljne i neutemeljene* optužbe koje su u velikoj mjeri narušavale pravo na privatnost.¹⁶⁵ U ovom predmetu, Sud je napravio razliku između koncepta ličnog integriteta, kao neotuđivog prava zaštićenog korpusom ljudskih prava, i ugleda, kao vanjskog vrednovanja pojedinca koje je zaštićeno zakonima o kleveti.¹⁶⁶ Na taj način, Sud je utvrdio da se pravo na zaštitu ličnog integriteta ne odnosi na štetu koja može nastupiti po reputaciju nečijeg društvenog položaja (tzv. “vanjsko vrednovanje pojedinca”).¹⁶⁷ Pored toga, posebno je važno istaći da je Evropski sud za ljudska prava zauzeo stav da gubitak ugleda zbog očekivanih posljedica vlastitih radnji (npr. činjenje krivičnog djela)

---

¹⁶² Stav predstavnice Agencije za zaštitu ličnih podataka, iznesen na fokus grupi održanoj 22. 4. 2013. godine.

¹⁶³ Intervju sa predstavnicima Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH, 18. 7. 2013.

¹⁶⁴ Ibid.

¹⁶⁵ European Court of Human Rights (ECtHR), *Karakó v. Hungary*, 28. 4. 2009, par. 22–23.

¹⁶⁶ Ibid., par. 22–23.

¹⁶⁷ Ibid.

ne predstavlja kršenje prava na privatnost.¹⁶⁸ Tokom diskusije sa predstavnicima pravosudnih institucija, VTSV-a i predstavnika drugih državnih institucija u fokus grupi koja je provedena u okviru ovog istraživanja, gotovo svi učesnici bili su mišljenja da potencijalna prijetnja za nečiji ugled nije dovoljan razlog za restrikcije u pogledu prava na pristup informacijama o optuženim, odnosno osuđenim osobama. Tako je jedan od učesnika fokus grupe istakao da osoba koja počinio krivično djelo, a naročito teže krivično djelo, samu sebe izuzima iz okvira zaštite koju pružaju propisi o tretmanu, odnosno zaštiti ličnih podataka.¹⁶⁹

Pored toga, postavlja se pitanje da li je resocijalizacija i rehabilitacija dovoljan razlog za anonimizaciju podataka o optuženim, odnosno osuđenim osobama. Prema mišljenju stručnjaka, rehabilitacija je ključni aspekt kažnjavanja: osnovna je ideja osigurati da počinitelj ne počinio nova krivična djela i da doprinosi sigurnijoj zajednici, te je predviđena kao institut koji ima za cilj regulirati položaj osuđenih osoba poslije izdržane, oproštene ili zastarjele kazne.¹⁷⁰ Tako i Krivični zakon BiH prepoznaje da je jedna od svrha kažnjavanja utjecati na počinioca da ubuduće ne čini krivična djela i da se podstakne njegov preodgoj.¹⁷¹ Zaposlenje je važan dio reintegracije osuđenika i, prema nekim uvidima, može prepoloviti rizik od ponovnog počinjenja krivičnih djela, a presude objavljene na internetu uistinu mogu predstavljati barijeru takvoj reintegraciji.¹⁷² Prema mišljenju nekih autora, “krivična osuda, ako je obznanjena, predstavlja doživotnu stigmiju, koja ograničava mogućnost osuđene osobe da se zaposli i da ostvari druge mogućnosti”.¹⁷³

U cilju ostvarivanja efikasne rehabilitacije, zakoni u ovoj oblasti u BiH poznaju institut brisanja osude.¹⁷⁴ Smisao brisanja osude je “eliminisanje mogućih štetnih posljedica osude prema osuđenim osobama *nakon izvršenja izrečenih krivičnih sankcija i proteka zakonom određenog vremena*” (naglasak autorâ).¹⁷⁵ Konkretnije, smisao je ovog instituta osuđenoj osobi omogućiti nesmetan povratak u društvenu zajednicu i ponovno uključenoje u život na slobodi. Iz tih je razloga izmjenama krivičnih zakona u BiH tokom 2011. godine napuštena

---

¹⁶⁸ European Court of Human Rights (ECtHR), *Sidabras and Džiautas v. Lithuania*, 27. 10. 2004, par. 49.

¹⁶⁹ Fokus grupa, 22. 4. 2013.

¹⁷⁰ Leith i McDonagh, “New Technology and Researchers’ Access to Court and Tribunal Information”, str. 47.

¹⁷¹ “Krivični zakon BiH”, član 39.

¹⁷² Leith i McDonagh, “New Technology and Researchers’ Access to Court and Tribunal Information”; Christine Morgenstern, “Judicial Rehabilitation in Germany – The Use of Criminal Records and the Removal of Recorded Convictions”, *European Journal of Probation* 3, br. 1 (2011), str. 20–35.

¹⁷³ Jacobs i Larrauri, “Are Criminal Convictions a Public Matter? The USA and Spain”.

¹⁷⁴ “Krivični zakon BiH”, članovi 115–121; “Zakon o krivičnom postupku BiH”, glava XXIX, članovi 401–406.

¹⁷⁵ Hajrija Sijerčić-Čolić i sar. *Komentari zakona o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini* (Sarajevo: Vijeće Evrope i Evropska komisija, 2005), str. 956.

“ograničena” rehabilitacija, kojom je bilo predviđeno brisanje osuda samo za lakša krivična djela. Također, uvedena je izričita odredba da se osuđena osoba čija je osuda izbrisana smatra neosuđivanom.¹⁷⁶ No, treba naglasiti da brisanje osude nije predviđeno u pogledu svih krivičnih sankcija. Za pojedine kategorije osuđenih osoba, brisanje osude po Zakonu nastupa automatski, protekom određenih rokova. Za kategorije osoba osuđenih na kaznu zatvora u trajanju od preko deset godina do brisanja osude dolazi tek na osnovu molbe konkretne osobe.¹⁷⁷ S druge strane, osuda na kaznu dugotrajnog zatvora se ne briše. U tom smislu, postavlja se pitanje ne bi li prije bilo nužno raditi na podizanju svijesti javnosti o potrebi i mogućnostima rehabilitacije osuđenih osoba, nego skrivati sve moguće tragove njihove prethodne osude?

Premda spomenute odredbe o brisanju osude u BiH ne tretiraju konkretno i eksplicitno problematiku interneta, one su svakako relevantne i za taj medij. Naime, i u Evropi, porastom popularnosti internetskih društvenih mreža, pokrenuta je diskusija o dostupnosti informacija o krivičnim postupcima na internetu, te je u tom smislu razvijen i koncept “prava da se bude zaboravljen”.¹⁷⁸ Smisao ovog prava jeste zaštita “elektronske reputacije” i smanjenje neželjenih posljedica *online* prikupljanja i skladištenja podataka.¹⁷⁹ Koncept je detaljno razrađen u prijedlogu Evropske komisije EU za novu Direktivu o zaštiti podataka.¹⁸⁰ U kontekstu krivičnih postupaka, ukoliko prijedlog bude usvojen, on bi pojedincu omogućio da spriječi druge u prenošenju informacija o njegovoj kriminalnoj *prošlosti*. Drugim riječima, pojedinac bi, i to je važno naglasiti, *nakon odsluženja kazne* imao mogućnost isticanja prigovora na objavljivanje informacija o njegovoj osudi.¹⁸¹

Prijedlog Evropske komisije predviđa obavezu kontrolora podataka da, po zahtjevu, mora osigurati da su lični podaci osobe koja je podnijela zahtjev uklonjeni sa svih dostupnih *online* i *offline* komunikacijskih usluga. Može se reći da postoji gotovo opća saglasnost da pojedine osobe, poput osoba osuđenih za ratne zločine, nosilaca javnih funkcija koji su kažnjeni za prevaru ili zloupotrebu položaja ili osoba čiji su lični podaci usko vezani za važne historijske događaje a koji se prikupljaju

---

¹⁷⁶ “Krivični zakon FBiH”, *Službene novine FBiH* 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11, član 125, stav 7.

¹⁷⁷ “Zakon o krivičnom postupku BiH”, članovi 401–404; “Krivični zakon BiH”, član 121.

¹⁷⁸ European Network and Information Security Agency, *Study on data collection and storage in the EU*, str. 44; Ambrose i Ausloos, “The Right to be Forgotten Across the Pond”.

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ European Commission, Proposal for the Regulation of the European Parliament and of the Council on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data (General Data Protection Regulation), 25. 1. 2012.

¹⁸¹ Ambrose i Ausloos, “The Right to be Forgotten Across the Pond”, str. 3. Vidjeti također Dominic McGoldrick, “Developments in the Right to Be Forgotten”, *Human Rights Law Review* 13, br. 4 (2013), str. 761–776.

i arhiviraju u cilju tačnog novinarskog ili historijskog istraživanja, nemaju pravo tražiti da se njihova djela zaborave.¹⁸² Ipak, definiranje izuzetaka od prava da se bude zaboravljen pitanje je o kojem se još uvijek vodi živa diskusija u stručnim i regulatornim krugovima.¹⁸³

Španija, Belgija i Francuska su u svoj pravni sistem već uvrstile pravo da se bude zaboravljen.¹⁸⁴ U Španiji je tendencija da se informacije o krivičnoj historiji pojedinca smatraju povjerljivim pojačana snažnim utjecajem rehabilitacije kao primarnog cilja kažnjavanja u španskom krivičnom pravnom sistemu.¹⁸⁵ No, internet postavlja ozbiljne izazove i u kontekstu prava da se bude zaboravljen, o čemu govori i predmet koji se trenutno nalazi pred Evropskim sudom pravde. Naime, nakon što je 90 građana Španije podnijelo formalni prigovor Agenciji za zaštitu podataka Španije, zahtijevajući da se podaci o njihovoj uključenosti u krivične postupke uklone s interneta,¹⁸⁶ Agencija je naložila Googleu da zaustavi indeksiranje informacija o ovim osobama.¹⁸⁷ Google je uputio spor Nacionalnom sudu Španije navodeći da je zabrana indeksiranja protivna slobodi izražavanja, da neće zaštititi prava pojedinaca na privatnost, te da bi ovakva praksa kršila "objektivnost" interneta.¹⁸⁸ Nacionalni sud Španije uputio je zahtjev za preliminarnu odluku Evropskom sudu pravde s pitanjem: "da li pojedinci na osnovu 'prava da se bude zaboravljen' imaju pravo tražiti od pretraživača da ukloni podatke koji se odnose na njih, a koje je na internetu pohranila i objavila treća osoba".¹⁸⁹ Iako se ova studija ne bavi pitanjem pristupa informacijama pomoću pretraživača, pitanje da li postoji "pravo da se bude zaboravljen" koje se razmatra u ovom predmetu svakako je bitno. U junu 2013. godine, neovisni advokat Jääskinen donio je mišljenje u ovom predmetu, u kojem je, pored ostalog, istakao da ne postoji zakonski osnov u Evropskoj uniji za pravo da se bude zaboravljen, odnosno pravo za brisanjem tačnih i zakonitih informacija sa interneta samo iz razloga što su takve informacije "sramotne".¹⁹⁰ U trenutku finaliziranja ove studije, u januaru 2014. godine, Evropski sud pravde nije donio odluku u ovom predmetu. Ipak, može se očekivati odluka

---

¹⁸² European Network and Information Security Agency – ENISA, *Study on Data Collection and Storage in the EU*, str. 46.

¹⁸³ European Network and Information Security Agency – ENISA, *Study on Data Collection and Storage in the EU*, str. 46; Ambrose i Ausloos, "The Right to be Forgotten Across the Pond", str. 6.

¹⁸⁴ Ambrose i Ausloos, "The Right to be Forgotten Across the Pond", str. 6.

¹⁸⁵ Jacobs i Larrauri, "Are Criminal Convictions a Public Matter? The USA and Spain", str. 6.

¹⁸⁶ Ambrose i Ausloos, "The Right to be Forgotten Across the Pond", str. 6.

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ Ibid.

¹⁸⁹ European Court of Justice, *Google Spain and Google v. Agencia Espanola de Proteccion de Datos*, 9. 3. 2012.

¹⁹⁰ European Court of Justice, *Opinion of Advocate General Jääskinen*, par. 108–111.

u skladu sa spomenutim mišljenjem, budući da praksa Evropskog suda pravde pokazuje da u većini slučajeva ovaj sud prihvata mišljenje neovisnog advokata u svojim presudama.

Pored instituta brisanja osude, krivični zakoni u BiH također predviđaju da podaci iz kaznene evidencije nisu javni podaci i da se njihovo otkrivanje može dopustiti samo izuzetno.¹⁹¹ Također, davanje podataka iz kaznene evidencije Zakonom je ograničeno i prije brisanja osude. Stoga, postavlja se pitanje da li objavljivanje neanonimiziranih presuda na internetu čini besmislenim odgovarajuće zakonske odredbe o kaznenoj evidenciji? U pokušaju da se odgovori na ovo pitanje svakako treba naglasiti činjenicu da postoji značajna konceptualna i praktična razlika između kaznene evidencije i presuda u krivičnim stvarima. Naime, kaznene evidencije po pravilu vode ministarstva unutrašnjih poslova, u obliku registra podataka o osuđivanosti pojedinih osoba, s ciljem da se, pored ostalog, evidentiraju podaci o osuđivanosti pojedinih osoba i da se policijskim organima, tužilaštvima i sudovima omogući olakšan pristup tim podacima. Za te podatke, dakle, zakonodavac nije predvidio da su javni. S druge strane, presude se izriču javno i zakonodavac je predvidio da javnost u pravilu ima pravo na pristup takvim podacima. Stoga se čini opravdanim zaključiti da ova dva koncepta nisu nužno u konfliktu, odnosno da objavljivanje presude ne dovodi nužno u pitanje tajnost kaznene evidencije. U prilog takvom tumačenju govori i činjenica da potencijalni konflikt između tajnosti kaznene evidencije i javnosti presude, barem koliko je nama poznato, nije ozbiljno tematiziran ni u stručnoj javnosti ni u praksi u BiH.

Sumirajući razmatranja u ovoj sekciji, može se zaključiti da bi anonimizacija sudskih i tužilačkih akata, barem u teoriji, mogla omogućiti jednostavniju resocijalizaciju i reintegraciju osuđenih osoba nakon odsluženja kazne. Međutim, tokom diskusije sa predstavnicima pravosudnih institucija u fokus grupi koja je organizirana u okviru ovog istraživanja, gotovo svi učesnici bili su mišljenja da pravo na resocijalizaciju nije dovoljan razlog za restrikciju prava na pristup informacijama o optuženim, odnosno osuđenim osobama. Čini se da sličan stav, barem implicitno, proizlazi i iz relevantnih presuda Evropskog suda za ljudska prava. Pored toga, i neovisni advokat Evropskog suda pravde istakao je da bi eventualno “pravo da se bude zaboravljen” zahtijevalo da se “žrtvuju ključna prava poput prava na slobodu izražavanja i prava na pristup informacijama”.¹⁹² Na kraju, rehabilitacija i resocijalizacija suštinski bi se prije mogle ostvariti odgovarajućim senzibiliziranjem javnosti za prava osoba koje su izdržale kazne za krivična djela nego prešućivanjem tih činjenica. U skladu s tim, čini se da interes za resocijalizacijom osoba koje su

---

¹⁹¹ “Krivični zakon BiH”, član 121. i 121.a); “Krivični zakon FBiH”, član 125. i 125.a); “Krivični zakon RS”, *Službeni glasnik RS* 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10 i 67/13, član 103; “Krivični zakon BDBiH”, član 125.a).

¹⁹² European Court of Justice, *Opinion of Advocate General Jääskinen*, par. 133.

izdržale kazne sam po sebi ne predstavlja dovoljan argument za to da se javnosti uskrate potpune informacije o takvim osobama i krivičnim djelima koje su počinile.

3.4. Načelo presumpcije nevinosti kao dodatni osnov za anonimiziranje optužnica (i nepravosnažnih presuda)?

U Rješenju Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH upućenom Tužilaštvu Brčko distrikta BiH iz 2010. godine, navedeno je da je “objavljivanje ličnih podataka osumnjičenog u toku istrage, kao nesumnjivog izvršioca krivičnog djela, suprotno pretpostavci nevinosti”.¹⁹³ U istom je rješenju Agencija naložila Tužilaštvu Brčko distrikta da blokira i izbriše lične podatke sadržane u optužnicama objavljenim na službenoj web-stranici i da se uzdrži od nezakonite obrade ličnih podataka. Agencija je donijela navedeno rješenje upravo iz razloga što je Tužilaštvo Brčko distrikta objavljivalo lične podatke osumnjičenih i optuženih osoba u optužnicama na svojoj web-stranici. Predstavnici Tužilaštva Brčko distrikta istakli su kako je tačno da su se na web-stranici objavljivale optužnice do prijedloga dokaza, ali da samim činom objave optužnice “nismo apsolutno rekli da je ta osoba zaista i počinila krivično djelo, nego da je u pitanju osnovana sumnja da je počinila krivično djelo”.¹⁹⁴ Trenutno se Tužilaštvo Brčko distrikta pridržava Rješenja Agencije i objavljuje samo potvrđene optužnice, ali bez navođenja ličnih podataka.

Načelo presumpcije nevinosti propisuje pravo osumnjičenog, odnosno optuženog da se ima smatrati nevinim dok se u zakonom propisanom postupku ne utvrdi njegova krivica. Ovo načelo garantirano je članom 6, stav 2, Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, koji navodi da će se “svako ko je optužen za neko krivično djelo smatrati nevinim dok se njegova krivica ne dokaže u skladu sa zakonom”.¹⁹⁵ Isti je princip sadržan i u članu 14, stav 2, Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Pretpostavka nevinosti je, naravno, ugrađena i u zakone o krivičnom postupku u BiH.¹⁹⁶ Evropski sud za ljudska prava također

---

¹⁹³ Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Rješenje u predmetu objavljivanja ličnih podataka iz optužnica na službenoj web-stranici Tužilaštva Distrikta Brčko BiH, str. 4.

¹⁹⁴ Predstavnik Tužilaštva Brčko distrikta, fokus grupa, 22. 4. 2013.

¹⁹⁵ Vijeće Evrope, “Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda”, član 6, stav 2.

¹⁹⁶ “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 3, stav 1; “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 3, stav 1; “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 3, stav 1; “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, član 3, stav 1.

je zauzeo stav da su ovo važno načelo dužni poštivati ne samo sudovi, već i ostali državni zvaničnici.¹⁹⁷

Međutim, načelo presumpcije nevinosti u svojoj osnovi ne sadrži pravo na apsolutnu zabranu objavljivanja ličnih podataka osobe koja se sumnjiči, odnosno koja se optužuje da je počinila određeno krivično djelo. Evropski sud za ljudska prava u nekoliko je navrata utvrdio pravo na diskusiju o krivičnim postupcima prije sudskog donošenja konačne odluke o nečijoj krivici.¹⁹⁸ Ono što je bitno jeste da izjava, u ovom konkretnom slučaju, Tužilaštva Brčko distrikta o osobi koja se tereti za krivično djelo ne odražava mišljenje Tužilaštva da je ta osoba kriva prije nego što se njena krivica, u skladu sa zakonom, dokaže.¹⁹⁹ Stoga, objavljivanje informacija o optuženom bez bilo kakvog naslućivanja da se ta osoba smatra krivom neće dovesti do povrede prava na presumpciju nevinosti.²⁰⁰ Kako je istakao jedan od predstavnika pravosudnih institucija u BiH, “svi znamo, čak i oni koji nisu pravnici, kada se neko optuži, to ne znači da će biti osuđen. Kada se osudi prvostepenom presudom, ne znači i dalje da je pravosnažno osuđen. Postoji žalba. Postoji vanredni pravni lijek. U Republici Srpskoj je uveden i zahtjev za zaštitu zakonitosti.”²⁰¹ No, istovremeno treba istaći da je posebno važno, u ovom kontekstu, da se pri obavještavanju javnosti o toku krivičnog postupka pravi jasna distinkcija između *osumnjičene* i *optužene* osobe. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, propusti u korištenju odgovarajuće terminologije, koja reflektira status konkretne osobe u krivičnom postupku, predstavljaju kršenje prava na pravedno suđenje, a naročito ako takva pogrešna informacija dolazi od samih tužilaštava.²⁰²

Istina, postoji mogućnost da pojedine osobe ne razumiju razliku između osumnjičene, odnosno optužene i osuđene osobe. Nerazumijevanje pravnog sistema od strane građana ili, što je u BiH posebno izraženo, od strane medija svakako predstavlja snažan osnov i argument za intenzivnije edukativne aktivnosti

---

¹⁹⁷ European Court of Human Rights (ECtHR), *Allenet De Ribemont v. France*, 23. 1. 2005, par. 35. Vidjeti i UN Human Rights Committee, General Comment 32: Article 14, IV (Komitet je naglasio da je obaveza svih javnih organa da se uzdrže od prejudiciranja ishoda suđenja).

¹⁹⁸ Vidjeti npr. European Court of Human Rights (ECtHR), *Sunday Times v. The United Kingdom*, 26. 4. 1979, par. 65. Vidjeti također European Court of Human Rights (ECtHR), *Worm v. Austria*, 29. 8. 1997, par. 50.

¹⁹⁹ Vidjeti npr. European Court of Human Rights (ECtHR), *Allenet De Ribemont v. France*, 10. 2. 1995, par. 35.

²⁰⁰ Ibid.

²⁰¹ Fokus grupa, 22. 4. 2013. Svi učesnici fokus grupe, osim predstavnika Agencije za zaštitu ličnih podataka, bili su mišljenja da presumpcija nevinosti nije osnov za anonimiziranje podataka o osobama za koje postoji osnovana sumnja da su počinile krivično djelo.

²⁰² ECtHR, *Allenet De Ribemont v. France*, 10. 2. 1995, par. 37. i 41.

i aktivnosti podizanja svijesti u ovom domenu²⁰³, ali restrikcije u pristupu informacijama iz sudova i tužilaštava nisu adekvatan odgovor na nepoznavanje pravosudnih procedura od strane šire javnosti. Dobar je primjer proaktivnog edukativnog pristupa u ovoj oblasti praksa Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskoga kantona, koje, prilikom objavljivanja saopćenja za javnost o potvrđenim optužnicama, navodi sljedeće:

“Molimo Vas da pri preuzimanju ili prenošenju informacija koje objavljuje Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona o predmetima u kojima su osobe osumnjičene ili optužene za krivična djela imate u vidu presumpciju nevinosti iz člana 3. Zakona o krivičnom postupku FBiH, u kojem je u stavu 1 definirano da se svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravosnažnom presudom ne utvrdi njegova krivnja.”²⁰⁴

3.5. Argumenti protiv anonimizacije

3.5.1. Transparentnost i otvorenost pravosuđa

Vrijednost transparentnosti, odnosno, otvorenosti pravosuđa bitan je aspekt njegovog uspješnog funkcioniranja u širem društvenom kontekstu. Transparentnost pravosuđa ima za svrhu osigurati nadzor javnosti nad funkcioniranjem pravosudnih institucija u jednoj državi²⁰⁵, a ključni je aspekt transparentnosti mogućnost pristupa informacijama o radu pravosudnog sistema.²⁰⁶ Pristup relevantnim informacijama u ovom domenu ostvaruje se kroz javnost sudskih postupaka i pravo da im se prisustvuje, kroz javno izricanje presuda, pravo pristupa i prikupljanja podataka i informacija o krivičnim predmetima, te pravo objavljivanja pojedinosti o slučajevima koji su otvoreni za javnost.²⁰⁷

---

²⁰³ Predstavnic Agencije u fokus grupi 22. 4. 2013. istakla je da su upravo medijske zloupotrebe i manipulacije snažan argument za anonimizaciju dokumenata u pravosuđu.

²⁰⁴ Vidjeti npr. saopćenje za javnost od 18. 3. 2014, <http://kt-tuzla.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=50413> (stranica posjećena 25. 3. 2014).

²⁰⁵ Winn, “Online Court Records”, str. 307; Law Commission, Access to Court Records: Report 93 (Wellington: Law Commission, juni 2006), str. 39.

²⁰⁶ Law Commission, Access to Court Records, str. 40.

²⁰⁷ Ibid., str. 39–41.

Javnost krivičnog postupka proizlazi iz člana 10. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima,²⁰⁸ što je dalje razrađeno u Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima, te Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.²⁰⁹ Poštivanje načela javnosti doprinosi pravilnosti, nepristrasnosti i objektivnosti suđenja. Javnost osigurava odgovornost sudija prilikom obavljanja povjerenih im dužnosti te poboljšava kvalitet svjedočenja disciplinirajući svjedoke da ne govore ništa osim istine.²¹⁰ Pored toga, smatra se da javni sudski postupak može imati određeni odgojni utjecaj, djelovati preventivno, doprinoseći poznavanju i poštivanju zakona.²¹¹ Prema stavu Ustavnog suda BiH, javnost doprinosi društvenoj kontroli suđenja, služi općem interesu, te djeluje u pravcu suzbijanja kriminaliteta, razvijanja morala i društvene discipline građana.²¹² U konačnici, javnost suđenja čini pravosudni sistem transparentnijim, a pouzdana i cjelovita informacija o tome da je suđenje provedeno pošteno i da je optuženi tretiran pravedno može dati važan doprinos održavanju i jačanju povjerenja u pravosuđe.²¹³

Princip javnosti krivičnog postupka prvenstveno se odražava u javnosti glavnog pretresa. Tako svi zakoni o krivičnom postupku u BiH propisuju da je glavni pretres javan,²¹⁴ te da se javnost samo izuzetno, pod Zakonom propisanim uvjetima, može isključiti.²¹⁵ Odluku o isključenju javnosti donosi sudija, odnosno vijeće, u obliku

---

²⁰⁸ “Svaka presuda donesena u krivičnim ili građanskim stvarima bit će javna, izuzev ako interes maloljetnika zahtijeva da bude drugačije ili ako se postupak tiče bračnih sporova ili starateljstva djece.”

²⁰⁹ Vidjeti član 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima: “presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili s jednog dijela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi maloljetnika ili zaštite privatnog života strana u sporu ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao nanijeti štetu interesima pravde”.

²¹⁰ Winn, “Online Court Records”, str. 307; Law Commission, Access to Court Records, str. 42.

²¹¹ Vidjeti npr. Hajrija Sijerčić-Čolić i Haris Halilović, *Krivično procesno pravo sa posebnim osvrtom na krivični postupak Kosova* (Priština: Universitar AAB, 2007), str. 24–26.

²¹² Vidjeti Ustavni sud BiH, AP-74/04, 23. 3. 2005, par. 25.

²¹³ Law Commission, Access to Court Records, str. 42.

²¹⁴ “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 234; “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 250; “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 249; “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, član 234. Ustav BiH u članu II/3.e) propisuje pravo na pravedno suđenje, što svakako uključuje i pravo na javno suđenje i javno izricanje presude.

²¹⁵ Pogledati “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 235; “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 250; “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 251; “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, član 235.

rješenja, koje mora biti obrazloženo i javno obznanjeno.²¹⁶ Kada se sudi maloljetniku, javnost je uvijek isključena.²¹⁷

Glavni pretres počinje javnim čitanjem optužnice. Kada je riječ o izricanju presude, i ono bi u pravilu trebalo uvijek biti javno, čak i u slučajevima kada je javnost bila isključena sa suđenja.²¹⁸ Presude se po pravilu izriču na sudu, a zatim su javno dostupne putem sudskih registara ili kroz druge medije, kao što su web-stranice. Važno je, u tom smislu, istaći da su Sud BiH, Tužilaštvo BiH i Tužilaštvo Brčko distrikta, na upit Agencije “po kom pravnom osnovu postupaju kada lične podatke iz optužnica i presuda čine dostupnim na službenim web-stranicama”, odgovorili da to prvenstveno čine na osnovu principa javnosti krivičnog postupka.²¹⁹ Učesnici fokus grupe sa predstavnicima pravosuđa održane u okviru ovog istraživanja, kao i naši sagovornici tokom intervjua, također su potvrdili čvrstu vezu između objavljivanja presuda i načela javnosti postupka, ističući da objavljivanje presude na internetu očigledno doprinosi tome da joj šira javnost može pristupiti.

Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH je, međutim, drugog gledišta. Naime, u Rješenju upućenom Tužilaštvu BiH, Agencija ističe: “načelo javnosti je u neposrednoj vezi sa glavnim pretresom, a pojam glavnog pretresa je u neposrednoj vezi sa konkretnim predmetom i **mjestom** održavanja glavnog pretresa. [...] obaveza poštivanja načela javnosti glavnog pretresa odnosi se na konkretno suđenje koje

---

²¹⁶ “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 237, stav 1; “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 252, stav 1; “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 251, stav 2; “Zakon o krivičnom postupku BDBiH”, član 237, stav 1. Isključenje javnosti sa glavnog pretresa ne odnosi se na stranke, branioca, oštećenog, zakonskog zastupnika i punomoćnika. Međutim, sud može dopustiti da glavnom pretresu na kome je javnost isključena prisustvuju, između ostalih, i znanstveni i javni radnici. Vidjeti: “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 236, stav 2; “Zakon o krivičnom postupku FBiH”, član 251, stav 2; “Zakon o krivičnom postupku RS”, član 252, stav 2; “Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta”, član 236, stav 2. Kako saznajemo, brojne nevladine organizacije uputile su pritužbe glavnom disciplinskom tužiocu Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH navodeći da im se, kao znanstvenicima, po pravilu rijetko dopušta prisustvovanje zatvorenim sjednicama (Arben Murtezić, “Princip javnosti suđenja, dosadašnja praksa objavljivanja sudskih odluka i optužnica, naučene lekcije i zahtjevi sudačkih i tužilačkih etičkih kodeksa po ovom pitanju” (prezentacija održana na obuci “Primjena načela javnosti postupka u praksi sa posebnim osvrtom na Zakon o zaštiti ličnih podataka”, organizirana od USAID-a, Justice Sector Development Project II, Sarajevo, 23. 4. 2013). Vidjeti također: Asocijacija alumni centra za interdisciplinarnu postdiplomske studije (ACIPS), *Uvođenje rodno senzitivnog praćenja suđenja slučajeve ratnog seksualnog nasilja na Sudu BiH: Izvještaj o radu u prva dva mjeseca*, 17. 5–17. 7. 2011. Istraživači ACIPS-a uputili su osam molbi za prisustvovanje suđenjima zatvorenim za javnost, na koje su dobili samo tri odgovora.

²¹⁷ Vidjeti npr. “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 365, stav 1.

²¹⁸ UN Human Rights Committee, General Comment 32, par. 29.

²¹⁹ Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Rješenje broj: 03-1-37-1-51-8/10 od 6. 4. 2010. godine. U arhivi Analitike. Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Obrada ličnih podataka na službenim internet stranicama tužilaštava i sudova u BiH, broj: 03-1-37-2-127-1/11 od 25. 2. 2011. godine. U arhivi Analitike.

se održava u određenoj sudnici pred sudskim vijećem ili sudijom pojedincem.”²²⁰ U tom smislu, ograničavanje prava na pristup optužnicama, kao i sudskim odlukama na glavnom pretresu na trenutak njihovog izricanja na sudu ujedno je dodatni argument Agencije na kojem je zasnovan njihov stav da je optužnice, odnosno presude nakon njihovog izricanja, a prije dostavljanja široj javnosti, potrebno anonimizirati.

Ono što je posebno zanimljivo jeste da Agencija tumači i ograničava načelo javnosti krivičnog postupka na održavanje glavnog pretresa “u određenoj sudnici”, ne uzimajući u obzir da načelo javnosti krivičnog postupka podrazumijeva mnogo širi pojam od “mjesta održavanja glavnog pretresa”, te uključuje, između ostalog, i pravo javnosti na pristup sudskim spisima.²²¹ Pored toga, Zakon o sudovima u Federaciji BiH, Zakon o sudovima Brčko distrikta BiH, Zakon o sudovima RS, te Poslovnik o radu Suda BiH, predviđaju da se transparentnost rada suda osigurava javnim raspravljanjem, objavljivanjem sastava suda, davanjem obavještenja javnosti o toku sudskog postupka, te objavljivanjem sudskih odluka i drugih informacija za javnost.²²² Jedino aktuelni Zakon o sudovima RS, koji je, kao što je već navedeno, očigledno izmijenjen u skladu sa trendom anonimizacije u BiH, predviđa “uklanjanje ličnih podataka” prije objavljivanja sudskih odluka i drugih informacija od interesa za javnost.²²³

Fokus grupe održane u okviru ovog istraživanja, kao i intervjui, pokazali su da većina naših sagovornika smatra da je princip transparentnosti narušen ukoliko su optužnice i presude prethodno anonimizirane. Kao osnov za ovakvu tvrdnju, jedan predstavnik pravosuđa navodi sljedeće: “činjenica je da je potvrđena optužnica [i presuda] javni akt, što i podatke iz takve optužnice [odnosno presude], uključujući i lične podatke, takođe čini javnim.”²²⁴ Na sličan način, jedan od predstavnika nevladinog sektora u BiH anonimizaciju vidi kao “višestruk problem koji polazi iz tog razloga netransparentnosti i želje da se informacije koje su javno dobro i javni interes ne objavljuju”.²²⁵ Ne umanjujući značaj činjenice da upravo javna priroda navedenih akata prije otvara pitanje zaštite ličnih podataka, nego što nudi nedvosmislene odgovore na to pitanje, ovakvi stavovi predstavnika pravosudnih

---

²²⁰ Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Rješenje broj: 03-1-37-1-51-8/10 od 6. 4. 2010. godine. U arhivi Analitike.

²²¹ Vidjeti: European Court of Human Rights (ECtHR), *Axen v. Germany*, 8. 12. 1983, par. 32; European Court of Human Rights (ECtHR), *Campbell and Fell v. the United Kingdom*, 28. 6. 1984, par. 90–92; European Court of Human Rights (ECtHR), *Sutter v. Switzerland*, 22. 2. 1984, par. 34; European Court of Human Rights (ECtHR), *Werner v. Austria*, 24. 11. 1997, par. 52–60.

²²² “Zakon o sudovima u Federaciji BiH”, član 8; “Zakon o sudovima Brčko distrikta”, član 9; “Zakon o sudovima RS”, član 9; “Poslovnik o radu Suda BiH”, *Službeni glasnik BiH* 82/05, član 5.

²²³ “Zakon o sudovima RS”, član 9, stav 3.

²²⁴ Intervju sa predstavnikom Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskoga kantona, 3. 6. 2013.

²²⁵ Fokus grupa, 10. 5. 2013.

institucija upućuju na duboko ukorijenjeni stav u stručnoj zajednici u BiH, prema kojem je anonimizacija sudskih i tužilačkih akata protivna samoj suštini zahtjeva za transparentnošću pravosuđa.

Predstavnici medija i nevladinog sektora u okviru fokus grupe anonimizaciju također vide kao još jedan proizvod ionako netransparentnog pravosuđa. To je posebno izraženo ako se ima u vidu generalno loša praksa izvještavanja sudova i tužilaštava u BiH – izuzev Suda BiH i Tužilaštva BiH,²²⁶ te općenito veoma rasprostranjeno nepoštivanje Zakona o slobodi pristupa informacijama od strane javnih organa u BiH.²²⁷ Kako je istakao jedan od učesnika fokus grupe, “radi se o jednom procesu u kojem je praktično [anonimizacija u pravosuđu] samo još jedan od dokaza netransparentnosti vlasti na svim nivoima i različitih vlasti u ovoj državi”.²²⁸

Međutim, postavlja se pitanje da li anonimizirani dokument zaista dovodi u pitanje ostvarivanje zahtjeva transparentnosti pravosuđa? Korištenje inicijala u cilju zaštite privatnosti osoba koje učestvuju u krivičnom postupku ne ograničava pristup javnosti svim podacima o činjenicama i pravnim pitanjima koja su raspravljana u konkretnom predmetu. I iz anonimiziranog dokumenta moguće je saznati važne informacije bilo o sudskoj praksi, pravnim stanovištima sudova, tumačenju ili primjeni zakona. I takve, ograničene informacije ne ugrožavaju nužno nadzor nad primjenom standarda pravednog suđenja, jer i dalje omogućavaju uvid u kvalitet suđenja, odgovornost sudija, izvođenje dokaza itd. Stoga se čini da javnost postupka, odnosno transparentnost pravosuđa, ne predstavljaju snažan i nedvosmislen argument protiv anonimizacije sudskih i tužilačkih akata.

3.5.2. Sloboda pristupa informacijama

Pravo na slobodu pristupa informacijama jedno je od temeljnih ljudskih prava i jedan od temelja svakog demokratskog društva. Pravo slobode “traženja, primanja i širenja informacija” predviđeno je brojnim međunarodnim instrumentima o ljudskim pravima.²²⁹ Tako npr. član 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama garantira pravo slobode izražavanja, koje obuhvata slobodu mišljenja, te slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti.²³⁰ Evropski sud za ljudska prava konzistentno ukazuje na to da države ne smiju dozvoliti proizvoljna ograničenja slobode izražavanja i primanja i prenošenja

---

²²⁶ Ibid.

²²⁷ Ibid.

²²⁸ Ibid.

²²⁹ Ujedinjene nacije, Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima UN-a, 10. 12. 1948, član 19; Ujedinjene nacije, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, član 19; Konvencija UN-a o pristupu informacijama, učešću javnosti u donošenju odluka i pristupu pravdi u domenu ekoloških pitanja.

²³⁰ Vijeće Evrope usvojilo je i dodatne dokumente u ovoj oblasti. Vidjeti npr.: Deklaracija o slobodi izražavanja i informiranja, 29. 4. 1982; Deklaracija o slobodi političke debate, 12. 2. 2004.

informacija i ideja.²³¹ Međutim, ostvarivanje, odnosno korištenje tih sloboda obuhvata i odgovornosti i obaveze, pa je stoga podvrgnuto ograničenjima, koja su neophodna u demokratskom društvu i koja moraju biti propisana zakonom radi otklanjanja mogućnosti zloupotrebe.²³²

Kao potpisnica relevantnih međunarodnih dokumenata u ovoj oblasti,²³³ BiH je svakako obavezna da osigura uvjete koji će građanima omogućiti ostvarivanje prava na pristup informacijama koje posjeduju javni organi. U tom cilju, donesen je Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH,²³⁴ što su učinile i Federacija BiH i Republika Srpska.²³⁵ Ovim je zakonima prvi put u BiH regulirano pravo na pristup informacijama, te obaveze javnih organa da učine dostupnim informacije u njihovom posjedu.²³⁶

Odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama primjenjuju se na rad svih javnih organa, uključujući tužilaštva i sudove. Cilj je ovog zakona “ustanoviti da informacije pod kontrolom javnog organa predstavljaju javno dobro od vrijednosti i da javni pristup ovim informacijama promovira veću transparentnost i odgovornost tih javnih organa, te da su ove informacije neophodne za demokratski proces”.²³⁷ U skladu s ovim ciljem, Zakon predviđa da “svaka fizička i pravna osoba ima pravo pristupa ovim informacijama u najvećoj mogućoj mjeri, u skladu sa javnim interesom, dok javni organi imaju odgovarajuću obavezu da objelodane te informacije”.²³⁸ Informacija je svaki materijal kojim se prenose činjenice, mišljenja, podaci ili bilo koji sadržaj, bez obzira na oblik, karakteristike, vrijeme kada je sačinjena i kako je klasificirana,²³⁹ te se, u skladu s definicijom, informacijom smatraju i sudske odluke i tužilački akti.

---

²³¹ European Court of Human Rights (ECtHR), *Handyside v. The UK*, 7. 12. 1976; European Court of Human Rights (ECtHR), *Chorherr v. Austria*, 25. 8. 1993.

²³² European Court of Human Rights (ECtHR), *Engel and others v. The Netherlands*, 8. 6. 1976; European Court of Human Rights (ECtHR), *Vogt v. Germany*, 26. 9. 1995; European Court of Human Rights (ECtHR), *Observer and Guardian v. The UK*, 26. 11. 1991, par. 91.

²³³ Vidjeti naročito: Ujedinjene nacije, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima; Vijeće Evrope, Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, stupila na snagu 3. 9. 1953.

²³⁴ “Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH”.

²³⁵ “Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH”; “Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske”.

²³⁶ “Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH”, član 4.

²³⁷ Ibid., član 1.

²³⁸ Ibid.; “Zakon o slobodi pristupa informacijama FBiH”, član 1; “Zakon o slobodi pristupa informacijama RS”, član 1. Pravo pristupa informacijama podliježe određenim formalnim radnjama i ograničenjima. Tako Zakon propisuje da zahtjev za pristup informacijama mora biti u pisanoj formi, mora sadržavati dovoljno podataka o prirodi i/ili sadržaju tražene informacije kako bi se omogućio njen pronalazak, te ime podnosioca zahtjeva i njegovu adresu. Vidjeti član 11 zakonâ o slobodi pristupa informacijama BiH, FBiH i RS.

²³⁹ “Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH”.

Pristup informacijama podliježe proceduri koja prvenstveno podrazumijeva podnošenje zahtjeva fizičke ili pravne osobe, te postupak nadležnog organa nakon prijema zahtjeva.²⁴⁰ Zakon također predviđa izuzetke, prema kojima javni organ može uskratiti pristup cijeloj informaciji ili njenom dijelu ako utvrdi da postoji jedan od Zakonom propisanih izuzetaka. Jedan od takvih izuzetaka jeste i pravo na privatnost.²⁴¹ Međutim, pristup informacijama u konkretnom će slučaju biti uskraćen samo nakon što se izvrši ispitivanje javnog interesa, što, prema mišljenju stručnjaka, podrazumijeva utvrđivanje da li konkretna informacija može izazvati *značajne štete po legitimne ciljeve* prava na privatnost.²⁴² U tom je smislu Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH donesen sa namjerom da se sve informacije u posjedu vlasti učine javnim, uz Zakonom predviđene izuzetke. Stoga bi se, interpretirajući relevantne odredbe spomenutog zakona, moglo zaključiti da vrijedi pretpostavka da su i informacije iz presuda i potvrđenih optužnica, kao javnih dokumenata, javne i da trebaju biti dostupne u najvećoj mogućoj mjeri, te da će se izuzeci utvrđivati u svakom pojedinačnom predmetu. Pri određivanju da li je objavljivanje u ovom slučaju opravdano javnim interesom, javni organ obavezno uzima u obzir činjenice i okolnosti o tome da li konkretna informacija ukazuje na nepoštivanje zakonske obaveze, neovlašteno trošenje javnih sredstava, opasnost po zdravlje ili sigurnost pojedinca, društva i čovjekove okoline, te prisustvo ovih faktora tretira na način da preferira objavljivanje takvih informacija.²⁴³

I u ovom je segmentu, dakako, način pristupa informacijama posebno značajan kriterij. Kao što je već navedeno, Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH u svom Mišljenju upućenom Sudu BiH pozvala je ovaj sud na anonimizaciju njegovih odluka koje se objavljuju *na internetu*. Predstavnici Agencije u više su navrata iznijeli stav da anonimizaciju po automatizmu ne treba vršiti u pogledu sudskih odluka i potvrđenih optužnica koje se dostavljaju na osnovu pojedinačnog zahtjeva prema Zakonu o slobodi pristupa informacijama.²⁴⁴ Naime, pozivajući se na principe iz Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH, predstavnici Agencije istakli su da je posao javnog organa da odredi da li će određenu informaciju učiniti dostupnom ili će, pak, odrediti da postoji izuzetak od pravila objavljivanja. Međutim, prema mišljenju predstavnika Agencije, Zakon o slobodi pristupa informacijama nije osnov za objavljivanje ličnih podataka na internetu.²⁴⁵ Razlog za ovakvo mišljenje

---

²⁴⁰ Ibid., članovi 11. i 14.

²⁴¹ Ibid., član 8.

²⁴² Jasminka Džumhur, Institucija ombudsmana BiH, prezentacija održana na obuci "Primjena načela javnosti postupka u praksi sa posebnim osvrtom na Zakon o zaštiti ličnih podataka", koju je organizirao USAID, Justice Sector Development Project II, Sarajevo, 23. 4. 2013.

²⁴³ "Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH", član 9, stav 2.

²⁴⁴ Intervju sa predstavnicima Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH, 18. 7. 2013; fokus grupa, 22. 4. 2013.

²⁴⁵ Intervju sa predstavnicima Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH, 18. 7. 2013.

sadržan je u činjenici da pristup informacijama na osnovu spomenutog zakona podrazumijeva podnošenje zahtjeva za pristup informacijama i proceduru procjene da li je dostavljanje takve informacije u javnom interesu, te da ovaj zakon, barem u svojoj aktuelnoj formi, ne poznaje proaktivno objavljivanje informacija.²⁴⁶ Nadalje, Agencija je u svom Rješenju upućenom Tužilaštvu BiH iznijela mišljenje da sloboda pristupa informacijama nema prioritet nad pravom na privatnost, odnosno pravom na zaštitu ličnih podataka. U ovom smislu, Agencija se poziva na član 54. Zakona o zaštiti ličnih podataka u BiH, koji propisuje da će se “odredbe ovog Zakona uzeti... u obzir prilikom primjene Zakona o slobodi pristupa informacijama”. S tim u vezi, važno je podsjetiti da Sud BiH i Tužilaštvo BiH u odgovoru na upit Agencije o osnovu po kojem ove institucije postupaju kada lične podatke iz optužnice i presude čine dostupnim na njihovim službenim web-stranicama navode da se u tom slučaju postupa, pored ostalog, i po principu dostupnosti informacija pod kontrolom ovih institucija kao javnog organa, odnosno na osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama.

Ako se rukovodimo principima na kojima se zasniva pristup informacijama u posjedu javnog organa, a posebno principom “otvorenosti i javnosti rada javnog organa”, unatoč nepostojanju eksplicitne zakonske odredbe u tom smislu u Zakonu o slobodi pristupa informacijama, svi javni organi u BiH, a time i sudovi i tužilaštva, trebalo bi da proaktivno i samoinicijativno, neovisno o postavljenom zahtjevu, na svojim internetskim stranicama objavljuju informacije od značaja za javnost. Pored toga što je to bila dugogodišnja praksa pravosudnih institucija u BiH, proaktivno objavljivanje informacija u skladu je i sa recentnim trendovima u ovoj oblasti, kao i sa rastućim međunarodnim konsenzusom o tome da javne institucije trebaju proaktivno objavljivati određene kategorije informacija koje se nalaze u njihovom posjedu. Prema recentnim trendovima i nastajućim međunarodnim standardima u toj oblasti, u takve informacije ubrajaju se i odluke sudova na svim nivoima.²⁴⁷

No, ako se i prihvate navedeni argumenti i usvoji proaktivni pristup objavljivanju sudskih odluka i tužilačkih akata, pitanje objavljivanja, odnosno potreba anonimiziranja ličnih podataka u sudskim odlukama i tužilačkim aktima i dalje ostaje otvoreno pitanje, koje zahtijeva dodatnu argumentaciju. Kako se ističe i u analizama koje se tiču proaktivne transparentnosti državnih institucija, “za većinu podataka koji se direktno odnose na pojedince ... nema razloga da budu objavljeni,

---

²⁴⁶ Ibid.

²⁴⁷ Transparency and Accountability Initiative, “Open Government Guide: Right to Information: Publish Core Information about Government on a Proactive Basis”, Transparency and Accountability Initiative, 2013; vidjeti i Helen Darbshire, *Proactive Transparency: The Future of the Right to Information? A Review of Standards, Challenges, and Opportunities* (Washington: World Bank Institute, 2011). Uporediti: Vijeće Evrope, “Konvencija Vijeća Evrope o pristupu službenim dokumentima”, CETS, br. 205, 18. 6. 2009, član 10. (BiH je Konvenciju ratificirala 31. 1. 2012. godine).

niti to oni koji zagovaraju principe otvorene vlasti zahtijevaju.”²⁴⁸ No, u kontekstu prava na pristup informacijama u domenu krivičnog pravosuđa, učesnici jedne od fokus grupa istakli su da građani imaju pravo biti informirani o tome ko su osobe koje narušavaju društveni poredak izvršenjem krivičnih djela.²⁴⁹ Kako ističu i neki autori, anonimiziranje takvih podataka može dovesti pojedince i organizacije u rizik da budu viktimizirani od osoba sa dokazanim sklonostima ka činjenju krivičnih djela.²⁵⁰ Drugim riječima, informacija o počiniocima krivičnih djela, iako sa sobom može nositi rizik dodatne stigmatizacije, u takvoj perspektivi postaje bitan element individualne sigurnosti i sigurnosti zajednice. No, takva je interpretacija istovremeno u koliziji s principima rehabilitacije i reintegracije počinitelja krivičnih djela, odnosno s nastojanjima da se osiguraju mehanizmi kojima će se relativizirati njihova društvena stigmatizacija.

3.5.3. Efekti generalne i specijalne prevencije

U Bosni i Hercegovini, krivični zakoni izričito propisuju svrhu kažnjavanja. Tako je, npr., prema Krivičnom zakonu BiH, svrha kažnjavanja:

“da se izrazi društvena osuda učinjenog krivičnog djela, da se utječe na učinioca da ubuduće ne čini krivična djela i podstakne njegov preodgoj, da se utječe na ostale da ne čine krivična djela, te da se utječe na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela i o pravednosti kažnjavanja učinitelja.”²⁵¹

Slična odredba postoji i u Kaznenom zakonu Republike Hrvatske, iz koje Horvatić kao najvažnije svrhe kažnjavanja ističe “izražavanje društvene osude učinjenog krivičnog djela” i “utjecanje na svijest građana o pravednosti kažnjavanja”.²⁵²

---

²⁴⁸ Marco Fioretti, *Open Data: Emerging Trends, Issues and Best Practices* (Piza: Laboratory of Economics and Management of Scuola Superiore Sant’Anna, 2011).

²⁴⁹ Fokus grupa, 10. 5. 2013.

²⁵⁰ James B. Jacobs, “Mass Incarceration and the Proliferation of Criminal Records”, *University of St. Thomas Law Journal* 3, br. 3 (2006). Uporediti: Cabinet Office of the UK Government, *Data Handling Procedures in the Government: Final Report* (Cabinet Office of the UK Government, juni 2008), str. 11. (“Potreba da se informacije koriste kako bi se obezbijedila sigurnost u društvu u nekim slučajevima može se procjenjivati u odnosu na individualna prava, naprimjer objavljivanjem kaznene evidencije”).

²⁵¹ “Krivični zakon BiH”, član 39.

²⁵² Željko Horvatić, *Novo hrvatsko kazneno pravo* (Zagreb: Organizator, 1997).

Cvitanović ističe da je “utjecaj na svijest građana o pogibeljnosti kaznenih djela i pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja” od najvećeg značaja u ovom smislu.²⁵³

Ostvarivanje utjecaja na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela jedan je od osnovnih razloga zbog kojih pojedini učesnici fokus grupa organiziranih u okviru ovog istraživanja smatraju da je potrebno da se znaju imena osoba koje su počinile krivična djela.²⁵⁴ Predstavnici medija u fokus grupi istakli su sljedeće:

“Ako je sud i presuda, između ostalog, i edukativna, u smislu da je neko počinio takvu nezakonitost i mora biti kažnjen, mislim da je jako bitno da se zna ko je taj, čisto zbog slanja poruke drugima. Šta je suština pravosuđa – kazniti nekog ko radi nezakonitosti da bi i drugi ljudi shvatili da je to nešto što je kažnjivo, društveno neprihvatljivo, štetno i tako dalje.”²⁵⁵

Tužilac jednog kantonalnog tužilaštva u BiH u tom je smislu istakao: “Zasigurno se cilj generalne prevencije ne može postići u onom kapacitetu ukoliko se anonimiziraju tužilački akti kao što se mogu postići sa punim imenom i prezimenom.”²⁵⁶ Drugi tužilac ističe da je ovo posebno bitno ukoliko se radi o javnoj ličnosti.²⁵⁷ Iako postoji vjerovatnoća da se ciljevi generalne prevencije mogu postići i anonimiziranim aktom, u smislu da se zna da je za određeno krivično djelo kažnjena neka osoba bez konkretnijih podataka o tome, većina naših sagovornika mišljenja je da anonimizirane optužnice ili presude nemaju odjek u javnosti i ne mogu postići jednak efekat na druge kao što to može imenovanje počinioca krivičnog djela i pružanje potpunih informacija o mjestu počinjenja krivičnog djela. Naprimjer, portparol Tužilaštva BiH smatra da anonimizirani podaci umanjuju mogućnost plasmana relevantnih informacija kroz medije, što u konačnici dovodi u pitanje ne samo javnost krivičnog postupka u širem smislu već i efekte generalne prevencije.²⁵⁸ Predstavnik Okružnog tužilaštva u Doboju na sličan je način istakao

---

²⁵³ Leo Cvitanović, *Svrha kažnjavanja u suvremenom kaznenom pravu* (Zagreb: Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu; Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske; Policijska akademija, 1999), str. 341. Ipak, treba imati u vidu da je u Republici Hrvatskoj 2011. godine donesen novi Kazneni zakon, u čijem je članu 41, posvećenom svrsi kažnjavanja, izričito navedeno da je svrha kažnjavanja i “omogućavanje počinitelju ponovnog uključivanja u društvo”.

²⁵⁴ Fokus grupe i intervjui.

²⁵⁵ Fokus grupa, 10. 5. 2013.

²⁵⁶ Intervju sa predstavnikom Kantonalnog tužilaštva Hercegovačko-neretvanskoga kantona, 24. 5. 2013.

²⁵⁷ Intervju sa predstavnikom Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskoga kantona, 3. 6. 2013.

²⁵⁸ Intervju sa predstavnikom Tužilaštva BiH, 12. 7. 2013.

da “ako ne objavimo imena, vjerovatno nećemo zadovoljiti apetite javnosti i, na kraju krajeva, nema opšte prevencije”.²⁵⁹

3.5.4. Satisfakcija žrtava

Dodatni argument protiv prakse anonimizacije sudskih i tužilačkih akata koji se mogao čuti u javnom diskursu u BiH jesu i interesi žrtava. Krivični zakon BiH, npr., predviđa da je svrha krivičnopравниh sankcija i “zaštita i satisfakcija žrtve krivičnog djela”.²⁶⁰ Žrtve krivičnih djela u tom smislu imaju pravo na osudu počinioca i priznanje štete koju su pretrpjele.²⁶¹ Međutim, da li to podrazumijeva da se osoba koja je osuđena za konkretno krivično djelo kao takva i identificira u presudama koje se objavljuju na internetu i na drugi način čine dostupnim javnosti? Iz diskusije sa predstavnicima medija i nevladinih organizacija u okviru fokus grupe proizašao je dominantan stav da anonimizacija presuda i optužnica žrtvama ne pruža dovoljan osjećaj da je pravda zadovoljena.²⁶²

Prema mišljenju predstavnika nevladinih organizacija i medija koji rade sa žrtvama, žrtve smatraju da se “anonimizacijom počinitelja na neki način minimizira štetna posljedica koja je nastupila izvršenjem krivičnog djela”.²⁶³ Predstavnici tužilaštava s kojima smo obavili intervjuje iznijeli su slične stavove: “Potrebno je da se podaci objave u punom kapacitetu i to je na određen način satisfakcija žrtvi. Ne samo osuda, već da se javno kaže da je neko počinio krivično djelo, a ne da ga pod inicijalima krijemo.”²⁶⁴ No, s pravom se može postaviti i pitanje da li je jedina satisfakcija žrtve koja je predviđena u ovom kontekstu, zapravo, kažnjavanje počinioca ili takva satisfakcija podrazumijeva i njegovo dodatno izlaganje pažnji javnosti. Odgovor na to pitanje nije očigledan. No, kako će biti elaborirano u nastavku studije, imenovanje počinitelja krivičnih djela ratnih zločina u javnim dokumentima pravosudnih institucija, imajući u vidu principe tranzicijske pravde (među kojima je i često spominjani princip utvrđivanja “ko je šta učinio, kome i zašto”), najmanje je sporno.

---

²⁵⁹ Intervju sa predstavnikom Okružnog tužilaštva Doboj, 6. 6. 2013. Uporediti Jacobs, “Mass Incarceration and the Proliferation of Criminal Records”.

²⁶⁰ “Krivični zakon BiH”, član 6.

²⁶¹ United Nations, Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, A/RES/40/34, 29. 11. 1985, Annex to the Resolution, Access to Justice and Fair Treatment; United Nations, Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law, GA Res. 60/147, 16. 12. 2005.

²⁶² Uporediti: BIRN, “Žrtve u BiH traže imena počinitelja zločina”, 12. 8. 2013.

²⁶³ Fokus grupa, 10. 5. 2013.

²⁶⁴ Intervju sa predstavnikom Kantonalnog tužilaštva Hercegovačko-neretvanskoga kantona, 24. 5. 2013. Slično mišljenje istakao je i predstavnik Kantonalnog tužilaštva u Tuzli.

3.5.5. Utvrđivanje činjenica u kontekstu ratnih zločina

Istraga, suđenje i izricanje presuda u predmetima ratnih zločina esencijalni je korak u osiguravanju odgovornosti za teška kršenja ljudskih prava koja su se dogodila tokom rata. Ako se želi osigurati puni doprinos pravosuđa poslijeratnoj obnovi BiH, neophodno je da činjenice utvrđene u krivičnim postupcima javnosti budu dostupne na jasan, tačan i nepristrasan način, tako da je javnost u mogućnosti da razumije čitav proces u svoj njegovoj složenosti. U tom smislu, predsjednica Suda BiH Meddžida Kreso ističe:

“Suđenja za ratne zločine dio su jednog velikog procesa demokratske obnove i suočenja sa prošlosti u regionu. Ovdje treba reći kako je od velikog društvenog značaja ove procese voditi transparentno i učiniti ih dostupnim široj javnosti.”²⁶⁵

O nekonzistentnosti, ali i kontraproduktivnosti prakse anonimizacije u kontekstu utvrđivanja činjenica o ratnim zločinima najbolje govori aktuelna praksa Suda BiH. Naime, Sud BiH trenutno anonimizira ime i prezime i osnovne lične podatke osobe osuđene za ratni zločin ili zločin protiv čovječnosti, ali, paradoksalno, navodi njenu etničku pripadnost.²⁶⁶ Predstavnici tužilaštava u BiH sa kojima smo razgovarali, npr., iznijeli su mišljenje da praksa anonimizacije sudskih odluka i tužilačkih akata u predmetima ratnih zločina dovodi u pitanje princip individualizacije krivice.²⁶⁷

Kao što je prethodno navedeno, anonimiziranje podataka o osuđenom, žrtvama, svjedocima, pa čak i o nazivima gradova i mjesta gdje su zločini počinjeni, presudu čini neshvatljivom i nejasnom, a u krajnjem slučaju i gotovo nerazumljivom. Dok se u literaturi, pa i praksi tranzicijske pravde u različitim zemljama često diskutiralo o tome da li u izvještajima komisija za istinu i pomirenje treba navoditi imena osoba koje su povezane sa ratnim zločinima – pri čemu se, pored ostalog, postavljalo pitanje da li nešto manje zahtjevne procedure i niži standard dokazivanja u takvim posebnim istražnim organima opravdavaju navođenje imena pojedinaca u konačnim izvještajima – slična se pitanja uglavnom nisu postavljala u kontekstu suđenja za ratne zločine. Naprotiv, individualizacija krivice i utvrđivanje i navođenje imena

---

²⁶⁵ Meddžida Kreso, “Uloga pravosuđa u procesu tranzicione pravde: personalizovanje krivice”, *Pravda u tranziciji*, br. 7 (2006).

²⁶⁶ Vidjeti npr.: Sud BiH, Prvostepena presuda br. S1 1 K004648 11 Kri (X-KR-05/111), 9. 11. 2011; Sud BiH, Drugostepena presuda br. S1 1 K 004648 12 Krž 3, 28. 3. 2012.

²⁶⁷ Intervju sa predstavnikom Kantonalnog tužilaštva Hercegovačko-neretvanskoga kantona, 24. 5. 2013. Intervju sa predstavnikom Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskoga kantona, 3. 6. 2013.

počinilaca smatraju se neizostavnim elementima međunarodnog krivičnog prava.²⁶⁸ Individualizacija krivice u predmetima ratnih zločina u svojoj osnovi ima za cilj da se počinioци krivičnih djela ne mogu skrivati iza grupe, da se etničke zajednice zaštite od toga da budu kolektivno okrivljene, te da se na taj način doprinese suzbijanju mržnje i unapređenju pomirenja: “Suđenjem pojedincima, na osnovu njihove lične odgovornosti, personalizira se krivica, što je svakako bitno za proces pomirenja. [...] niti jedan počinjeni zločin ne smije ostati neimenovan, bilo gdje je počinjen i bilo ko da ga je počinio.”²⁶⁹ Human Rights Watch, u istom kontekstu, također ističe da “bez individualizacije krivice, pojam kolektivne odgovornosti za zločine ima veći odjek i olakšava da se krivica koja je fokusirana na jednu grupu prenese iz jedne generacije u drugu”.²⁷⁰

Svakako bi se moglo tvrditi i to da je krivica u ovom kontekstu individualizirana onda kada je određena osoba osuđena za određeno krivično djelo, neovisno o tome da li je ime te osobe anonimizirano u samoj presudi ili ne. Međutim, praksa međunarodnih krivičnih tribunala, hibridnih sudova i brojnih nacionalnih sudova koji procesuiraju krivična djela ratnih zločina, a u pravilu objavljuju lične podatke optuženih i osuđenih osoba u presudama i optužnicama (kao i u rješenjima i nalogima – naprimjer, u nalogu za hapšenje), svakako je indikativna. Takva praksa govori u prilog tezi da individualizacija krivice u ovim predmetima u pravilu podrazumijeva i javno obznanjeno ime počinioца konkretnog zločina.

---

²⁶⁸ Statute of the International Tribunal for Rwanda, 8. 11. 1994, član 6; ažurirani Statut Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, septembar 2009, član 7; Rome Statute of the International Criminal Court, 17. 7. 1998, član 25. Vidjeti također Mohamed Othman, “Justice and Reconciliation”, u *Roads to Reconciliation*, ur. Elin Skaar, Siri Gloppen i Astri Suhrke (Lanham: Lexington Books, 2005), str. 256.

²⁶⁹ Kreso, “Uloga pravosuđa u procesu tranzicije pravde: personalizovanje krivice”.

²⁷⁰ Human Rights Watch, *Selling Justice Short: Why Accountability Matters for Peace* (New York: Human Rights Watch, 2009), str. 6. Vidjeti također Nanci Amoury Combs, *Guilty Pleas in International Criminal Law: Constructing a Restorative Justice Approach* (Stanford: Stanford University Press, 2007), str. 54.

4.

Između anonimizacije i potpune transparentnosti: komparativna iskustva

Imajući u vidu nedovoljno određene međunarodne standarde u ovom domenu, kao i neminovno različit odnos pojedinačnih jurisdikcija prema prethodno elaboriranim vrijednostima koje se anonimizacijom ugrožavaju, odnosno štite, ne iznenađuje da pravosudne institucije u različitim državama imaju i veoma različite prakse u ovoj oblasti. Tako, npr., Evropski sud za ljudska prava objavljuje imena aplikanata u većini svojih presuda.²⁷¹ Prema pravilu 33. Statuta ovog suda,²⁷² svi dokumenti, osim dokumenata koji su priloženi na osnovu “prijateljske nagodbe”, moraju biti dostupni javnosti, osim ako predsjednik vijeća, samo iz razloga predviđenih Statutom, ne odluči drukčije, bilo na svoju vlastitu inicijativu bilo na zahtjev stranaka ili druge osobe.²⁷³ Svaki zahtjev za osiguravanje povjerljivosti podataka mora sadržavati obrazložene razloge za takav pristup,²⁷⁴ a javni pristup dokumentima može se ograničiti “u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi maloljetnika ili zaštite privatnog života strana u sporu ili kada to predsjednik vijeća smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao nanijeti štetu interesima pravde”.²⁷⁵ Dakle, može se primijetiti da je ova formulacija gotovo identična odredbi iz člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji propisuje mogućnost isključenja javnosti sa sudskih postupaka pod određenim uvjetima.

Praksa je slična i pred Evropskim sudom pravde. Ovaj sud objavljuje sve svoje presude, kao i obavijesti o pokrenutim postupcima u *Official Journal of the European*

---

²⁷¹ European Court of Human Rights (ECtHR), Rules of Court (Strasbourg: ECtHR, 2014).

²⁷² Ibid., pravilo 33.

²⁷³ Ibid., pravilo 33, stav 1.

²⁷⁴ Ibid., pravilo 33, stav 3.

²⁷⁵ Ibid., pravilo 33, stav 2.

*Union*²⁷⁶ i na CURIA web-stranici.²⁷⁷ Također, svako ima pravo da od Suda dobije ovjerene kopije presuda i naredbi,²⁷⁸ a praksa navođenja stranaka pod inicijalima predstavlja izuzetak a ne pravilo.²⁷⁹ Čak i u predmetima koji sadrže informacije iz privatnog i intimnog života aplikanta, kao što je to slučaj, npr., u predmetu *Lisa Jacqueline Grant v. South-West Trains Ltd*,²⁸⁰ Evropski sud pravde ne anonimizira svoje presude. Statut Suda predviđa samo dva slučaja u kojima će se anonimizirati podaci o strankama u postupku. Najprije, to se čini ako je takvu praksu prethodno odobrio nacionalni sud ili tribunal koji je podnio predmet Evropskom sudu pravde. Druga je takva situacija ako sam sud, na osnovu zahtjeva suda ili tribunala koji je podnio predmet, na osnovu obrazloženog zahtjeva stranaka ili na vlastitu inicijativu, odluči da je potrebno donijeti odluku o anonimizaciji podataka o jednoj ili više fizičkih ili pravnih osoba.²⁸¹ Opća anonimizacija, dakle, nije poznata pred ovim sudom.

Pogled na komparativnu praksu ukazuje na to da države imaju veoma različite pristupe u ovom domenu. Naprimjer, u Poljskoj, trenutno većina sudova svoje presude ne objavljuje na internetu.²⁸² Jedinu su izuzetak presude Vrhovnog suda Poljske.²⁸³ Zbog strogih pravila koja se odnose na zaštitu ličnih podataka, sve presude ovog suda prije objave se anonimiziraju.²⁸⁴ Anonimiziraju se lični podaci, kao i “drugi podaci koji bi mogli identificirati stranke”, u koje se ubrajaju i nazivi

---

²⁷⁶ EUR-lex, Official Journal of the European Union, dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do> (stranica posjećena 20. 3. 2014).

²⁷⁷ “Rules of Procedure of the Court of Justice”, *Official Journal of European Union* L 265, 29. 9. 2012, član 92; Info Curia – Case-law of the Court of Justice, dostupno na <http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=en> (stranica posjećena 20. 3. 2014).

²⁷⁸ “Rules of Procedure of the Court of Justice”, član 22 (2).

²⁷⁹ Presude i mišljenja “nezavisnih advokata” (Advocates General) dostupni su na CURIA internetskoj stranici istog dana kada budu donesene. Iste presude i mišljenja u većini se slučajeva kasnije objavljuju u Izvještajima Suda. Predmeti se identificiraju prema imenu aplikanta (npr. *Francovich v Italy* (1990) C-6/90, *Costa v ENEL* [1964] ECR 585 (6/64), a lista predmeta dostupna je na http://curia.europa.eu/en/content/juris/c2_juris.htm (stranica posjećena 20. 3. 2014).

²⁸⁰ European Court of Justice, *Lisa Jacqueline Grant v South-West Trains Ltd*, 17. 2. 1998. U predmetu *Lisa Jacqueline Grant v. South West Trains Ltd*, Evropski sud pravde razmatrao je pitanje da li postoji diskriminacija na osnovu spola ili seksualne orijentacije, te je u tom kontekstu iznio i činjenice o privatnom i intimnom životu Lise Jacqueline Grant, koja je živjela u vanbračnoj zajednici sa osobom istog spola.

²⁸¹ “Rules of Procedure of the Court of Justice”, član 95.

²⁸² U trenutku pisanja ove studije, Ministarstvo pravosuđa je u procesu kreiranja *online* baze u kojoj će biti objavljene sve sudske presude: <http://orzeczenia.ms.gov.pl/> (stranica posjećena 20. 3. 2014).

²⁸³ Vrhovni sud Republike Poljske, dostupno na <http://www.sn.pl/orzecznictwo/SitePages/Najnowsze%20orzeczenia.aspx?el=Izba%20Karna> (stranica posjećena 20. 3. 2014).

²⁸⁴ E-mail intervju sa asistentom na Katedri za teoriju i filozofiju prava na Pravnom fakultetu Kozminski, Univerzitet Kozminski, 12. 3. 2013.

mjesta i gradova. Međutim, osoba koja ima pravni interes ili može obrazložiti postojanje nekog drugog interesa (poput provođenja istraživanja) može putem pismenog zahtjeva dobiti neanonimiziranu presudu.²⁸⁵ Kada su u pitanju objave presuda na web-stranicama, nema razlike u odnosu na kategorizaciju osoba protiv kojih se vodi krivični postupak, tako da ista pravila vrijede bez obzira na to da li je optužena, odnosno osuđena osoba javna ličnost ili ne.²⁸⁶ Pravila anonimizacije jednako se primjenjuju na sve.

Ista je situacija u Njemačkoj, gdje je anonimizacija informacija o pojedincima uključenim u krivične postupke počela već 1945. godine.²⁸⁷ Prvih decenija – do 70-ih godina – zabilježeni su česti izuzeci od anonimizacije.²⁸⁸ Međutim, počev od tzv. “Volkszählungsurteil” presude (Presuda o popisu stanovništva)²⁸⁹ Saveznog ustavnog suda (najvišeg suda u Njemačkoj), u kojoj je razvijeno ustavno pravo na “informativno samoopredjeljenje” ili “pravo na privatnost informacija”, praksa anonimizacije u Njemačkoj se provodi po veoma strogim pravilima.²⁹⁰ U ovoj presudi, sud je zaključio da osnovno pravo na ličnu slobodu²⁹¹ jamči pojedincima pravo da odluče o otkrivanju i korištenju njihovih ličnih podataka.²⁹² Dobiti neanonimiziranu presudu i/ili optužnicu u krivičnom predmetu na temelju pisanog zahtjeva upućenog sudu u Njemačkoj po pravilu nije moguće.²⁹³ Ipak, i danas postoje izuzeci od anonimizacije sudskih odluka, pogotovo kada se radi o istaknutim osobama ili historijskim ličnostima,²⁹⁴ kao što je slučaj, npr., sa aktuelnim krivičnim postupkom protiv Beate Zschäpe, koja je optužena za niz rasno motiviranih ubistava.²⁹⁵ Izuzetke u pogledu anonimizacije ličnih podataka utvrđuje sud. Slično je i u Španiji, gdje sudovi anonimiziraju presude prije njihovog dostavljanja javnosti. Štaviše, španski

---

²⁸⁵ Ibid.

²⁸⁶ Ibid.

²⁸⁷ E-mail komunikacija sa sudijom Saveznog vrhovnog suda Saarbäcken, 20. 7. 2013.

²⁸⁸ Ibid.

²⁸⁹ Entscheidungen des Bundesverfassungsgericht [BVerfGE] 1Volkszählungsurteil [Presuda o popisu stanovništva], 15. 12. 1983.

²⁹⁰ E-mail komunikacija sa sudijom Saveznog vrhovnog suda Saarbäcken, 20. 7. 2013.

²⁹¹ “Basic Law for the Federal Republic of Germany”, član 2.

²⁹² E-mail komunikacija sa sudijom Saveznog vrhovnog suda Saarbäcken, 20. 7. 2013. Vidjeti također Christine Morgenstern, “Judicial Rehabilitation in Germany”, str. 25.

²⁹³ E-mail komunikacija sa sudijom Saveznog vrhovnog suda Saarbäcken, 20. 7. 2013. Uporediti Morgenstern, “Judicial Rehabilitation in Germany”.

²⁹⁴ Gerhard Knerr, “Die Namensnennung bei der Publikation gerichtlicher Entscheidungen”, *JurPC Web-Dok* 73/2004. E-mail komunikacija sa sudijom Saveznog vrhovnog suda Saarbäcken, 20. 7. 2013.

²⁹⁵ E-mail komunikacija sa sudijom Saveznog vrhovnog suda Saarbäcken, 20. 7. 2013.

je Ustavni sud usvojio interpretaciju prema kojoj ustavno pravo na javno suđenje ne daje pravo javnosti na pristup presudama.²⁹⁶

U mnogim drugim državama, a posebno onim iz anglosaksonskog pravnog kruga, presude se neanonimizirane objavljuju i u pismenom i u elektronskom obliku, te se i u literaturi po pravilu citiraju prema imenima stranaka.²⁹⁷ Samo su u izuzetnim slučajevima imena stranaka zamijenjena fiktivnim imenima. Naprimjer, presude u krivičnim predmetima u Velikoj Britaniji i Irskoj objavljuju se neanonimizirane na web-stranici Informacijskog pravnog instituta Velike Britanije, Irske i Evropske unije.²⁹⁸ Kako je navedeno na toj web-stranici, cilj uspostavljanja ovog web-portala jeste omogućavanje pristupa svim presudama redovnih sudova. Pored toga, na drugoj web-stranici²⁹⁹ objavljuju se neanonimizirane presude svih sudova u Velikoj Britaniji. Praksa je slična i u Kanadi,³⁰⁰ Australiji³⁰¹ i na Novom Zelandu.³⁰² U Sjedinjenim Američkim Državama, javnost ima pravo pristupa neanonimiziranim presudama na osnovu pismenog zahtjeva, a i većina sudova objavljuje cjelokupne sudske spise na internetu. Brojne američke sudije, politolozi i pravni eksperti smatraju potpunu transparentnost pravosuđa uvjetom *sine qua non* demokratske vlasti.³⁰³

Kada je u pitanju praksa sudova u regiji, Apelacioni sud u Beogradu, Vrhovni sud Republike Hrvatske te svi sudovi u Crnoj Gori donijeli su pravilnike o anonimizaciji podataka u sudskim odlukama, kojima se uređuje način anonimizacije sudskih odluka koje se objavljuju na internetu. Tako, npr., u Crnoj Gori, web-stranica "Sudovi Crne Gore"³⁰⁴ (sistem web-stranica svih sudova u Crnoj Gori) daje ažurirani pregled svih odluka, propisa, biltena Vrhovnog suda, rasporeda suđenja, saopćenja itd. Sve sudske odluke objavljuju se u cjelini, ali se podaci o strankama – fizičkim osobama i pravnim osobama, na osnovu kojih ih je moguće identificirati, zamjenjuju ili izostavljaju. To se odnosi i na predmete ratnih zločina. Također, anonimiziraju se

---

²⁹⁶ Jacobs i Larrauri, "Are Criminal Convictions a Public Matter? The USA and Spain".

²⁹⁷ Neke od najpoznatijih presuda Vrhovnog suda SAD-a su npr.: *Brown v. Board of Education*, 347 U.S. 483 (1954); *Dred Scott v. Sandford*, 60 U.S. 393 (1857); *Gibbons v. Ogden*, 22 U.S. 1 (1824); *Gideon v. Wainwright*, 372 U.S. 335 (1963).

²⁹⁸ Vidjeti "British and Irish Legal Information Institute", <http://www.bailii.org/recent-decisions.html> (stranica posjećena 22. 7. 2013).

²⁹⁹ "Judgmental", <http://judgmental.org.uk/> (stranica posjećena 22. 7. 2013).

³⁰⁰ "The Canadian Legal Information Institute", <http://www.canlii.org/en/> (stranica posjećena 22. 7. 2013).

³⁰¹ "Australasian Legal Information Institute", <http://www.austlii.edu.au/> (stranica posjećena 22. 7. 2013).

³⁰² "Supreme Court of New Zealand", <http://www.nzlii.org/nz/cases/NZSC/2012/> (stranica posjećena 22. 7. 2013).

³⁰³ Jacobs i Larrauri, "Are Criminal Convictions a Public Matter? The USA and Spain".

³⁰⁴ "Sudovi Crne Gore", <http://www.sudovi.me> (stranica posjećena 20. 3. 2014).

i nazivi mjesta tako što se upisuju početna velika slova naziva mjesta sa tačkom (npr. Podgorica – P.; Herceg-Novi – H. N.), dok se podaci o adresi stanovanja i drugi detalji u pravilu izostavljaju.

Kada je u pitanju Hrvatska, kao što je već navedeno, Vrhovni sud Republike Hrvatske donio je vlastita Pravila o anonimizaciji sudskih odluka³⁰⁵, dok je praksa drugih sudova dosta neujednačena. Naprimjer, pomoću web-stranice Županijskog suda u Zagrebu moguće je pristupiti neanonimiziranim presudama.³⁰⁶ S druge strane, Općinski kazneni sud u Zagrebu u septembru 2013. godine donio je Odluku o imenovanju službenika za zaštitu osobnih podataka unutar suda.³⁰⁷ Međutim, činjenica je da većina sudova u Hrvatskoj, zapravo, ne objavljuje presude na internetu.³⁰⁸

U Srbiji, Apelacioni sud u Beogradu usvojio je pravila prema kojima se sve odluke ovog suda anonimiziraju,³⁰⁹ a ne anonimiziraju se samo “sudske odluke za koje je posebnim propisima odlučeno da se javno objave u sredstvima informisanja u izvornom tekstu”, te, što je naročito važno i u čemu se ovo rješenje razlikuje od pravila iz Crne Gore, “podaci o okrivljenim i osuđenim licima u presudama i rešenjima o trajnom oduzimanju imovine donetim u predmetima ratnih zločina, organizovanog kriminala ili pranja novca”.³¹⁰ Ipak, zanimljivo je primijetiti da bi se prema ovom pravilu objavlivali samo podaci o okrivljenim i osuđenim osobama kojima je oduzeta imovina, a ne o svim onim koje su osuđene za navedena krivična djela. I, zaista, uvidom u web-stranicu Apelacionog suda u Beogradu može se ustanoviti da ovaj sud anonimizira sve presude.³¹¹ Viši sud u Beogradu, s druge strane, u pravilu uopće ne objavljuje presude, te ga je upravo zbog takve prakse kritizirala javnost i relevantne nevladine organizacije.³¹² S druge strane, praksa Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije potpuno je suprotna: ovo tužilaštvo, čim

---

³⁰⁵ Vrhovni sud Republike Hrvatske, “Pravila o anonimizaciji”, Su/748-IV/03-2, 31. 12. 2003.

³⁰⁶ Vidjeti presude na web-stranici Županijskog suda u Zagrebu: <https://sudovi.pravosudje.hr/zszg/img/File/Presuda%20-%20Fina%2012%2012%202012.pdf>; <https://sudovi.pravosudje.hr/zszg/img/File/Presuda%20Ivo%20Sanader%20-%20ina%20mol.pdf> (stranica posjećena 20. 3. 2014).

³⁰⁷ Općinski kazneni sud u Zagrebu, “Odluka o imenovanju službenika za zaštitu osobnih podataka”, broj: 7-Su-287/13-1, 16. 9. 2013.

³⁰⁸ Vidjeti web-stranicu <http://sudovi.pravosudje.hr> (stranica posjećena 20. 3. 2014).

³⁰⁹ Apelacioni sud u Beogradu, “Pravilnik o minimumu anonimizacije sudskih odluka Apelacionog suda u Beogradu”, 27. 8. 2010, član 1. Vidjeti također Viši sud u Novom Sadu, “Pravilnik o zameni i izostavljanju (anonimizaciji podataka u sudskim odlukama)”, Posl. br. Su-1-1-11/12, 1. 3. 2012.

³¹⁰ Apelacioni sud u Beogradu, “Pravilnik o izmenama Pravilnika o minimumu anonimizacije sudskih odluka Apelacionog suda u Beogradu”, 26. 4. 2012, član 2.

³¹¹ Vidjeti <http://www.bg.ap.sud.rs/lt/articles/sudska-praksa/pregled-sudske-prakse-apelacionog-suda-u-beogradu/krivicno-odeljenje/> (stranica posjećena 18. 10. 2013).

³¹² Fond za humanitarno pravo, *Izveštaj o suđenjima za ratne zločine u Srbiji u 2012. godini* (Beograd: Fond za humanitarno pravo, 2013), str. 12–13.

podigne optužnicu, objavljuje je na svojoj internetskoj stranici, sa punim imenom optuženog, odnosno optuženih.³¹³

Kada je u pitanju objavljivanje ličnih podataka u optužnicama, praksa drugih država jednako je raznolika kao što je to slučaj sa presudama. Tako, npr., tužilaštva u Belgiji³¹⁴, Hrvatskoj³¹⁵, Grčkoj³¹⁶ i Poljskoj³¹⁷ javnosti u pravilu ne otkrivaju identitet optuženih, svjedoka i drugih učesnika u postupku.³¹⁸ S druge strane, u Danskoj je usvojeno rješenje prema kojem su istraga i procesuiranje krivičnih djela zasnovani na principu otvorenosti prema javnosti.³¹⁹ Na sličan su način u Sjedinjenim Američkim Državama neanonimizirane optužnice u krivičnim predmetima dostupne putem web-stranica sudova, odnosno tužilaštava.³²⁰ Pored SAD-a, bitno je napomenuti da međunarodni tribunal za bivšu Jugoslaviju³²¹ i Ruandu,³²² hibridni sudovi,³²³ Tužilaštvo za ratne zločine Republike Srbije, te Međunarodni krivični

---

³¹³ Internetska stranica Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije: http://www.tuzilastvorz.org.rs/html_trz/optuznice_lat.htm (stranica posjećena 22. 10. 2013).

³¹⁴ Conseil Consultatif du Procureurs Europeen (CCPE), Questionnaire en vue de la préparation de l'Avis No. 8 du CCPE sur les relations entre procureurs et médias: Réponses de la Belgique (Strasbourg: CCPE, 6. 2. 2013), str. 1.

³¹⁵ Consultative Council of European Prosecutors (CCPE), Questionnaire for the Preparation of the CCPE Opinion No. 8 on the Relationship between Prosecutors and the Media: Replies from Croatia (Strasbourg: CCPE, 6. 2. 2012), str. 6.

³¹⁶ Consultative Council of European Prosecutors, Questionnaire for the Preparation of the CCPE opinion No. 8 on the Relationship between Prosecutors and the Media: Reply from Greece (Strasbourg: CCPE, 6. 2. 2012), str. 3.

³¹⁷ Conseil Consultatif du Procureurs Europeen (CCPE), Questionnaire en vue de la préparation de l'Avis No. 8 du CCPE sur les relations entre procureurs et médias: Réponses de la Pologne (Strasbourg: CCPE, 6. 2. 2012), str. 6.

³¹⁸ Vidjeti, npr., i web-stranicu Državnog odvjetništva Republike Hrvatske: <http://www.dorh.hr/Default.aspx> (stranica posjećena 20. 2. 2014); web-stranicu Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore: <http://www.tuzilastvocg.me> (stranica posjećena 20. 2. 2014).

³¹⁹ Consultative Council of European Prosecutors, Questionnaire for the Preparation of the CCPE opinion No. 8 on the Relationship between Prosecutors and the Media: Reply from Denmark (Strasbourg: CCPE, 6. 2. 2012), str. 1. i 4.

³²⁰ Vidjeti, naprimjer, web-stranicu Vrhovnog suda u New Jerseyu: <http://www.judiciary.state.nj.us/supreme/> (stranica posjećena 30. 12. 2013). Također vidjeti primjer: <http://www.justice.gov/criminal/pr/documents/03-05-09tesler-indictment.pdf> (stranica posjećena 30. 12. 2013).

³²¹ Vidjeti web-stranicu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju: <http://www.icty.org/action/cases/4> (stranica posjećena 30. 12. 2013).

³²² Vidjeti web-stranicu Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu: <http://www.unict.org/Cases/tabid/204/Default.aspx> (stranica posjećena 30. 12. 2013).

³²³ Vidjeti web-stranicu Specijalnog suda za Siera Leone: <http://www.sc-sl.org/CASES/ProsecutorvsCharlesTaylor/tabid/107/Default.aspx> (stranica posjećena 30. 12. 2013). Također vidjeti web-stranicu Specijalnog tribunala za Lebanon: <http://www.stl-tsl.org> (stranica posjećena 30. 12. 2013).

sud,³²⁴ objavljuju neanonimizirane optužnice na svojoj web-stranici, čak i prije njihovog sudskog potvrđivanja. Ono što je zajedničko za sve ove institucije jeste da procesuiraju predmete ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida. Na kraju, posebno je zanimljiva praksa u Švedskoj, gdje se na internetu ne objavljuju optužnice, ali se, pored anonimiziranih presuda,³²⁵ objavljuju i anonimizirane žalbe tužilaštava na prvostepenu odluku.³²⁶

Ipak, bitno je napomenuti da pravosudni organi država u kojima se na internetu ne objavljuju cjelovite optužnice, često objavljuju saopćenja za javnost o podignutim, odnosno potvrđenim optužnicama. Kada je u pitanju praksa anonimiziranja saopćenja o optužnicama, različite pravosudne instance imaju različit pristup tom pitanju. Naprimjer, Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore objavljuje neanonimizirana i veoma detaljna saopćenja³²⁷, dok državno tužilaštvo u Njemačkoj anonimizira i saopćenja.³²⁸ U odsustvu jedinstvenih pravila, diskreciona ocjena pravosudnih institucija vodi nekonzistentnoj praksi. Takav je slučaj, npr., sa Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske, u kojem su neka saopćenja anonimizirana, a neka ne.³²⁹

---

³²⁴ Vidjeti web-stranicu Međunarodnog krivičnog suda: <http://www.icc-cpi.int/Pages/default.aspx> (stranica posjećena 30. 12. 2013).

³²⁵ Vidjeti web-stranicu Swedish Prosecution Authority: <http://www.aklagare.se/Dokumentsamling/Hogsta-domstolen/Domar/> (stranica posjećena 30. 12. 2013).

³²⁶ Vidjeti primjer na http://www.aklagare.se/PageFiles/12752/overklagande_AM_2013-9438.pdf (stranica posjećena 30. 12. 2013).

³²⁷ Vidjeti naprimjer web-stranicu Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore: http://www.tuzilastvogc.me/index.php?option=com_content&view=article&id=43 (stranica posjećena 30. 12. 2013). Vidjeti i web-stranicu Švedskog tužilaštva: <http://www.aklagare.se/> (stranica posjećena 30. 12. 2013).

³²⁸ Vidjeti <http://www.staatsanwaltschaft.sg.ch/news/staatsanwaltschaft/2013/12/mehrjaehrige-freiheitsstrafen-fuer-drei-heroinhaendler.html> (stranica posjećena 30. 12. 2013).

³²⁹ Vidjeti naprimjer web-stranicu Državnog odvjetništva Republike Hrvatske: <http://www.dorh.hr/Default.aspx> (stranica posjećena 30. 12. 2013).

5.

Mogući kompromis između opće anonimizacije i javnog interesa

Kako pokazuje kratki prikaz prakse drugih zemalja u ovoj oblasti, kada su u pitanju presude, čini se da dominiraju isključivi pristupi: anonimizacija je ili pravilo ili izuzetak. Kada su u pitanju optužnice, uvidom u raspoložive izvore, stječe se dojam da se one nešto rjeđe objavljuju na internetu (anonimizirane ili ne), sa izuzetkom optužnica u predmetima ratnih zločina.

Na sličan način, ni zakoni o krivičnom postupku u BiH ne prepoznaju zasebna proceduralna pravila o transparentnosti dokumenata u pravosuđu, koja bi uvažavala specifičnosti pojedinih vrsta krivičnih djela ili pojedinih kategorija učesnika u postupku. Jedini je izuzetak u tom smislu, kao što je već navedeno, posebni postupak prema maloljetnicima. Elemente mogućeg kompromisnog pristupa ovoj problematici ukratko ćemo razmotriti u nastavku teksta.

5.1. Kategorizacija s obzirom na prirodu podataka koji se objavljuju

Sudski postupci u krivičnim predmetima u pravilu rezultiraju mnoštvom podataka, ali njihova su vrijednost i značaj iz perspektive javnosti različiti, naročito kada se posmatraju u kontekstu prava na zaštitu ličnih podataka i zaštitu privatnosti. U predmetu *Z. protiv Finske*,³³⁰ koji se odnosi na objavljivanje presude žalbenog suda koja identifikira ne samo prijestupnika nego i njegovu tadašnju suprugu (podnositeljicu aplikacije) i otkriva da su zaraženi HIV-om,³³¹ Evropski sud za ljudska prava zaključio je da je došlo do povrede prava na privatnost podnositeljice jer nisu postojali “uvjerljivi razlozi” za objavljivanje podataka o njenom zdravstvenom stanju.³³² Dakle, objavljivanje ličnih podataka može, pod određenim okolnostima, predstavljati kršenje prava predviđenih Konvencijom. Evropski je sud također konstatirao da “domaći zakon ... mora predvidjeti odgovarajuće zaštitne mjere kako

---

³³⁰ ECtHR, *Z v. Finland*.

³³¹ ECtHR, *Z v. Finland*, par. 113. Prema relevantnom finskom zakonu, drugostepeni sud ima diskreciju, prvo, da izostavi imena u presudi i, drugo, da kompletno obrazloženje na određeni period tretira povjerljivim, te da umjesto toga objavi skraćenu verziju obrazloženja, izreke i zakona koji je primijenjen.

³³² ECtHR, *Z v. Finland*, par. 113.

bi se spriječila takva komunikacija ili otkrivanje podataka o ličnom zdravstvenom stanju, izuzev ako je [to] opravdano drugim zahtjevima u interesu javnosti”.³³³

Očigledno je, dakle, da se tokom provođenja krivičnog postupka mogu otkriti izuzetno osjetljivi i drugi lični podaci o pojedincima, koji su od male ili nikakve vrijednosti za javnost. Takvi su podaci, u kontekstu BiH, npr.: jedinstveni matični broj, broj lične karte, posebne kategorije podataka poput nacionalnog ili etničkog porijekla, zdravstvenog stanja, prethodne osuđivanosti itd. Intervjui i fokus grupe održani u okviru ovog istraživanja pokazali su da većina ispitanika smatra da trebaju postojati različita pravila o anonimizaciji s obzirom na vrstu podataka koji se objavljuju.

Iz diskusija sa učesnicima fokus grupa proizašao je dominantni stav da iako često postoji javni interes da lični podaci optužene i osuđene osobe – poput imena i prezimena – budu obznanjeni, takav interes ne postoji kada je riječ o pristupu svim ličnim podacima o tim osobama. Međutim, kada su u pitanju posebne kategorije podataka, zabilježili smo gotovo jedinstven stav učesnika da se pitanje njihovog objavljivanja treba rješavati prema okolnostima konkretnog predmeta. Tako, naprimjer, podaci o prethodnoj osuđivanosti mogu biti veoma značajni, pogotovo u kontekstu analize o tome na koji način sudovi primjenjuju institut “otežavajuće i olakšavajuće okolnosti” prilikom odmjerenja kazne. Nadalje, kada je u pitanju npr. krivično djelo genocida, ali i krivična djela počinjena iz mržnje, od interesa su za javnost podaci koji otkrivaju npr. etničko porijeklo, kako žrtve tako i optužene, odnosno osuđene osobe.

I novi pristup Suda BiH ovoj problematici ukazuje na mogući kompromis u domenu anonimizacije sudskih akata, koji bi podrazumijevao različit tretman različitih kategorija podataka. Naime, posljednje izmjene Pravilnika Suda BiH iz 2013. godine (koje se trenutno nalaze u fazi nacрта) regulirale su ovu problematiku tako što predviđaju da se u sudskim odlukama i informativnim sadržajima objavljenim na web-stranici Suda, neće objavljivati sljedeći lični podaci:

- a) jedinstveni matični broj – JMBG,
- b) broj lične karte, pasoša, vozačke dozvole i brojevi ostalih ličnih dokumenata,
- c) posebne kategorije podataka propisane u članu 3. Zakona o zaštiti ličnih podataka, odnosno svi lični podaci koji otkrivaju: a) rasno porijeklo, državljanstvo, nacionalno ili etničko porijeklo, političko mišljenje ili stranačku pripadnost, članstvo u sindikatima, religijsko, filozofsko ili drugo uvjerenje, zdravstveno stanje, genetski kod, seksualni život; b) krivične presude; c) biometrijske podatke.

Međutim, ovaj nacrt navodi i izuzetke od tog općeg pravila. Tako je, prema Nacrtu Pravilnika, dozvoljeno objavljivanje ličnih podataka koji spadaju u posebne kategorije podataka u sljedećim situacijama:

- a) Nosilac podataka dao je izričitu saglasnost za to.

---

³³³ Ibid., par. 95–96.

- b) Objava takvih podataka neophodna je za zaštitu života, zdravlja, imovine i drugih vitalnih interesa nosioca podataka ili druge osobe za koju se saglasnost ne može dobiti, a naročito kada se radi o fizički, mentalno ili pravno nesposobnoj osobi, ili ako se osoba smatra nestalom, ili zbog drugih sličnih razloga.
- c) Objava je potrebna za izvršavanje obaveze ili posebnih prava Suda kao kontrolora podataka iz oblasti radnog prava u onoj mjeri u kojoj je ovlašten zakonom za to.
- d) Kada ih je nosilac podataka učinio javnim ili je njihova obrada neophodna za pokretanje, provođenje ili odbranu od pravnih zahtjeva.
- e) Kada je to od posebnog javnog interesa ili u drugim slučajevima propisanim zakonom.

Ova veoma značajna odredba Nacrta izmjene Pravilnika – značajna jer se odnosi na utvrđivanje izuzetaka – ipak je nedorečena u bitnim elementima. Naime, u posljednjoj tački ove odredbe ponovo se poziva na “konkretne odredbe o adekvatnim mehanizmima zaštite” – izraz koji se spominje i u Zakonu o zaštiti ličnih podataka BiH u dijelu koji se odnosi na obradu posebnih kategorija podataka. Međutim, ni u ovom slučaju nije jasno ključno pitanje: koji zakon mora sadržavati konkretne odredbe o adekvatnim mehanizmima zaštite i šta su to adekvatni mehanizmi zaštite u ovom kontekstu.

Izmjene Pravilnika predviđaju da će potpuna anonimizacija podataka biti primijenjena *samo u izuzetnim situacijama*. Naime, “[u] cilju zaštite ličnog ili intimnog života optuženog ili oštećenog, tužitelja ili tuženog, ili zaštite interesa maloljetnika ili svjedoka [...] po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranaka branioca [sud će] odlučiti da se u sudskoj odluci objavljenoj na web stranici Suda ... ne objave ni slijedeći lični podaci optuženog, tužitelja, tuženog, oštećenog, maloljetnika ili svjedoka:

- a) ime i prezime, nadimak,
- b) datum i mjesto rođenja
- c) ime i prezime roditelja
- d) adresa
- A) e-mail adresa, URL/web adresa.”³³⁴

No, i u ovakvom pristupu može se uočiti nekoliko potencijalno problematičnih detalja. Najprije, podsjetimo da Izmjene Upute o načinu zamjene ili ispuštanja ličnih podataka u sudskim odlukama, audio/videozapisima ročišta i drugog informativnog sadržaja (dalje u tekstu: Izmjene Upute) detaljnije reguliraju način na koji će se vršiti zamjena ili ispuštanje određenih ličnih podataka. Naprimjer, kada je u pitanju ispuštanje podataka o nacionalnom ili etničkom porijeklu, Izmjene Upute propisuju sljedeće:

“Svjedok Petar Petrović rekao je da u ratu nije bio pripadnik nijedne vojne formacije, te da je u logor zatvoren samo zbog toga što je bio Srbin.”

---

³³⁴ Nacrt izmjene Pravilnika, član 25, stav 6.

Uputa navodi da se, u konkretnom primjeru, podatak “Srbin” neće izostaviti iz razloga što se “navođenje podataka o nacionalnom/etničkom porijeklu na ovakav način neće negativno odraziti na interese zaštićene Zakonom o zaštiti ličnih podataka, a to je onemogućavanje automatske obrade ovakvih podataka”. Nije jasno zbog čega se ne navodi i razlog da je etnička pripadnost u kontekstu zločina protiv čovječnosti, npr., bitna činjenica u utvrđivanju činjeničnog stanja. Naprimjer, takav podatak može služiti utvrđivanju da je postojao “široko rasprostranjen i sistematičan napad” usmjeren protiv civilnog stanovništva koje pripada određenoj etničkoj grupi, što predstavlja konstitutivni element zločina protiv čovječnosti.

Kada je u pitanju ispuštanje podataka o političkom mišljenju ili stranačkoj pripadnosti, Izmjene Upute predviđaju da će se takav podatak objaviti ukoliko ga je optuženi sam svojim ponašanjem učinio javnim. Kao primjer za takvu situaciju, Izmjene Upute navode političko opredjeljenje optuženog. No, ovo je jedini izuzetak u kojem se objavljuje informacija iz posebne kategorije zbog toga što ju je sam pojedinac učinio “javnom”, što bi se moglo kritizirati kao odveć uska formulacija izuzetka – budući da i druge informacije mogu biti javne, odnosno općepoznate.

Izmjene Upute također nude primjer kada će se objaviti podatak o zdravstvenom stanju jedne osobe. Tako se pravi razlika između “vidljivog” i “nevidljivog” zdravstvenog stanja. Uputa navodi kao primjer razliku između fizičkog invaliditeta, sa jedne strane (“amputirana desna noga”), i bolesti mentalnog zdravlja (“paranoidna šizofrenija”), sa druge strane. Razlog za ovakvo postupanje, prema Uputi, jeste da se radi o “vidljivom nedostatku”, da je to podatak “opće prirode”, te da se ne radi “o dijagnozi ili hroničnoj bolesti koja bi se mogla okarakterizirati kao posebna kategorija ličnog podatka”. Ovakva je formulacija svakako problematična. Osjetljivost koja je usko povezana sa zdravstvenim stanjem je subjektivna kategorija i ovisi o konkretnoj situaciji svakog pojedinca i kontekstu u kojem se nalazi. S druge strane, spomenuta je karakteristika “vidljiva” za one koji vide optuženog, ali ne i za javnost. Tako je fizičko onesposobljenje svakako bitno npr. u kontekstu krivičnog djela počinjenog iz mržnje čija je žrtva osoba sa invaliditetom.

Generalno govoreći, postoje podaci koji sami po sebi ne povlače javni interes, te ne postoji ni potreba za njihovim objavljivanjem. U ovu grupu spadaju podaci o jedinstvenom matičnom broju kao i lični brojevi identifikacijskih dokumenata. Kada je u pitanju ime i prezime – podaci koji su uvjet za osnovnu identifikaciju optužene, odnosno osuđene osobe – dominantan stav sagovornika koji su učestvovali u ovom istraživanju jeste da je te podatke potrebno objavljivati na osnovu načela javnosti krivičnog postupka i obaveze sudova i tužilaštava da obavještavaju javnost o krivičnim predmetima. Datum rođenja i ime i prezime roditelja svakako su podaci koji omogućavaju jasniju identifikaciju optužene, odnosno osuđene osobe, što je posebno relevantno u situacijama kada veći broj osoba ima isto ime i prezime. Dakle, postoje podaci za koje nije tako jednostavno, na opći način i unaprijed, odrediti pravila o njihovom otkrivanju, odnosno anonimiziranju u sudskim i tužilačkim aktima.

5.2. Kategorizacija s obzirom na težinu krivičnog djela

Drugi je mogući pristup kategorizaciji i gradaciji anonimizacije sudskih i tužilačkih akata fokus na kriterij težine krivičnog djela. Praksa nekih pravosudnih institucija u BiH u tom je smislu svakako indikativna. Naprimjer, na stranici Suda BiH dostupne su i presude iz Odjela III. Sve presude iz ovog odjela, uključujući i one za manje ozbiljna krivična djela, dostupne su na web-stranici u neanonimiziranoj formi. Tako je, naprimjer, dostupna presuda sa svim ličnim podacima u jednom predmetu koji se tiče krivičnog djela krivotvorenja novca, u kojem je počinitelj koristio krivotvorenu novčanicu od 20,00 KM.³³⁵ U tom smislu, treba podsjetiti na to da relevantna preporuka Strukturiranog dijaloga o pravosuđu BiH ukazuje na potrebu da se uspostavi ravnoteža između neophodne zaštite ličnih podataka i zahtjeva za objavljivanjem sudskih odluka i transparentnošću postupka, naročito u pogledu odluka od općeg značaja za javnost, *poput onih iz predmeta ratnih zločina, organiziranoga kriminala, korupcije, terorizma i slično.*³³⁶ Preporuka Komiteta ministara Vijeća Evrope iz 2003. godine o pružanju informacija o krivičnim postupcima putem medija također govori o pravu osoba koje su izdržale kaznu na zaštitu identiteta, ali i relativizira to pravo ukoliko su njihova počinjena djela bila predmet javnog interesovanja ili su to ponovo postala.³³⁷ U Eksplanatornom izvještaju uz Preporuku stoji:

“osobe i njihova krivična djela mogu, naprimjer, biti predmet javnog interesovanja ukoliko su ponovo prekršile krivični zakon ili ukoliko njihovo prethodno djelo predstavlja krivično djelo koje ne zastarijeva, kao što su zločini protiv čovječnosti ili genocid.”³³⁸

Predstavnici Agencije za zaštitu ličnih podataka, pravosudnih institucija, kao i predstavnici medija i nevladinog sektora koje smo konsultirali prilikom pisanja ove studije bili su jedinstvenog mišljenja da ni u kom slučaju ne treba anonimizirati podatke u pogledu krivičnih djela koja ne zastarijevaju. Međutim, različita su mišljenja o tome da li je potrebno objavljivati lične podatke u drugim predmetima.

---

³³⁵ Sud BiH, Prvostepena presuda br. S1 3 K 001736 10 K, 16. 9. 2010. Vidjeti također Sud BiH, *Samardžić Senad*, Prvostepena presuda br. S1 3 K 001989 10 K, 7. 12. 2010.

³³⁶ “Preporuke Četvrtog plenarnog sastanka ‘Strukturiranog dijaloga o pravosuđu između Evropske unije i Bosne i Hercegovine’”, Portal pravosuđa Bosne i Hercegovine, 15. 4. 2013, tačka 14.

³³⁷ Council of Europe, Recommendation Rec(2003)13 of the Committee of Ministers to member states on the provision of information through the media in relation to criminal proceedings, 10. 7. 2003. godine, princip 18.

³³⁸ Council of Europe, Explanatory Memorandum to Recommendation Rec(2003)13 of the Committee of Ministers to member states on the provision of information through the media in relation to criminal proceedings, par. 40.

Kada je riječ o zločinima protiv čovječnosti, ratnim zločinima i genocidu, čini se da je lako unaprijed izvagati javni interes i pronaći snažne argumente protiv anonimizacije u takvim predmetima. No, ne može se zanemariti činjenica da čak i jedno bagatelno djelo može izazvati izuzetno velik interes javnosti u sredini u kojoj je počinjeno. Predstavnik Okružnog tužilaštva u Doboju tako ističe: “Donosimo odluku o tome šta će biti objavljeno na našoj stranici rukovodeći se interesom javnosti... a to ne mora biti po zapriječenju kazni teže krivično djelo. Dakako da postoje krivična djela gdje je javnost zainteresovana za njegovo rješenje, a ne spadaju u grupu teških djela”.³³⁹

Dakle, kriterij težine krivičnog djela koristan je u određenoj mjeri, i to utoliko što sugerira da javni interes treba biti primarni kriterij pri odlučivanju o objavljivanju ličnih podataka u predmetima u vezi s krivičnim djelima koja ne zastarijevaju. Ipak, taj kriterij ne daje odgovore na pitanje da li i kada anonimizirati relevantne podatke o lakšim krivičnim djelima. U istoj perspektivi, bagatelna krivična djela također predstavljaju jasan primjer mogućeg slučaja u kojem bi anonimizacija mogla biti opravdana. S druge strane, ako se uzme u obzir interes rehabilitacije i resocijalizacije osuđenih osoba, neka vrsta anonimizacije bila bi potrebna upravo u kontekstu težih krivičnih djela, koja sama po sebi predstavljaju znatno snažniju društvenu stigmatu za počinioce od onih bagatelnih. U svakom slučaju, kriterij težine krivičnog djela, očigledno, sam po sebi ne može biti odlučujući u donošenju odluke o (ne)anonimizaciji optužnica i presuda, naročito kada je riječ o čitavom spektru krivičnih djela koja se nalaze između bagatelnih i onih najtežih, koja ne zastarijevaju.

5.3. Kategorizacija s obzirom na karakter i karakteristike učesnika u postupku

5.3.1. Posebna pozicija javnih osoba

Postavlja se pitanje da li problematici anonimizacije treba pristupiti različito s obzirom na karakteristike osobe koja je počinila krivično djelo. Naprimjer, Evropski sud za ljudska prava u predmetu *Sciacca protiv Italije*³⁴⁰ utvrdio je da status aplikantice kao “obične osobe” uvećava potrebu za zaštitom njenog prava na privatnost u krivičnom postupku.³⁴¹ U predmetu *News Verlags GmbH & CoKG protiv Austrije*, Sud je ponovio svoje stajalište da u slučajevima kada jedna osoba vlastitom voljom uđe u javni prostor (u ovom slučaju, nosilac javne dužnosti), ona mora snositi

---

³³⁹ Intervju s predstavnikom Okružnog tužilaštva u Doboju, 6. 6. 2013.

³⁴⁰ European Court of Human Rights (ECtHR), *Sciacca v. Italy*, 11. 2. 2005.

³⁴¹ *Ibid.*, par. 29.

posljedice javnog prostora, uključujući i objavljivanje njenih fotografija.³⁴² I intervjui sa predstavnicima pravosudnih institucija u BiH obavljani za potrebe ove studije pokazali su da oni uglavnom smatraju da nosioci javnih funkcija uvijek trebaju biti imenovani u optužnicama i presudama koje se objavljuju na internetu.

5.3.2. Svjedoci i drugi učesnici u postupku

Različite kategorije učesnika u postupku također bi mogle imati različite zahtjeve za zaštitu ličnih podataka. Podsjetimo, prema Pravilniku Suda BiH o ostvarivanju pristupa informacijama pod kontrolom Suda i saradnji sa zajednicom, ali i praksi ostalih pravosudnih institucija u BiH koje primjenjuju anonimizaciju, anonimiziraju se lični podaci o pojedincima koji su optuženi, odnosno osuđeni za krivična djela, ali i podaci drugih osoba uključenih u sudske postupke, poput svjedoka, advokata, vještaka i slično. Svjedoci su kategorija osoba koje uživaju zaštitu prema Zakonu o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, a takve osobe, po tom zakonu, imaju *lex specialis* zaštitu. Međutim, mnogi svjedoci svjedoče javno i žele svjedočiti javno. Također, postavlja se pitanje koji su razlozi zaštite podataka o advokatu i vještaku s obzirom na to da oni nisu stranke u postupku, nego službene osobe. U tom smislu, većina predstavnika pravosudnih institucija s kojima smo razgovarali smatra da je potrebno objaviti imena advokata i vještaka u presudama.

Treba naglasiti da prijedlog Izmjene Pravilnika Suda BiH napušta opću i automatsku anonimizaciju podataka o advokatu, vještaku i drugim osobama uključenim u sudske postupke. Pravilnik svakako predviđa i izuzetak u ovom smislu, te govori o mogućnosti da sud po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranaka odluči ne objaviti lične podatke oštećenog, maloljetnika ili svjedoka koji svjedoče bez zaštitnih mjera.³⁴³ Zaposlenici Suda – konkretnije Odjeljenja za podršku svjedocima – dužni su ih poučiti o njihovom pravu da zahtijevaju da se njihovo ime ne objavljuje u sudskoj odluci objavljenoj na internetu.³⁴⁴ Takvo je rješenje u skladu i sa mišljenjem učesnika obje fokus grupe, kao i naših sagovornika sa kojima smo obavili intervju, koji smatraju da svjedocima, a posebno žrtvama, treba dati mogućnost da odluče žele li da se njihovi lični podaci objave u sudskim odlukama objavljenim na internetu ili ne.

5.3.3. Nejasnoće u pogledu anonimizacije naziva pravnih lica

Aktuelna praksa Suda BiH je takva da se anonimiziraju ne samo lični podaci fizičkih osoba nego i podaci o pravnoj osobi – privrednom društvu, pri čemu se

---

³⁴² European Court of Human Rights (ECtHR), *News Verlags GmbH & CoKG v. Austria*, 11. 1. 2000, par. 47–60. Vidjeti također European Court of Human Rights (ECtHR), *Castells v. Spain*, 23. 4. 1992. (“The limits of criticism are wider with regard to the Government than private citizens”); European Court of Human Rights (ECtHR), *Dabrowski v. Poland*, 19. 12. 2006; European Court of Human Rights (ECtHR), *Dupuis and others v. France*, 7. 6. 2000.

³⁴³ Nacrt izmjene Pravilnika, član 25, stav 6.

³⁴⁴ Nacrt izmjene Pravilnika, član 25, stav 7.

samo izuzetno, ukoliko pravna osoba – javno preduzeće – drži monopol, ti podaci neće anonimizirati.³⁴⁵ Podaci koji se anonimiziraju kada je u pitanju pravna osoba su: naziv i sjedište pravne osobe, državnog, gradskog i lokalnog organa, ustanove, javnog preduzeća, udruženja ili sindikata.

Provođenjem reforme u oblasti krivičnog zakonodavstva te donošenjem novih krivičnih zakona 2003. godine, u krivično zakonodavstvo u BiH uvedena je krivična odgovornost pravnih osoba. Sadržaj optužnice i presude protiv pravne osobe, pored ostalog, sadrži i naziv pod kojim pravna osoba nastupa u pravnom prometu, sjedište pravne osobe, opis krivičnog djela i osnov odgovornosti pravne osobe.³⁴⁶ No, prema Uputama Suda BiH o načinu anonimizacije, nazivi firmi, javnih preduzeća i drugih pravnih osoba anonimiziraju se na način da se njihov naziv zamijeni velikim štampanim slovom – inicijalom iz naziva, dok se podaci o obliku privrednog društva također navode kao inicijali: npr. “Klara” d. o. o. se zamjenjuje skraćenicom K. d. o. o. Nazivi državnih organa, gradskih i lokalnih organa, ustanova i agencija, prema Uputi Suda BiH, anonimiziraju se na način da se naziv (npr. Ministarstvo pravde) zamjenjuje samo jednom riječju koja označava vrstu konkretnog subjekta (Ministarstvo). Kada su u pitanju gradovi i općine, njihovi nazivi se anonimiziraju na način da se, naprimjer, za Grad Sarajevo navodi Grad S.

Zakon o zaštiti ličnih podataka štiti prava i interese fizičkih osoba na području BiH. Pravne osobe nisu obuhvaćene ovim zakonom. Upitno je, u tom smislu, čija se prava štite anonimizacijom naziva pravnih osoba, te po kom pravnom osnovu? Da li je to, po analogiji sa fizičkim osobama, ugled pravne osobe ili neko drugo zaštićeno pravo? Posebno nije jasno iz kojeg je razloga uopće potrebno anonimizirati, naprimjer, nazive gradova. Kao što je već navedeno, ovakva praksa rezultira time da javnost nema saznanja o tome gdje je konkretno krivično djelo počinjeno. Predstavnica Agencije za zaštitu ličnih podataka BiH, u okviru fokus grupe održane u okviru ovog istraživanja, istakla je da se objavljivanjem ovakvih podataka omogućava lakše identificiranje osoba, odnosno njihovih ličnih podataka, te da je to razlog zbog kojeg se i ovi podaci trebaju anonimizirati u optužnicama i presudama koje se objavljuju na internetu. No, taj se argument ne čini naročito uvjerljivim. Pored toga što je praksa opće i nekritičke anonimizacije sudskih odluka i tužilačkih akata krajnje upitna sama po sebi, navođenje naziva gradova i toponima zaista teško može poslužiti kao osnov za identificiranje pojedinaca uključenih u krivične postupke izvan kruga onih osoba u okviru lokalne zajednice ili grupe žrtava koji već znaju o kome je riječ.

---

³⁴⁵ Sud BiH, “Pravilnik Suda BiH o ostvarivanju pristupa informacijama pod kontrolom Suda i saradnji sa zajednicom”, član 43, stav 3.

³⁴⁶ “Zakon o krivičnom postupku BiH”, član 383.

6.

Zaključak

Izgradnja povjerenja javnosti nije jednostavan zadatak ni za jednu instituciju u BiH, a naročito za pravosudne institucije. U situaciji u kojoj se pravosuđe suočava s konstantnim političkim pritiskom, s jedne, i nepovjerenjem građana, s druge strane, javno demonstriranje sposobnosti pravosudnih institucija da efikasno i pravedno provedu istragu, krivično gone i presuđuju – čime ispunjavaju svoju temeljnu svrhu – svakako je od vitalnog značaja. Pored toga, uzimajući u obzir da se BiH i dalje nalazi u procesu tranzicije, gdje je rad pravosuđa usmjeren na borbu protiv nekažnjivosti za ratne zločine, ali i za organizirani kriminal i korupciju, ključni aspekt koji doprinosi pomirenju i postkonfliktnoj rekonstrukciji u BiH, bitno je da su informacije o takvim postupcima distribuirane javnosti na jasan, potpun, nepristrasan i precizan način.

Ipak, od kraja rata do danas, u BiH su prisutne značajne prepreke pristupu potpunim informacijama o suđenjima u krivičnim predmetima. U većini sudova i tužilaštava ne postoje kapaciteti za informiranje javnosti o pojedinačnim predmetima. Pristup informacijama o krivičnim predmetima uglavnom se poima kao pristup kroz prisustvovanje glavnom pretresu i kroz izvještavanje medija, kojima nerijetko nedostaje kapacitet, objektivnost, pa i stručnost da prate suđenja. Uprkos uvođenju interneta u sve pravosudne institucije u BiH i kreiranju pravosudnog portala (www.pravosudje.ba), mali broj sudova i tužilaštava koristi internet kako bi objavili informacije o krivičnim postupcima. U slučaju da se takve informacije i objavljuju, često se primjenjuje praksa tzv. anonimizacije, koja otežava, pa i onemogućava pristup informacijama o osobama koje su optužene ili osuđene da su počinile određena krivična djela, ali i o najosnovnijim detaljima o konkretnom krivičnom predmetu – poput informacije o tome gdje je djelo počinjeno. Takva praksa doprinosi tome da krivični postupci – uključujući npr. i postupke za ratne zločine – ostaju na periferiji pažnje javnosti u BiH, dezinformacije i špekulacije često zamjenjuju činjenice i, bez obzira na važne reforme u pravosuđu u BiH od 2000. do danas, povjerenje javnosti u bosanskohercegovačko pravosuđe ostaje izuzetno nisko.³⁴⁷

Kada je u pitanju anonimizacija informacija o krivičnim postupcima, ni u međunarodnom pravu niti u komparativnoj praksi ne postoji univerzalno prihvaćen standard o tome šta treba imati primat u krivičnim postupcima: pravo (pojedince

³⁴⁷ Vidjeti npr. Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi, Misija u Bosni i Hercegovini, Postizanje pravde u Bosni i Hercegovini.

ili šire javnosti) na informaciju ili pravo (optuženih, žrtava, svjedoka itd.) na zaštitu privatnosti. Pravna tradicija jedne države, te konkretni društveni kontekst i aktuelni trenutak, bit će ključni faktori u utvrđivanju adekvatnog kompromisa između prava javnosti da bude informirana i prava pojedinca da zaštiti svoju privatnost u krivičnom postupku. Različit pristup ovom pitanju u drugim državama, te različita praksa unutar pojedinih država, ukazuje na to da nije lako unaprijed postaviti pravila o transparentnosti, odnosno anonimizaciji tužilačkih akata i sudskih odluka koja će važiti u svakom pojedinačnom predmetu. Međutim, nije poželjno ni da se nosiocima pravosudnih funkcija ostavi prevelika diskrecija da o ovom pitanju odlučuju od predmeta do predmeta, jer bi to dodatno doprinijelo već značajno različitoj praksi pravosudnih institucija u BiH u ovoj oblasti.

Objavljivanje optužnica i presuda na internetu i objavljivanje ličnih podataka u tužilačkim aktima i sudskim odlukama koji se postavljaju na internetu nisu u cijelosti i nedvosmisleno regulirani zakonima u BiH. Kako je pokazala ova analiza, zakoni o slobodi pristupa informacijama u BiH eksplicitno ne predviđaju, ali ni ne zabranjuju proaktivno objavljivanje informacija od strane javnih organa, uključujući i pravosudne institucije. Zakon o zaštiti ličnih podataka BiH također ne nudi odgovarajuće parametre za reguliranje pitanja objavljivanja ličnih podataka u sudskim odlukama i tužilačkim aktima. Tako je, npr., standard svrhe obrade ličnih podataka kao ključni kriterij za određivanje perioda u kojem bi puni lični podaci mogli biti navedeni u aktima pravosudnih institucija (npr. za vrijeme trajanja krivičnog postupka, nakon njegovog okončanja ili nakon pravosnažnosti presude) suviše neodređen da bi ponudio pouzdane smjernice za razrješenje konflikta između prava na informaciju i prava na zaštitu ličnih podataka u svakom pojedinom slučaju.

Očito je da izvještavanje i pristup potpunim informacijama o krivičnim postupcima za genocid, zločin protiv čovječnosti, ratnih zločina ili organiziranog kriminala ima veliki značaj za državu kao što je BiH. Iz analiziranih dokumenata i razgovora sa relevantnim akterima mogli smo primijetiti da o ovom pitanju, zapravo, niti ne postoji spor u stručnim krugovima u BiH. Međutim, ne smije se zanemariti činjenica da i drugi predmeti mogu biti od interesa za javnost, te da čak i jedno tzv. bagatelno krivično djelo može imati veliki značaj za sredinu u kojoj se dogodilo. Stoga buduća regulativa koja će ponuditi preciznije smjernice u ovoj oblasti svakako najprije treba reagirati na ogromno nezadovoljstvo javnosti povodom prakse anonimizacije sudskih odluka i tužilačkih akata i osigurati njeno suštinsko preispitivanje. Pored toga, takva regulativa treba osigurati kako određenu fleksibilnost, tako i ključne kriterije na osnovu kojih će biti moguće utvrditi potrebu za zaštitom prava na privatnost, odnosno zaštitom ličnih podataka svih učesnika u krivičnom postupku. Preporuke koje su navedene u narednom odjeljku nude okvir za razmišljanje o načinima na koje bi bilo moguće pomiriti ta dva jednako bitna zahtjeva.

7.

Preporuke

Preporuke u pogledu dostupnosti sudskih i tužilačkih akata

1. U načelu, potrebno je osigurati pristup informacijama o svim krivičnim predmetima u BiH koji se vode protiv punoljetnih osoba. To je u skladu s načelima otvorenosti pravosuđa, pravom na pristup informacijama, ali i sa obavezama pravosudnih organa da obavještavaju javnost o stanju kriminaliteta i o pojedinim krivičnim postupcima. Najjednostavniji način dostavljanja informacija jeste proaktivnim objavljivanjem informativnih sadržaja na web-stranicama tužilaštava i sudova u BiH.

2. Prilikom dostavljanja optužnica i presuda javnosti *na osnovu pismenog zahtjeva* potrebno je dosljedno primijeniti principe predviđene zakonima o slobodi pristupa informacijama.

3. Kada su u pitanju presude i optužnice u krivičnim predmetima u BiH, potrebno je donijeti jedinstvena pravila o njihovom objavljivanju *putem web-stranica*. Prilikom donošenja takvih pravila, potrebno je uzeti u obzir zakonsku regulativu koja se odnosi na krivični postupak, slobodu pristupa informacijama i zaštitu ličnih podataka. Svakako je potrebno utvrditi pravila o načinu objavljivanja sudskih i tužilačkih akata: potpune presude i optužnice, presude i optužnice sa redigiranim podacima ili odgovarajući informativni sadržaji. Pritom je potrebno osigurati opciju da se pravosudne institucije u BiH opredijele za modalitet proaktivnog komuniciranja s javnošću koji je u skladu s njihovim kapacitetima.

4. Potrebno je otkloniti zakonske nedoumice u pogledu proaktivnog objavljivanja sudskih i tužilačkih akata na internetskim stranicama pravosudnih institucija. To je najbolje učiniti odgovarajućim intervencijama u zakonima o slobodi pristupa informacijama, u kojima bi se eksplicitno propisala obaveza proaktivnog objavljivanja informacija u posjedu javnih institucija, uključujući i pravosudne institucije.

Preporuke u pogledu anonimizacije dokumenata koji se objavljuju na internetu

5. S obzirom na to da ne postoji jedinstvena praksa u drugim državama, niti jedinstven međunarodni standard kada je u pitanju identificiranje optuženih i

osuđenih osoba, ali uzimajući u obzir značajnu ulogu pravosuđa u procesu tranzicije, pomirenja i rekonstrukcije BiH, potrebno je omogućiti javnosti da zna ko su osobe protiv kojih se vodi krivični postupak za najteža krivična djela, odnosno osobe koje su osuđene za takva djela. Stoga informativni sadržaji sudova i tužilaštava, presude, te barem optužnice u predmetima ratnih zločina i organiziranoga kriminala i korupcije, ne bi trebale ispuštati imena osuđenih pojedinaca, odnosno onih protiv kojih se vodi krivični postupak.

6. Ukoliko postoje dobri i uvjerljivi razlozi za to, što treba utvrditi u svakom pojedinačnom slučaju, lične podatke o optuženoj, odnosno osuđenoj osobi ili drugim osobama koje se pojavljuju u postupku potrebno je prethodno anonimizirati prije objavljivanja. U tom smislu, potrebno je odrediti smjernice i kriterije na osnovu kojih će se odlučivati o izuzecima, i to uzimajući u obzir ključna načela krivičnog postupka, slobode pristupa informacijama i zaštite ličnih podataka.

7. Lični podaci maloljetnih počinitelja, bez izuzetka, trebaju biti anonimizirani.

8. Oštećenima i svjedocima treba omogućiti pravo da se izjasne o tome žele li da se njihovi lični podaci objave u optužnici i presudi koje se objavljuju na internetu ili ne.

9. Kako bi se otklonile nedoumice u pogledu zakonskog osnova za objavljivanje ličnih podataka u sudskim i tužilačkim aktima, bilo bi korisno uvesti odgovarajuće odredbe u zakone o krivičnom postupku, kojima će se propisati pravila, odnosno izuzeci od zabrane obrade ličnih podataka predviđene Zakonom o zaštiti ličnih podataka BiH.³⁴⁸

10. Imajući u vidu veoma raznoliku praksu pravosudnih institucija u domenu anonimizacije, odnosno objavljivanja ličnih podataka učesnika u krivičnom postupku, te s obzirom na nedostatak jasnih kriterija za obradu ličnih podataka u sudskim i tužilačkim aktima, potrebno je donijeti odgovarajući pravilnik koji će na jedinstven i sveobuhvatan način regulirati ovu materiju u BiH.

Preporuke u pogledu perioda objave sudskih i tužilačkih akata na internetu

11. Optužnice u krivičnim predmetima za djela koja ne zastarijevaju, a naročito za krivična djela genocida, zločina protiv čovječnosti, te ratnih zločina, trebale bi

---

³⁴⁸ U tom smislu, treba imati u vidu član 2, stav 1, "Zakona o zaštiti ličnih podataka", koji propisuje da se "ovaj zakon primjenjuje ... na lične podatke koje obrađuju svi javni organi, fizička i pravna lica, osim ako drugi zakon ne nalaže drugačije [naglasak autorâ]." Također, kako ističu pojedini autori, međunarodni standardi u ovoj oblasti "mogu zahtijevati posebne mjere – npr. da sudovi primjenjuju vlastita pravila o slobodi pristupa informacijama, umjesto da za njih vrijede pravila koja donosi zakonodavna vlast i koja su obavezujuća za izvršnu vlast..." Toby Mendel, *Freedom of Information: A Comparative Legal Survey* (Pariz: UNESCO, 2008), str. 32.

se postavljati na internetske stranice tužilaštava nakon njihovog potvrđivanja, te biti dostupne na internetu barem do pravosnažnosti presude.

12. Presude u krivičnim predmetima trebale bi se objaviti nakon njihovog donošenja. Pored toga, potrebno je utvrditi razumni rok u kojem će presude biti objavljene na internetskim stranicama pravosudnih institucija. U tom smislu, moguće je postaviti objektivni rok (npr. dvije godine od donošenja presude) ili kao referentni vremenski okvir uzeti period do odsluženja kazne. Imajući u vidu ciljeve i interese tranzicijske pravde, presude za krivična djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida trebalo bi izuzeti od tih rokova.

Preporuke u pogledu koordinacije objavljivanja presuda i korištenja klauzule isključenosti

13. Gdje god je to moguće, potrebno je osigurati da budu objavljene sve presude u istom predmetu, što je naročito relevantno u slučajevima u kojima je drugostepena presuda oslobađajuća. Stoga bi uz objavljenu sudsku odluku svakako bilo korisno navesti i link na prvostepenu presudu, odnosno s njom povezane odluke višeg suda po žalbi.

14. Sudovi i tužilaštva u BiH u odgovarajućim bi slučajevima trebali koristiti “klauzulu isključenosti” prilikom postavljanja presuda i optužnica na internetu, kako bi se kroz sprečavanje indeksiranja ovih dokumenata od strane pretraživača osigurala dodatna zaštita prava na privatnost učesnika u krivičnom postupku.

8.

Bibliografija

Monografije, studije i izvještaji

1. Amoury Combs, Nancy. *Guilty Pleas in International Criminal Law: Construcing a Restorative Justice Approach*. Stanford: Stanford University Press, 2007.
2. Article 29 Data Protection Working Party. Advice Paper on Special Categories of Data ("sensitive data"). Brussels, 20. 4. 2011. http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/others/2011_04_20_letter_artwp_mme_le_bail_directive_9546ec_annex1_en.pdf (stranica posjećena 23. 7. 2013).
3. Article 29 Data Protection Working Party. Opinion 08/2012 Providing further Input on Data Protection Reform Discussions. Brussels, 5. 10. 2012. http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2012/wp199_en.pdf (stranica posjećena 23. 7. 2013).
4. Asocijacija alumni centra za interdisciplinarnе postdiplomske studije (ACIPS). *Uvođenje rodno senzitivnog praćenja suđenja slučajeva ratnog seksualnog nasilja na Sudu BiH: Izvještaj o radu u prva dva mjeseca*, 17. 5–17. 7. 2011.
5. Cabinet Office of the UK Government. *Data Handling Procedures in the Government: Final Report*. Cabinet Office of the UK Government, juni 2008. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/60966/final-report.pdf (stranica posjećena 25. 2. 2014).
6. Cvitanović, Leo. *Svrha kažnjavanja u suvremenom kaznenom pravu*. Zagreb: Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu; Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske; Policijska akademija, 1999.
7. Darbshire, Helen. *Proactive Transparency: The Future of the Right to Information? A Review of Standards, Challenges, and Opportunities*. Washington: World Bank Institute, 2011. <http://siteresources.worldbank.org/EXTGOVACC/Resources/DarbshireProactiveTransparency.pdf> (stranica posjećena 17. 2. 2014).
8. European Network and Information Security Agency – ENISA. *Study on Data Collection and Storage in the EU*. Heraklion: ENISA, 2012.
9. Fioretti, Marco. *Open Data: Emerging Trends, Issues and Best Practices*. Piza: Laboratory of Economics and Management of Scuola Superiore Sant'Anna, 2011. http://www.lem.sssup.it/WPLem/odos/odos_2.html (stranica posjećena 25. 2. 2014).
10. Fond za humanitarno pravo. *Izveštaj o suđenjima za ratne zločine u Srbiji u 2012. godini*. Beograd: Fond za humanitarno pravo, 2013. <http://www.hlc-rdc.org/wp-content/uploads/2013/01/Izvestaj-o-sudjenjima-za-rz-2012-SRP-ff.pdf> (stranica posjećena 18. 10. 2013).
11. Horvatić, Željko. *Novo hrvatsko kazneno pravo*. Zagreb: Organizator, 1997.

12. Human Rights Watch. *Looking for Justice: The War Crimes Chamber in Bosnia and Herzegovina*. New York: Human Rights Watch, 2006.
13. Human Rights Watch. *Selling Justice Short: Why Accountability Matters for Peace*. New York: Human Rights Watch, 2009. http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/ij0709webwcover_3.pdf (stranica posjećena 22. 10. 2013).
14. Law Commission. *Access to Court Records: Report 93*. Wellington: Law Commission, juni 2006.
15. Makkonen, Timo. *European Handbook on Equality Data*. Luxemburg: European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, 2006. http://yhdenvertaisuus-fi-bin.directo.fi/@Bin/36280a49f76c5da1f93164b71afcfbc8/1362745092/application/pdf/117492/Europeanhandbook_WEB.pdf (stranica posjećena 8. 3. 2013).
16. Mendel, Toby. *Freedom of Information: A Comparative Legal Survey*. Pariz: UNESCO, 2008.
17. Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi, Misija u Bosni i Hercegovini. *Postizanje pravde u Bosni i Hercegovini: procesuiranje predmeta ratnih zločina od 2005. do 2010. godine*. Sarajevo: OSCE misija u Bosni i Hercegovini, maj 2011.
18. Othman, Mohamed. "Justice and Reconciliation". U *Roads to Reconciliation*. Uredili Skaar, Elin, Siri Gloppen i Astri Suhrke. Lanham: Lexington Books, 2005.
19. Pager, Devah. *Marked: Race, Crime and Finding Work in an Era of Mass Incarceration*. Chicago: The University of Chicago Press, 2007.
20. Sijerčić-Čolić, Hajrija, i Haris Halilović. *Krivično procesno pravo sa posebnim osvrtom na krivični postupak Kosova*. Priština: Universitar AAB, 2007. <http://www.universitetiaab.com/repository/docs/Krivicno%20Procesno%20Pravo.pdf> (stranica posjećena 26. 3. 2013).
21. Sijerčić-Čolić, Hajrija, Malik Hadžiomerović, Marinko Jurčević, Damjan Kaurinović i Miodrag Simović. *Komentari zakona o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: Vijeće Evrope i Evropska komisija, 2005.
22. Transparency and Accountability Initiative. "Open Government Guide: Right to Information: Publish Core Information about Government on a Proactive Basis". Transparency and Accountability Initiative, 2013. <http://www.opengovguide.com/commitments/publish-core-information-about-government-on-a-proactive-basis/> (stranica posjećena 17. 2. 2014).
23. Transparency International. *Global Corruption Barometer 2013*. Transparency International, 2013.
24. Transparency International Bosna i Hercegovina, i Fond otvoreno društvo Bosna i Hercegovina. *Procesuiranje korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini (2011–2012)*. Sarajevo: Transparency International Bosna i Hercegovina i Fond otvoreno društvo Bosna i Hercegovina, juli 2013.

Članci i prezentacije

1. Ambrose, Meg Leta, i Jef Ausloos. "The Right to be Forgotten Across the Pond". *Journal of Information Policy* 3, (2013), str. 1–23.
2. BIRN. "Žrtve u BiH traže imena počinitelaca zločina". 12. 8. 2013. <http://www.balkaninsight.com/rs/article/%C5%BErtve-u-bih-tra%C5%BEe-imena-po%C4%8Dinilaca-zlo%C4%8Dina> (stranica posjećena 18. 2. 2014).
3. Čavčić, Ibro. "Gdje je granica u izvještavanju?". *Novo vrijeme*, 8. 4. 2013. <http://novovrijeme.ba/mediji-i-pravosudje-gdje-je-granica-u-izvjestavanju/> (stranica posjećena 27. 5. 2013).
4. Fleur, John. "The Deluge". *London Review of International Law* 1, br. 1 (2013), str. 9–34.
5. Gomes-Velez, Natalie. "Internet Access to Court Records – Balancing Public Access and Privacy". *Loyola Law Review* 51, br. 3 (2005), str. 365–438.
6. Jacobs, James B. "Mass Incarceration and the Proliferation of Criminal Records". *University of St. Thomas Law Journal* 3, br. 3 (2006), str. 387–420. <http://ir.stthomas.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1090&context=ustlj> (stranica posjećena 20. 3. 2014).
7. Jacobs, James B., i Elena Larrauri. "Are Criminal Convictions a Public Matter? The USA and Spain". *Punishment & Society* 14, br. 3 (2012), str. 4–22.
8. Knerr, Gerhard. "Die Namensnennung bei der Publikation gerichtlicher Entscheidungen", *JurPC Web-Dok* 73/2004. <http://www.jurpc.de/jurpc/show?id=20040073> (stranica posjećena 20. 7. 2013).
9. Kreso, Medždida. "Uloga pravosuđa u procesu tranzicije pravde: personalizovanje krivice". *Pravda u tranziciji*, br. 7 (2006), str. 1–5.
10. Leith, Philip, i Maeve McDonagh. "New Technology and Researchers' Access to Court and Tribunal Information: the Need for European Analysis". *SCRPTed* 6, br. 1 (2009), str. 33–56.
11. McGoldrick, Dominic. "Developments in the Right to Be Forgotten". *Human Rights Law Review* 13, br. 4 (2013), str. 761–776.
12. Morgenstern, Christine. "Judicial Rehabilitation in Germany – The Use of Criminal Records and the Removal of Recorded Convictions". *European Journal of Probation* 3, br. 1 (2011), str. 20–35.
13. Murtezić, Arben. "Princip javnosti suđenja, dosadašnja praksa objavljivanja sudskih odluka i optužnica, naučene lekcije i zahtjevi sudačkih i tužilačkih etičkih kodeksa po ovom pitanju". Prezentacija održana na obuci "Primjena načela javnosti postupka u praksi sa posebnim osvrtom na Zakon o zaštiti ličnih podataka", organizirana od USAID-a, Justice Sector Development Project II, Sarajevo, 23. 4. 2013.
14. Neuberger, David. "Open Justice Unbound?", *Judicial Studies Board Annual Lecture*, 16. 3. 2011. <http://www.judiciary.gov.uk/Resources/JCO/Documents/Speeches/mr-speech-jsb-lecture-march-2011.pdf> (stranica posjećena 17. 5. 2013).
15. Opservatorij ljudskih prava BiH. "Pravo na privatnost i zaštita ličnih podataka u BiH". Opservatorij ljudskih prava BiH, 12. 6. 2012. <http://opservatorij.wordpress.com/?s=li%C4%8Dnih+podataka> (stranica posjećena 15. 3. 2013).
16. Sali Terzić, Sevima. *Anonimizacija ili cenzura sudskih odluka? Problemi sa Pravilnikom Suda BiH*. Sarajevo: Fondacija Centar za javno pravo, 2012. http://www.fcjp.ba/templates/ja_avian_ii_d/images/green/Sevima%20Sali-Terzic1.pdf (stranica posjećena 27. 5. 2013).

17. Sutton, Graham. "Identificiranje pojedinaca uključenih u sudske postupke". Članak prezentiran na obuci USAID-a JSDP II u saradnji sa entitetskim centrima za edukaciju sudija i tužilaca "Primjena načela javnosti postupka u praksi sa posebnim osvrtom na Zakon o zaštiti ličnih podataka", Sarajevo, 23. 4. 2013.

18. Winn, Peter A. "Online Court Records: Balancing Judicial Accountability and Privacy in an Age of Electronic Information". *Washington Law Review* 79, br. 1 (2004), str. 307–329. <http://projects.ischool.washington.edu/lawsymposium/docs/winnp.pdf> (stranica posjećena 16. 7. 2013).

Pravni izvori

1. Apelacioni sud u Beogradu. "Pravilnik o izmenama Pravilnika o minimumu anonimizacije sudskih odluka Apelacionog suda u Beogradu", Su. br. I -2 84/12, 26. 4. 2012.

2. Apelacioni sud u Beogradu. "Pravilnik o minimumu anonimizacije sudskih odluka Apelacionog suda u Beogradu", I Su. br. 2/10-82, 27. 8. 2010.

3. Ažurirani Statut Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, septembar 2009. http://www.pravo.unizg.hr/_download/repository/statute_sept09_bcs.pdf (stranica posjećena 25. 3. 2014).

4. "Basic Law for the Federal Republic of Germany", <http://www.constitution.org/cons/germany.txt> (stranica posjećena 25. 3. 2014).

5. Council of Europe. Explanatory Report on the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data. Strasbourg: Council of Europe, 1981. <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/108.htm> (stranica posjećena 23. 7. 2013).

6. Council of Europe. Recommendation Rec(2003)13 of the Committee of Ministers to member states on the provision of information through the media in relation to criminal proceedings, 10. 7. 2003. godine.

7. Council of Europe. Explanatory Report to Recommendation Rec (2003)13 on the Provision of Information through the Media in Relation to Criminal Proceedings. Strasbourg: Council of Europe, 10. 7. 2003.

8. "Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka". *Službeni list Europskih zajednica* L 281/31, 23. 11. 1995. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:13:07:31995L0046:HR:PDF> (stranica posjećena 23. 7. 2013).

9. "Dodatni protokol uz Konvenciju u vezi sa nadzornim organom i prekograničnim protokom podataka". *Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori* 7/04.

10. European Commission. Proposal for the Regulation of the European Parliament and of the Council on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data (General Data Protection Regulation). Brussels: European Commission, 25. 1. 2012. http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/com_2012_11_en.pdf (stranica posjećena 31. 5. 2013).

11. European Court of Human Rights (ECtHR). Rules of Court. Strasbourg: ECHR, 2014.

12. "Krivični zakon BiH", neslužbeni prečišćeni tekst. http://www.tuzilastvobih.gov.ba/files/docs/Krivicni_zakon_BiH_-_precisceni,_nezvanicni_tekst_8_10.pdf (stranica posjećena 17. 3. 2014).
13. "Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine". *Službene novine FBiH* 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11.
14. "Krivični zakon Republike Srpske". *Službeni glasnik RS* 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10 i 67/13.
15. "Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine". *Službeni glasnik BDBiH* 10/03, 45/04, 6/05, 21/10, 47/11 i 9/13 – prečišćeni tekst.
16. Office of the High Commissioner for Human Rights. General Comment No. 16, Art. 17. The Right to Respect of Privacy, Family, Home and Correspondence, and Protection of Honour and Reputation, 4. 8. 1988.
17. Općinski kazneni sud u Zagrebu. "Odluka o imenovanju službenika za zaštitu osobnih podataka", br. 7-Su-287/13-1, 16. 9. 2013. <http://sudovi.pravosudje.hr/oksz/index.php?linkID=171> (stranica posjećena 22. 10. 2013).
18. Rome Statute of the International Criminal Court. 17. 7. 1998. http://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aeff7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/0/rome_statute_english.pdf (stranica posjećena 25. 3. 1995).
19. "Rules of Procedure of the Court of Justice". *Official Journal of European Union* L 265, 29. 9. 2012. http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2012-10/rp_en.pdf (stranica posjećena 10. 3. 2014).
20. Statute of the International Tribunal for Rwanda. 8. 11. 1994. <http://www.icrc.org/ihl/INTRO/565?OpenDocument> (stranica posjećena 25. 3. 2014).
21. Sud Bosne i Hercegovine. "Pravilnik o ostvarivanju pristupa informacijama pod kontrolom suda i saradnji sa zajednicom", 20. 3. 2012. http://www.sudbih.gov.ba/files/docs/PRAVILNIK_o_ostvarivanju_pristupa_informacijama_pod_kontrolom_suda_i_saradnji_sa_zajednicom.pdf (stranica posjećena 17. 3. 2014).
22. Sud Bosne i Hercegovine. Upute o načinu anonimizacije sudskih odluka, audio/videozapisa ročišta i drugog informativnog sadržaja. Sarajevo: Sud Bosne i Hercegovine, 20. 3. 2012. http://www.sudbih.gov.ba/files/docs/Upute_o_nacinu_anonimizacije_sudskih_odluka,_audio_video_zapisa.pdf (stranica posjećena 17. 3. 2014).
23. Ujedinjene nacije. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima. Rezolucija br. 2200 A /XXI/, 16. 12. 1966.
24. Ujedinjene nacije. Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima UN-a, 10. 12. 1948.
25. UN Human Rights Committee. General Comment 32: Article 14, Right to equality before courts and tribunals and to fair trial, CCPR/C/GC/32, 23. 8. 2007. <http://www.refworld.org/docid/478b2b2f2.html> (stranica posjećena 10. 3. 2014).
26. United Nations. Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, A/RES/40/34, 29. 11. 1985.
27. United Nations. Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law, GA Res. 60/147, 16. 12. 2005.

28. Vijeće Evrope. "Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda", CETS No. 005, 4. 11. 1950. http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_BOS.pdf (stranica posjećena 16. 7. 2013).
29. Vijeće Evrope. "Konvencija o zaštiti lica u pogledu automatske obrade ličnih podataka", ETS. 108 (Strazbur: Vijeće Evrope, 28. 1. 1981. godine). http://www.ohr.int/ohr-dept/afd/int-ref-ef/Other%20European%20Conventions/default.asp?content_id=5260 (stranica posjećena 23. 7. 2013).
30. Vijeće Evrope. "Konvencija Vijeća Evrope o pristupu službenim dokumentima", CETS br. 205, 18. 6. 2009.
31. Viši sud u Novom Sadu. "Pravilnik o zameni i izostavljanju (anonimizaciji) podataka u sudskim odlukama", Posl. br. Su-1-1-11/12, 1. 3. 2012. <http://www.ns.vi.sud.rs/~nsvisu/useruploads/pravilnik-latinica.pdf> (stranica posjećena 23. 10. 2013).
32. Vrhovni sud Republike Hrvatske. "Pravila o anonimizaciji", Su/748-IV/03-2, 31. 12. 2012. http://sudskapraksa.vsrh.hr/supra/Help/Anonimizacija_odluka_Pravila_II_VSRH.pdf (stranica posjećena 22. 10. 2013).
33. "Zakon o arhivskoj građi i Arhivu BiH". *Službeni glasnik BiH* 16/01.
34. "Zakon o Federalnom tužilaštvu FBiH". *Službene novine FBiH* 19/03.
35. "Zakon o krivičnom postupku BiH". *Službeni glasnik BiH* 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09.
36. "Zakon o krivičnom postupku BDBiH". *Službeni glasnik BDBiH* 10/03, 48/04, 06/05, 06/05, 12/07, 14/07, 21/07 i 44/10 – prečišćeni tekst.
37. "Zakon o krivičnom postupku FBiH". *Službene novine FBiH* 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 09/09, 12/10 i 8/13.
38. "Zakon o krivičnom postupku RS". *Službeni glasnik RS* 53/12.
39. "Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH". *Službeni glasnik BiH* 28/00, 45/06, 102/09 i 62/11.
40. "Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH". *Službene novine FBiH* 32/01 i 48/11.
41. "Zakon o slobodi pristupa informacijama RS". *Službeni glasnik RS* 20/2001.
42. "Zakon o sudovima FBiH". *Službeni glasnik FBiH* 38/05.
43. "Zakon o sudovima RS". *Službeni glasnik RS* 37/12.
44. "Zakon o sudovima Brčko distrikta BiH". *Službeni glasnik BDBiH* 4/00.
45. "Zakon o sudu BiH". *Službeni glasnik BiH* 29/00, 16/02, 24/02, 3/03, 37/03, 42/03, 4/04, 9/04, 35/04, 61/04 i 32/07.
46. "Zakon o tužilaštvima RS". *Službeni glasnik RS* 55/02, 85/03, 115/03, 37/06.
47. "Zakon o Tužilaštvu BiH". *Službeni glasnik BiH* 24/02, 42/03, 03/03, 37/03, 09/04, 35/04, 61/04, 97/09, 49/09.
48. "Zakon o Tužilaštvu Brčko distrikta BiH", *Službeni glasnik BDBiH* 19/07.
49. "Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine". *Službeni glasnik BiH* 25/04, 93/05, 15/08 i 48/07.
50. "Zakon o Vrhovnom sudu Federacije BiH". *Službene novine Federacije BiH* 2/95.
51. "Zakon o zaštiti ličnih podataka BiH". *Službeni glasnik BiH* 49/06, 76/11 i 89/11.

52. "Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka". *Službeni glasnik BiH* 3/03, 21/03, 61/04 i 55/05.
53. "Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka FBiH". *Službene novine FBiH* 36/03.
54. "Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka BDBiH". *Službeni glasnik BDBiH* 11/03 i 8/07.
55. "Zakon o zaštiti svjedoka u krivičnom postupku RS". *Službeni glasnik RS* 21/03, 61/04 i 55/05.

Sudska praksa

1. Entscheidungen des Bundesverfassungsgericht [BVerfGE] 1, Volkszählungsurteil [Presuda o popisu stanovništva] 15. 12. 1983.
2. European Court of Human Rights (ECtHR). *Allenet De Ribemont v. France*. Aplikacija br. 15157/89, 23. 1. 2005.
3. European Court of Human Rights (ECtHR). *Allenet De Ribemont v. France*. Aplikacija br. 15175/89, 10. 2. 1995.
4. European Court of Human Rights (ECtHR). *Axen v. Germany*. Aplikacija br. 8273/78, 8. 12. 1983.
5. European Court of Human Rights (ECtHR). *B. and P. v. the United Kingdom*. Aplikacije br. 36337/97 i 35974/97, 24. 4. 2001.
6. European Court of Human Rights (ECtHR). *Campbell and Fell v. the United Kingdom*. Aplikacije br. 7819/77 i 7878/77, 28. 6. 1984.
7. European Court of Human Rights (ECtHR). *Castells v. Spain*. Aplikacija br. 11798/85, 23. 4. 1992.
8. European Court of Human Rights (ECtHR). *Chorherr v. Austria*. Aplikacija br. 13308/87, 25. 8. 1993.
9. European Court of Human Rights (ECtHR). *Dabrowski v. Poland*. Aplikacija br. 18235/02, 19. 12. 2006.
10. European Court of Human Rights (ECtHR). *Dupuis and others v. France*. Aplikacija br. 1914/02, 7. 6. 2000.
11. European Court of Human Rights (ECtHR). *Engel and others v. The Netherlands*. Aplikacija br. 5100/71, 8. 6. 1976.
12. European Court of Human Rights (ECtHR). *Handyside v. The UK*. Aplikacija br. 5493/72, 7. 12. 1976.
13. European Court of Human Rights (ECtHR). *Karakó v. Hungary*. Aplikacija br. 39311/05, 28. 4. 2009.
14. European Court of Human Rights (ECtHR). *News Verlags GmbH & CoKG v. Austria*. Aplikacija br. 31457/96, 11. 1. 2000.
15. European Court of Human Rights (ECtHR). *Observer and Guardian v. The UK*. Aplikacija br. 13585/88, 26. 11. 1991.

16. European Court of Human Rights (ECtHR). *Perry v. The United Kingdom*. Aplikacija br. 63737/00, 17. 7. 2003.
17. European Court of Human Rights (ECtHR). *Rotaru v. Romania*. Aplikacija br. 28341/95, 4. 5. 2000.
18. European Court of Human Rights (ECtHR). *Sciacca v. Italy*. Aplikacija br. 50774/99, 11. 2. 2005.
19. European Court of Human Rights (ECtHR). *Sidabras and Džiautas v. Lithuania*. Aplikacije br. 55480/00 i 59330/00, 27. 10. 2004.
20. European Court of Human Rights (ECtHR). *Sunday Times v. The United Kingdom*. Aplikacija br. 6538/74, 26. 4. 1979.
21. European Court of Human Rights (ECtHR). *Sutter v. Switzerland*. Aplikacija br. 8209/78, 22. 2. 1984.
22. European Court of Human Rights (ECtHR). *Vogt v. Germany*. Aplikacija br. 17851/91, 26. 9. 1995.
23. European Court of Human Rights (ECtHR). *Werner v. Austria*. Aplikacija br. 21835/93, 24. 11. 1997.
24. European Court of Human Rights (ECtHR). *Worm v. Austria*. Aplikacija br. 83/1996/702/894, 29. 8. 1997.
25. European Court of Human Rights (ECtHR). *Z v. Finland*. Aplikacija br. 22009/93, 25. 2. 1997.
26. European Court of Justice. *Costa v ENEL*. [1964] ECR 585 (6/64), 15. 7. 1964.
27. European Court of Justice. *Francovich v Italy*. (1990) C-6/90, 19. 11. 1991.
28. European Court of Justice. *Google Spain and Google v. Agencia Espanola de Proteccion de Datos*. Case C-131/12, 9. 3. 2012.
29. European Court of Justice. *Lisa Jacqueline Grant v South-West Trains Ltd*, C-249/96 [1998] ECR I-621, 17. 2. 1998.
30. European Court of Justice. *Opinion of Advocate General Jääskinen, Google Spain SL Google Inc. v. Agencia Espanola de Proteccion de Datos*. C-131/12, 25. 6. 2013.
31. Sud BiH. Drugostepena presuda br. S1 1 K 004648 12 Krž 3, 28. 3. 2012.
32. Sud BiH. Presuda br. 2 S 1 1 K 002590 10 Krl, 22. 8. 2011.
33. Sud BiH. Presude u predmetu X-KRŽ-05/139. <http://www.sudbih.gov.ba/index.php?opcija=predmeti&id=54&jezik=b> (stranica posjećena 30. 5. 2013).
34. Sud BiH. Prvostepena presuda broj S1 3 K 001989, 10 K, 17. 12. 2010.
35. Sud BiH. Prvostepena presuda broj: S1 3 K 001736 10 K, 16. 9. 2010.
36. Sud BiH. Prvostepena presuda broj: S1 3 K 001736 10 K, 16. 9. 2010.
37. Sud BiH. Prvostepena presuda broj: S1 3 K 001989 10 K, 7. 12. 2010.
38. Sud BiH. Prvostepena presuda br. S1 1 K004648 11 Kri (X-KR-05/111), 9. 11. 2011.
39. Sud BiH. Samardžić Senad, Prvostepena presuda br. S1 3 K 001989 10 K, 7. 12. 2010. <http://sudbih.gov.ba> (stranica posjećena 22. 10. 2013).
40. Supreme Court of the United States. *Brown v. Board of Education* 347 U.S. 483 (1954).
41. Supreme Court of the United States. *Dred Scott v. Sandford*, 60 U.S. 393 (1857).
42. Supreme Court of the United States. *Gibbons v. Ogden*, 22 U.S. 1 (1824).

43. Supreme Court of the United States. *Gideon v. Wainwright*, 372 U.S. 335 (1963).
44. Ustavni sud BiH. AP-74/04, 23. 3. 2005.

Ostali izvori

1. Agencija za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini. Rješenje u predmetu objavljivanja ličnih podataka iz optužnica na službenoj web-stranici Tužilaštva Distrikta Brčko BiH, broj: 03-1-37-7-440-3/10. Sarajevo: Agencija za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini, 12. 11. 2010. http://www.azlp.gov.ba/rjesenja/Archive.aspx?langTag=bs-BA&template_id=149&pageIndex=2 (stranica posjećena 15. 3. 2013).
2. Conseil Consultatif du Procureurs Europeen (CCPE). Questionnaire en vue de la préparation de l'Avis No. 8 du CCPE sur les relations entre procureurs et médias: Réponses de la Belgique. Strasbourg: CCPE, 6. 2. 2013. http://www.coe.int/t/DGHL/cooperation/CCPE/opinions/travaux/OP_8_Belgique.pdf (stranica posjećena 17. 2. 2014).
3. Conseil Consultatif du Procureurs Europeen (CCPE). Questionnaire en vue de la préparation de l'Avis No. 8 du CCPE sur les relations entre procureurs et médias: Réponses de la Pologne. Strasbourg: CCPE, 6. 2. 2012. http://www.coe.int/t/DGHL/cooperation/CCPE/opinions/Travaux/OP_8_Poland.pdf (stranica posjećena 20. 2. 2014).
4. Consultative Council of European Prosecutors. Questionnaire for the Preparation of the CCPE opinion No. 8 on the Relationship between Prosecutors and the Media: Replies from Croatia. Strasbourg: CCPE, 6. 2. 2012. http://www.coe.int/t/DGHL/cooperation/CCPE/opinions/travaux/OP_8_Croatia.pdf (stranica posjećena 17. 2. 2014).
5. Consultative Council of European Prosecutors, Questionnaire for the Preparation of the CCPE opinion No. 8 on the Relationship between Prosecutors and the Media: Reply from Denmark. Strasbourg: CCPE, 6. 2. 2012. http://www.coe.int/t/DGHL/cooperation/CCPE/opinions/travaux/OP_8_Danemark.pdf (stranica posjećena 20. 2. 2014).
6. Consultative Council of European Prosecutors. Questionnaire for the Preparation of the CCPE opinion No. 8 on the Relationship between Prosecutors and the Media: Reply from Greece. Strasbourg: CCPE, 6. 2. 2012. http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/ccpe/opinions/travaux/OP_8_Greece.pdf (stranica posjećena 17. 2. 2014).
7. "Preporuke Četvrtog plenarnog sastanka 'Strukturiranog dijaloga o pravosuđu između Evropske unije i Bosne i Hercegovine", Portal pravosuđa Bosne i Hercegovine, 15. 4. 2013. <http://pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jspx;jsessionid=ee153a618fb94b9003a259cd2b97df6727717e77d95b8aab6037ca1e5391abbbf.e34TbxyRbNiRb40Lb38TbheOc3qOe0?id=40566> (stranica posjećena 23. 10. 2013).
8. Sud Bosne i Hercegovine, Ured registrara. *Brošura o sudu BiH*. Sarajevo: Sud Bosne i Hercegovine, 2011. http://www.sudbih.gov.ba/files/docs/brosura/brosura_bhs.pdf (stranica posjećena 9. 7. 2013).
9. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine. Izvještaj sa sjednice VSTV-a BiH održane 17, 18. i 19. jula 2013. godine. Sarajevo: Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, 2013. <http://www.hjpc.ba/intro/zapisnik/1/?cid=5737,2,1> (stranica posjećena 9. 3. 2014).

O autorima

Emina Čerimović je zaposlena kao *Advocacy Fellow* u organizaciji Human Rights Watch, New York. Magistrirala je ljudska prava na Odsjeku za pravne studije, Central European University, Budimpešta, Mađarska, gdje je stekla i specijalizaciju u oblasti prava Evropske Unije. Diplomirala je pravo na Univerzitetu u Sarajevu. Tokom 2008. godine radila je u Sekreterijatu Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, te 2009. godine u Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine. Od 2010. do 2012. godine, radila je kao Saradnica za vladavinu prava za OSCE misiju u Bosni i Hercegovini, u Odsjeku za zakonodavnu i sudsku reformu. Od novembra 2012. do jula 2013. godine radila je kao mlađi istraživač u Analitici. Dobitnica je stipendija Programa podrške istraživanju u oblasti javnih politika Fonda otvoreno društvo BiH u 2011. godini, Think Tank Young Professional Development Fellowship Open Society Institute-a u 2012. godini, te Human Rights Watch Fellowship u 2013. godini. Radila na pisanju više istraživačkih izvještaja i objavila je nekoliko radova u oblasti krivičnog prava i međunarodnih ljudskih prava.

Edin Hodžić, direktor i voditelj programa za javno pravo u Centru za društvena istraživanja Analitika. Doktorant je na Institutu za komparativno pravo pri Pravnom fakultetu Univerziteta McGill iz Montreala (kao dobitnik stipendije O'Brien). Magistrirao je međunarodna ljudska prava na univerzitetu Oxford, Velika Britanija, a diplomirao na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Od 2002. do 2005. godine radio je kao koordinator projekata u Mediacentru Sarajevo, a nakon toga, do sredine 2007. godine, kao analitičar u Tužilaštvu BiH. U periodu od 2006. do 2010. godine radio je kao urednik i glavni i odgovorni urednik online magazina Puls demokratije. Primarna područja njegove ekspertize i interesovanja su ustavno i međunarodno pravo, sa posebnim fokusom na teoriju i praksu kolektivnih i manjinskih prava i tranzicionu pravdu. Radio je na raznovrsnim istraživačkim i konsultantskim projektima i objavio niz radova u oblasti prava.

Amra Mehmedić je stručna savjetnica u Federalnom tužilaštvu FBiH i članica Udruženja tužilaca Federacije BiH. Pravosudni ispit položila je 2008. godine, a trenutno završava magistarski studij na Katedri za krivično pravo Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Od 2006. do 2009. godine radila je kao službenica za monitoring suđenja u Odjelu za ljudska prava Misije OSCE u BiH. Od 2004. do 2005. godine radila je kao pravnik u Uredu visokog predstavnika (OHR) – Odjel za vladavinu prava, Jedinica za borbu protiv kriminala i korupcije. Od 2002. do 2004. godine radila je kao pripravnik u advokatskom uredu. Autorica je više članaka iz područja prava.

Analitika – Centar za društvena istraživanja i Udruženje tužilaca FBiH su članice Mreže pravde u BiH. Mreža pravde u BiH je mreža 64 organizacije civilnog društva koja kroz partnersko djelovanje, dijalog i saradnju radi na informiranju, obrazovanju i zastupanju interesa građanki i građana u sektoru pravde. Više informacija o Mreži pravde je dostupno na www.mrezapravde.ba.

Stavovi izneseni u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno stavove svih članica Mreže pravde u BiH.

ANALITIKA – Centar za društvena istraživanja je nezavisna, neprofitna, nevladina organizacija koja se bavi istraživanjem i razvojem javnih politika u širem smislu. Misija Analitike je da na osnovu kvalitetnih istraživanja i odgovarajuće ekspertize ponudi relevantne, inovativne i praktične preporuke usmjerene na promoviranje inkluzivnih i boljih javnih politika, kao i na sveukupno unapređenje procesa njihovog donošenja.
